TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

SLOVAK PRESS PHOTO

Mgr. BcA. Dorota Holubová
Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2023

,,Fotožurnalistika je skutočne jediným odvetvím fotografie, ktoré je zásluhou našej profesie. Vidíme, rozumieme; viac vidíme, viac rozumieme."

Philip Jones Griffiths

SLOVAK PRESS PHOTO

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

Mgr. BcA. Dorota Holubová

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedúci práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

Oponent: MgA. Roman Vondrouš

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava 2023

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2022/2023

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Studentka: Mgr. Dorota Holubová

UČO: 48663

Program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Obor: Tvůrčí fotografie

Téma práce: T: Slovak Press Photo

Téma práce anglicky: T: Slovak Press Photo

Zadání: Vo svojej diplomovej práci sa zameriavam na fotografickú súťaž Slovak Press Photo, ktorá je ako jediná fotografická súťaž na Slovensku venovaná reportážnej a dokumentárnej fotografii. Okrem krátkeho historického exkurzu do reportážnej fotografie a základnej charakteristiky súťaže analyzujem všetky súťažné kategórie Slovak Press Photo, víťazné a nominované snímky za posledných jedenásť ročníkov súťaže od roku 2012 do 2022. Súčasťou práce sú aj rozhovory s riaditeľkou súťaže, víťazmi súťaže a teoretikmi a kritikmi fotografie.

Literatura:
LÁB, Filip, Postdigitální fotografie. Praha: Karolinum, 2022.
LÁBOVÁ , Alena a LÁB, Filip. Soumrak fotožurnalizmu? Manipulace fotografií v digitální éře. Praha: Karolinum, 2012.
LÁBOVÁ , Alena. Česká novinářská fotografie 1945 - 1989. Praha: Karolinum, 2019.
MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. Czech Press Photo - Fotografie desetiletí. Praha: Czech Photo, o.p.s., 2004.
MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. Czech Press Photo 15 let/Years. Praha: Czech Photo, o.p.s., 2004.
SONTAGOVÁ, Susan. S bolestí druhých před očima. Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček - Paseka, 2011.

Vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

Datum zadání práce: 25. 7. 2023

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT

Vo svojej diplomovej práci sa zameriavam na fotografickú súťaž Slovak Press Photo, ktorá je ako jediná fotografická súťaž na Slovensku venovaná reportážnej a dokumentárnej fotografii. Okrem krátkeho historického exkurzu do reportážnej fotografie a základnej charakteristiky súťaže analyzujem všetky súťažné kategórie Slovak Press Photo, víťazné a nominované snímky za posledných jedenásť ročníkov súťaže od roku 2012 do 2022. Súčasťou práce sú aj rozhovory s riaditeľkou súťaže, víťazmi súťaže a teoretikmi a kritikmi fotografie.

KĽÚČOVÉ SLOVÁ

Slovak Press Photo, fotografická súťaž, fotožurnalizmus, novinárska fotografia, fotoreportér, fotoreportáž, slovenská fotografia, dokumentárna fotografia

ABSTRACT

In my diploma thesis, I focus on the Slovak Press Photo photography competition, which is the only photography competition in Slovakia dedicated to reportage and documentary photography. In addition to a short historical excursion of journalistic photography and the characteristics of the competition, I analyze all Slovak Press Photo competition categories, winning and nominated images for the last eleven years of the competition from years 2012 to 2022. In addition of the work, there are also interviews with the director of the competition, competition winners and theoreticians and critics of photography.

KEY WORDS

Slovak Press Photo, photo competition, photojournalism, journalistic photography, photo reporter, photo reportage, Slovak photography, documentary photography

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne a použila som iba citované zdroje, ktoré uvádzam v bibliografických odkazoch.

SÚHLAS S UVEREJNENÍM

Súhlasím, aby táto diplomová práca bola zaradená do Univerzitnej knižnice Slezskej univerzity v Opave, do knižnice Umeleckopriemyselného múzea v Prahe a zverejnená na internetových stránkach Inštitútu tvorivej fotografie FPF SU v Opave.

POĎAKOVANIE

Moje poďakovanie patrí predovšetkým riaditeľke súťaže Slovak Press Photo Jane Garvoltovej, ktorá súhlasila s témou mojej diplomovej práce a venovala mi svoj čas pri jej príprave. Vďaka jej ochote a precíznemu uchovávaniu archívnych dokumentácií o súťaži, každoročnom vyhodnotení súťaže, mediálnych výstupov, a najmä prehľadnému archívu súťaže na webovej stránke s nomináciami a víťaznými snímkami, som sa dostala k všetkým potrebným informáciam k napísaniu diplomovej práce.

Rada by som poďakovala vedúcemu práce Vladimírovi Birgusovi za odborné usmernenie a cenné rady, a rovnako celému pedagogickému zboru Inšitútu tvorivej fotografie, ktorý ma za päť rokov štúdia vzdelával v teórií a praxi v oblasti fotografie, pretože všetky poznatky zo štúdia mi napomohli k napísaniu tejto záverečnej práce.

Mgr. BcA. Dorota Holubová

OBSAH

Úvod / 8

Charakteristika reportážnej fotografie / 9

Fotožurnalistika vo svete a v Československu / 16

Charakteristika súťaže Slovak Press Photo / 19

Súťažné kategórie Slovak Press Photo

Cena Grand Prix / 27

Grant mesta Bratislavy / 41

Aktualita a reportáž / 46

Portrét / 52

Šport / 67

Príroda a životné prostredie / 76

Každodenný život / 85

Svet umenia a kultúry / 89

Dlhodobý dokument (medzinárodná kategória) / 95

Mladý talent roka / 100

Rozhovory

Jana Garvoltová / 106
Jana Hojstričová / 111
Branislav Štěpánek / 114
Michaela Hučko Pašteková / 116
Tomáš Benedikovič / 118
Michal Burza / 121

Záver / 123

Zoznam použitej literatúry / 126

Menný zoznam / 129

Úvod

V teoretickej diplomovej práci sa venujem súťaži Slovak Press Photo a jej fungovaniu za poslednú dekádu. Na začiatku práce ma zaujíma súčasná definícia novinárskej fotografie v postdigitálnej dobe a akú rolu zohráva v dnešnom svete. V stručnosti sa venujem aj histórií fotožurnalistiky vo svete a v československom prostredí. Ďalej sa snažím charakterizovať súťaž Slovak Press Photo od jej začiatkov v roku 2012 až po súčasnosť, po posledný jedenásty ročník 2022. Spomeniem celkové fungovanie Nadácie Slovak Press Photo, porotu, partnerov a výstavu víťazných fotografií. Hlavnou časťou práce je však analýza jednotlivých súťažných kategórií a víťazných fotografií, a následná charakteristika tvorby účastníkov a účastníčiek súťaže. V práci som zvolila princíp rozdelenia kapitol podľa súťažných kategórií: Grand Prix, Grant mesta Bratislavy, Aktualita a reportáž, Každodenný život, Portrét, Príroda a životné prostredie, Svet umenia a kultúry, Šport, Dlhodobý dokument (medzinárodná kategória) a Mladý talent roka. V každej kapitole sa venujem vybraným víťazným samostným snímkam a sériam za jednotlivé ročníky, a snažím sa analyzovať výber poroty a kvalitu snímok po obsahovej a formálnej stránke.

Tému som si zvolila z prirodzeného dôvodu. Reportážna a dokumentárna fotografia je mi blízka, pretože sa jej ako fotografka na voľnej nohe venujem takmer dekádu. Dovolím si tvrdiť, že dôverne poznám profesionálne prostredie reportážnej a dokumentárnej fotografie na Slovensku. Dokážem sa orientovať v menách a v jednotlivých súboroch, ktoré sú mi známe aj mimo súťaže z médií, výstav a fotopublikácií. Súťaž Slovak Press Photo sledujem od jej začiatkov, sama som sa do nej niekoľkokrát prihlásila a uspela. Aj vďaka tejto súťaži som mala možnosť spoznať fotografickú komunitu a vytvoriť si niekoľkoročné priateľstvá. Fungovanie Slovak Press Photo teda neposudzujem iba zvonka, ale aj ako zainteresovaná osoba, ktorá má určitú skúsenosť, tým že som sa súťaže zúčastnila. Na nasledujúcich stranách sa snažím kriticky analyzovať jednotlivé kategórie a čo najobjektívnejšie popísať súťaž Slovak Press Photo.

Charakteristika reportážnej fotografie

Reportážna fotografia vychádza z latinského slova reportare = ohlásiť, priniesť správu, a je súčasťou novinárskej, spravodajskej alebo žurnalistickej fotografie, ktorej úlohou je zobraziť skutočnú udalosť na základe autorovho očitého svedectva. Tento fotografický žáner môžno zaradiť do žurnalistiky, ktorý vizuálne dopĺňa textovú časť správ v novinách a časopisoch.

,,*Novinár nemôže považovať fotografiu za obyčajný doplnok novín, za grafické spestrenie stránky alebo dokonca nutné zlo, ale fotografia s textovou časťou vytvárajú v novinách organický celok … fotoreportér tvorí prevažne očami, ale aj rozumom a citom. Píšúci reportér musí taktiež najskôr námet uvidieť, reportáž ale môže napísať z poznámok alebo z osobných zážitkov z redakcie. Fotograf musí tvoriť reportáž v okamihu, kedy námet uvidí, a spravidla má len málo možností k dodatočným úpravám. Často má tiež málo času k rozmysleniu zámeru, t.j. formy výrazu, preto forma a obsah musí byť v dokonalom pomere.*" (Alena Lábová, Česká novinářská fotografie, s.109)

Fotografický obraz je vizuálnym komunikačným jazykom. Je zrorumiteľný úplne každému, na rozdiel od textu, ktorý zasadzuje vizuálny obraz do úplne iného kontextu. Novinárska fotografia v prvom rade dopĺňa texty a články v novinách, no sama obsahuje popisku, ktorá môže alebo nemusí zmeniť obsah a vnímanie obrazu. Bez kvalitnej snímky málokedy upútajú len texty samotné, články bez fotografií sú menej klikané a čítané. Na fotografiu v novinách sa pozeráme ešte skôr ako na texty a titulky článkov. V súčasnej dobe, kedy sme preťažení informáciami a zahltení nespočetným množstvom obrazov z televízie, videa, internetu, sociálnych médií či filmami, je práve fotografia najviac zapamätateľnejším médiom. Dokáže zmraziť jednotlivý obraz a jednoduchšie sa uchováva v našej mysli, kde máme uložené stovky až tisícky obrazov. Práve jednotlivé snímky sa stávajú mementom doby a pripominajú nám jednotlivé udalosti. Reportážne snímky prekonávajú schopnosť čokoľvek popísať slovami, obrazy sú najrealistickejším dôkazom a svedectvom určitých udalostí. Reportážna fotografia má spĺňať predovšetkým informatívnu funkciu, no je však vhodné, ak má aj emotívny charakter s ohľadom na estetickosť. Od iného fotografického žánru sa líši najmä verným zobrazením reality. V spravodajstve sa zámerne fotoreportéri vyhýbajú prílišnej vyumelkovanosti a preestetizovaniu, aby bola ich práca dôveryhodná a pôsobila skutočne. Častokrát potláčajú svoj rukopis, aby neodvádzal pozornosť od zobrazovanej informácie.

,,Fotografie mali výhodu v tom, že zjednocovali dve úplne protikladné vlastnosti. Osvedčenie o objektivite už bolo ich prirodzenou súčasťou. Zároveň však vždy nutne zaujali isté stanovisko. Boli záznamom niečoho skutočného - celkom nesporne, tak, ako to žiadny, ani nanajvýš nestranný, slovný popis nemohol dokázať, lebo túto skúsenosť zaznamenával stroj. Zároveň však o nej podával svedectvo, lebo vždy u toho musel byť niekto, kto snímky vytvoril." (Susan Sontagová, S bolesťou druhých pred očami, str. 27)

Fotografia doteraz zápasí o rovnocenné zaradenie do umeleckých žánrov a od svojho vzniku sa stala konkurenciou maliarstva, ktorému od jej vzniku 1839 vyhlasovali ,,smrť". No práve vďaka fotografii sa mohla maľba posunúť do abstraktného umenia a vznikli nové smery. Nastal odklon od verného zobrazenia skutočnosti, ktorý bol prenechaný fotografii.

,,Fotografický obraz vzniká trochu odlišným spôsobom. Na rozdiel od maliarstva, kde obraz vzniká postupným pridávaním informácií na prázdne plátno, vo fotografií vzniká obraz odoberaním z celku. Fotografický obraz je výsledkom selekcie určitého výseku reality a jeho mechanického zachytenia prostredníctvom kúzelnej skrinky - maxic boxu - fotoaparátu. Obraz vzniká za nejasných okolností, s minimálnymi možnosťmi ovplyvnenia alebo vstupu do tohto samotného procesu a celý obraz vzniká naraz, behom jedného relatívne krátkeho okamihu. Podobne ako u maliarstva tu dochádza k redukcii priestorovej informácie z troch na dva rozmery, avšak miera skreslenia autorským rukopisom je pri vzniku obrazu fakticky vylúčená." (Filip Láb, Pavel Turek, Fotografie po fotografii, str. 45)

Fotožurnalistika má vo vzťahu k umeniu problém, pretože sa častokrát nepovažuje za rovnocenné umenie a fotoreportéri sú dnes akýsi ,,cvakači" spájaní s generickými a totožnými snímkami z tlačových konferencií. Môže za to presýtenosť trhu fotografickými obrazmi, dostupnosť fotoaparátov, pretože dnes ho má každý vo vrecku vo svojom mobilnom telefóne. V mediálnych domoch a novinách profesia reportéra pomaly zaniká, články sú doplnené ilustračnými zábermi stiahnutými z fotobanky, alebo prevzatými z mobilov od náhodne prítomných svedkov a častokrát noviny radšej čerpajú z tlačových agentúr. Redakcie nemajú finančné prostriedky, aby vysielali svojich fotoreportérov do terénu, alebo aby sa venovali fototémam dlhodobo, ako tomu bolo kedysi. Technika a ovládanie fotoaparátu sa zjednodušuje, od klasickej analógovej fotografie sme sa dostali k digitálnej fotogorafii, ktorá je oveľa pohotovejšia.

,,K vytvoreniu fotografického obrazu nie je potreba nejakých špeciálnych znalostí, ovládať fotografický aparát môže v podstate ktokoľvek so základnou technickou gramatnosťou. Najpodstatnejším rozdielom je tu ale kauzálny vzťah fotografie a predmetu jeho

zobrazenia (referentu) pri vzniku obrazu." (Filip Láb, Pavel Turek, Fotografie po fotografii, str. 45)

Fotoeditor ako špeciálna profesia v novinách absentuje, v minulosti mal rozhodujúci element. Ovládal techniku fotografovania, základy fotografickej tvorby, rozhodoval pri zadávaní tém a mal hlavné kompetencie pri výbere a usporiadaní fotografií. Dnes musí fotoreportér nafotiť a rýchlo vybrať fotografie v teréne, upraviť ich a nahrať spolu s popiskami do redakčného systému. Navyše do fotografickej tvorby a následnej postprodukcie či už chcene alebo nechcene vkladá svoj osobný vizuálny štýl, keďže stále ide o subjektívne zobrazenie tém.

,,Reportáž ako osobné svedectvo udalosti, javu, príbehu, je zároveň výrazom daných pomerov, pojem jej pravdivosti je potrebné rozšíriť na pojem pravdivosti historickej. Reportér nepopisuje iba udalosť. Jej poňatím vlastne tvorí novú skutočnosť. Hoci to znie paradoxne, snáď v žiadnej inej oblasti fotografie nie je otázka, čo vlastne fotografovať, a ako to fotografovať, tak rozhodujúca ako u fotografie reportážnej. Tým sa dostávame k pojmu tvorivej fotografie. Je to pojem dosť prehliadaný pre oveľa obvyklejšie hľadanie zmyslu fotografie ,,umeleckej" a výtvarnej atď. A práve preto je v reportáži charakter tvorivej fotografie zreteľnejší ako inde. Zatiaľ čo snaha po ,,umeleckosti" je schopná namiesto akcie zdôrazniť napr. zrno, namiesto obsahu formu, namiesto dokumentu ilustráciu. Rodčenko, Seymour, Cartier-Bresson, Capa, Bischof atď. ,,osobitosť" spôsobu zdelenia skutočnosti, ktorú nafotografovalo aj veľa iných, vtlačili svojej reporáži originálnu povahu, produkovali výnimočné diela." (Alena Lábová, Česká novinářská fotografie, s. 593)

Či už fotografiu vytvára amatér alebo profesionál ovládajúci fotografické remeslo, význam obrazov je podmienený nielen názorom toho, kto sa na snímok pozerá, ale aj popiskom. Po teroristickom útoku na Svetové obchodné centrum 11. septembra v roku 2001 v New Yorku organizátori výstavy vyzvali všetkých profesionálnych aj amatérskych fotografov, aby venovali svoje dokumentárne snímky z tejto katastrofy na výstavu. Následne sa dražili a výťažok smeroval do fondu pre deti zosnulých. Všetky fotografie na výstave boli vytlačené vysoko kvalitnou tlačou na atramentovej tlačiarni v malom formáte a každá snímka stála 25 dolárov. Bolo prihlásených viac ako tisíc fotografií, ktoré sa dali pozrieť aj na webe a na počítačových monitoch na výstave bez autora a popisku. Návštevníci výstavy netušili, či si kupujú Jamesa Nachtweya alebo snímku niekoho neznámeho, kto sa práve vyklonil z okna a odfotil padajúci mrakodrap. Podtitul výstavy ,,demokracia fotografií" naznačoval, že niektoré snímky amatérov sú rovnako dobré ako diela ostrieľaných profesionálov.

,,Fotografia je totiž jediným z hlavných druhov umenia, v ktorom profesionálna príprava a roky skúsenosti nezaisťujú neprekonateľnú výhodu nad tými, ktorí túto prípravu a skúsenosti nemajú. Dôvody sú mnohé - patrí k nim napríklad náhoda (či šťastie), ktoré pri fotografii zohrávajú tak významnú rolu, a taktiež zaujatie všetkým spontánnym, neučesaným a nedokonalým." (Susan Sontagová, S bolesťou druhých pred očami, str. 29-31)

Dnes platí viac ako kedykoľvek predtým, že na technike nezáleží, každý má fotoaparát so slušnými technickými parametrami vo vrecku. Niektorí fotoreportéri dokonca fotia výlučne na mobil, aby sa stali nenápadnými a zapadli do davu. S mobilom v ruke sa nestane, že by ich vyhodili z nebezpečného miesta. Príkladom sú fotoreporétri ako Michael Brown, David Guttenfelder alebo Benjamin Lowy, ktorého snímky sa dostali na titulku TIME a na stránky The New York Times. V našich končinách je známa snímka slovenského fotografa Martina Bandžáka, riaditeľa humanitárnej organizácie Magna. Jeho čiernobiela snímka Hizballáh, oslavy víťazstva nad Izraelom, ktorú po tom, čo mu zobrali fotoaparát, odfotil mobilom a snímka získala Grand Prix na Czech Press Photo v roku 2017. Nebola to jeho prvá mobilná

Martin Bandžák, Hizballáh, 2017

snímka, s ktorou sa umiestnil. V rokoch 2011 a 2012 tiež získal ceny s mobilnými snímkami v kategórií reportáž. Martin Bandžák oceňuje predovšetkým štýl mobilnej fotografie: ,,*Núti vás ísť ešte bližšie k objektu a hľadať a všímať si iné veci okolo vás. Dovoľuje vám fotografovať skoro stále. Predsa len s iPhonom v ruke vás ľudia okolo nepovažujú priamo za fotografa. Keď ma nedávno naháňali tajní policajti pri fotografovaní v Južnom Sudáne, myslím, že mi veľmi pomohlo, že som fotil práve ,,iba" mobilom a fotografie nemusel zmazať.* (Filip Láb, Postdigitální fotografie, s. 149-150)

,,*Fotoreportérovi dnes pri fotografovaní udalosti ťažko konkuruje okolostojaca verejnosť, zbesilo snímajúca realitu svojimi mobilnými telefónmi a ihneď odosielajúca práve získané snímky ďalej. Teória má aj terminologické pomenovanie pre tento spôsob fotografovania: občiansky fotožurnalizmus, ktorý do histórie fotografického média vstúpil poprvýkrát výrazne v roku 2005 pri teroristickom útoku v Londýne. Dnes internet doslova preteká obrazovým materiálom všetkého druhu, či už ide o súkromné webové fotogalérie s rodinnými snímkami, oficiálne stránky inštitúcií, pornografiu alebo amatérske mikrofotobanky až po gigantické obrazové archívy tipu Corbis alebo Getty Images." (Alena Lábová, Filip Láb, Soumrak fotožurnalizmu? str. 74)*

Novinárska fotografia by sa mala riadiť novinárskou etikou, čiže mala by byť pravdivá, objektívna, aktuálna, presná a úplná (bez manipulácií). Od vzniku fotografie je manipulácia fotografie jej neoodeliteľnou súčasťou, a nevyhla sa tomu ani novinárska fotografia. Za posledné desaťročia aj svetovo úspešní reportážni a dokumentárni fotografi manipulovali s obrazom, napr. Souvid Datta alebo Steve McCurry manipulovali svoje snímky odobratím častí na svojich fotkách.

Manipulácia, fotomontáž, retuš ako politický nástroj a cenzúra (zákaz publikovania) - nazahŕňa iba priame manipulácie, zásahy v postprodukčnej fáze. Existujú aj oveľa subtilnejšie metódy, ktoré veľmi ťažko preukázať.

,,*V oblasti dokumentárnej a novinárskej fotografie patrí k najspornejšiemu inscenovanému záberu, tzv. nahrávka, teda zámerná úprava fotografovanej skutočnosti ešte pred fotografovaním. Problém je, že tento druh režírovania fotograf neprizná a fotografiu vydáva za autentickú. Toto konštruovanie reportážnych alebo dokumenárnych fotografií je o to spornejšie, že ich príčinou môžu byť prosté kompozičné zretele, ale takisto vedomá snaha fotografa podsúvať zobrazené udalosti tendečným charakterom. Hranica, kam až fotograf môže pri príprave záberu zájsť, sa ťažko vymedzuje. Všeobecne platí, že by fotograf do snímanej situácie nemal priamo zasahovať, nemal by fotografovaným hovoriť, aby kvôli fotografovaniu ,,niečo urobili nejako." Podľa názoru fotografa Pavla Štechy nie je požiadavka na nezasahovanie do fotografovanej scény nijak banálna najmä v novinárskej*

fotografii, pretože inak sa môže stať, že raz niekto určite povie: ,,Zastreľte mi tohto človeka, ja to potrebujem, aby som vyhral World Press Photo!" (Alena Lábová, Filip Láb, Soumrak fotožurnalizmu? str. 38-39)

Ďalším príkladom manipulácie s obrazom je popiska k snímke, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou nielen pri posielaní snímok do fotografických súťaží. Popiska k fotografii dokáže zmeniť celý kontext a vnímanie obrazu. Najväčšou kauzou v Czech Press Photo bola snímka samice orangutána od Lukáša Zemana, ktorá získala v roku 2018 ocenenie roka. Autorovi vyčítali neoverený popisok k snímku, na ktorom autor uviedol že ide o ,,orangutančiu matku s umierajúcim potomkom" a rovnako bolo sporné miesto vzniku fotografie a vadilo im, že šlo o neprofesionálneho fotografa, ktorý netvorí priamo pre médiá. Celá kauza mala dohru vo viacerých aspektoch. Napriek tomu, že snímku dali preskúmať primatológovi a cenu mu porota neodobrala. Vďaka deviatim bojkotujúcim českým fotgorafom, ktorí spísali petíciu, sa zmenili pravidlá súťaže. Prihlásené snímky museli byť vytvorené výlučne pre média a kvôli transparentnosti musela porota pri hodnotení zasadať so živým prenosom na sociálne médiá.

Novinárska fotografia nám v súčasnosti podáva okamžité svedectvo, a môžeme tak sledovať utrpenie nielen u nás, ale aj za našimi hranicami. Toto sledovanie z odstupu však môže vyvolať aj protichodné reakcie a apatiu. Dialo sa to napríklad počas pandémie, kde sa snímky ľudi v skafandroch a v rúškach stali vizuálnym klišé. Ďalším príkladom sú snímky zbombardovaných miest na Ukrajine. Pri vypuknutí vojny v Európe sme boli v šoku a dnes

Jevgenyj Maloletka, portrét Marianny Vyšemirskej, 2022

sú to ďalšie rovnaké snímky, z ktorých sú ľudia unavení a nepozastavia sa nad nimi. Potom vznikajú dezinformácie, ľudia šíria hoaxy a nepravdivé informácie, a prestávajú veriť novinárskej fotografii. Stalo sa to napríklad so snímkou tehotnej Ukrajinky Marianny Vyšemirskej, ktorú nafotil tohtoročný víťaz Wolrd Press Photo Jevgenyj Maloletka. Ruská propaganda začala šíriť na prokremeľskom účte Telegramu nepravdivú informáciu, že Marianna je herečka, beauty blogerka a rany si namaľovala a útok na nemocnicu sa nestal. Konšpiračné a proruské médiá častokrát manipulujú kvôli politickým účelom. Na slovenskej fotožurnalistickej scéne existujú len ojedinelé prípady manipulácie s obrazom, v mienkotvorných serióznych médiach (a rovnako to platí aj pre súťaž Slovak Press Photo) sa nevyskytujú inscenované alebo digitálne manipulované snímky. Objavujú sa tiež v konšpiračných médiách, ktoré však kriticky zmýšľajúci človek nemôže brať vážne. Jeden s posledných prípadov je úprava nosu prezidentky slovenskej republiky Zuzany Čaputovej v konšpiračnom magazíne Zem a vek z roku 2019, ktorý je plný dezinformácií, hoaxov a proruskej propagandy a nedá sa považovať za seríoznu žurnalistiku, ktorá sa riadi novinárskym etickým kódexom. Pred prezidentskými voľbami upravili portrét prezidentky ako na antisemitských karikatúrach a uverejnili článok o tom, že prezidentka predstavuje liberálne zlo. Tvár so zakriveným nosom používala nacistická antisemitská propaganda v karikatúrach pred a počas druhej svetovej vojny na zobrazenie Židov.

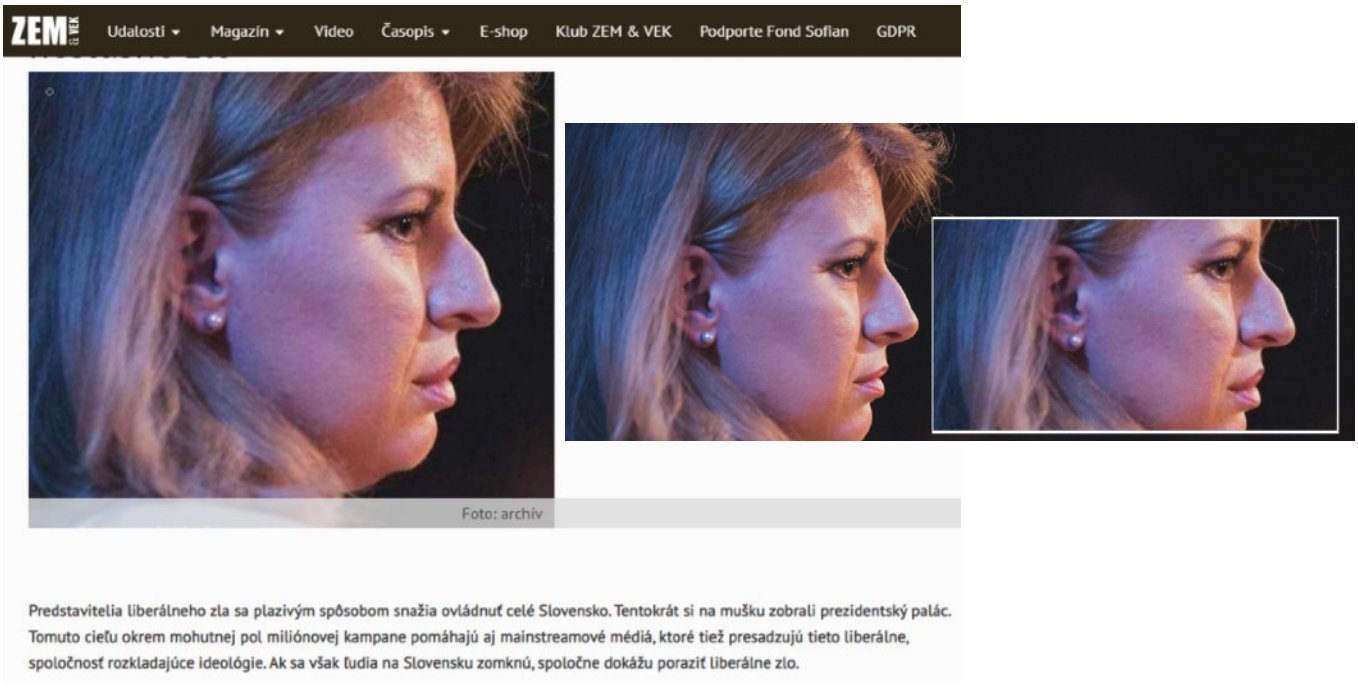

Manipulovaný portrét Zuzany Čaputovej v konšpiračnom médiu Zem a Vek, 2019

Fotožurnalistika vo svete a v Československu

Od vynálezu fotografie v roku 1839 existovali technické limity na tvorbu reportážnej fotografie, keďže fotoaparáty boli obrovské a ťažké a potrebovali statív kvôli stabilizácií obrazu. Fotoreportéri nemohli rýchlo reagovať na situáciu kvôli dlhej expozícií a nemohli robiť detailnejšie zábery z diaľky kvôli technicky limitujúcim objektívom.
Prvé reportážne fotografie sú spojené s vojnovými konfliktmi, o ktorých vznikli prvé existujúce fotografické záznamy. Bola to mexická vojna, krymská vojna a americká občianska vojna. Avšak boje zostali nezaznemenané kvôli už spomínanému nedostatočnému technologickému pokroku fotoaparátov, preto boli zachytené skôr následky vojny. Do dejín fotografie sa významne zapísala aj španielska občianska vojna (1936-39). Fotoreportéri pracovali priamo na frontových líniach alebo počas bombardovania miest, a ich fotografie obleteli nielen španielske noviny, ale aj zahraničné. Asi najznámejšiu snímku z tejto vojny zachytil maďarský fotoreportér Robert Capa (rod. menom Endre Friedmann). Je to záber z 5. septembra 1936 s názvom Smrť španielskeho republikána, ktorý po zasiahnutí guľkou do hlavy padá k zemi pri Cordóbe. Je to jedna z najznámejších fotografií nielen v histórií fotožurnalistiky, ale aj v dejinách fotografie. Od roku 1970 sa však vedú polemiky o tom, či je snímka autentická a pád vojaka

Robert Capa, Smrť španielskeho republikána, 5. september 1936

zinscenovaný. Capa aranžovanosť snímky poprel a počas jedného rozhovoru podotkol, že pravda je *,,najlepší obraz, najlepšia propaganda."*

Za zrod modernej fotožurnalistiky možno považovať rok 1925, ktorý súvisí s technickým pokrokom a prvým sériovo vyrábaným kinofilmovým fotoaparátom Leica s citlivým filmom. Začali vznikať vysokonákladové týždenníky, časopisy a magazíny, kde bol venovaný väčší priestor obrazovému obsahu a fotografickým esejám zameraným na sociálne a každodenné problémy ľudstva. Medzi nimi boli britský Picture Post (1938), nemecký Berliner Illustrirte Zeitung, americký Life (1938) a National Geographic, francúzsky Vu (1929).

V dvadsiatych rokoch dochádzalo k rozvoju fotožurnalistiky aj v prvej Československej republike. Časopis Pestrý týden vychádzal od roku 1926 v pražskom nakladateľstve Neubert a synové a mal veľkorysý formát, kde publikovali Václav Jírů, Ladislav Sitenský, Bohumil Šťastný. Najvýznamnejším fotoreportérom tej doby bol Karel Hájek, ktorý bol spoluzakladateľom modernej českej fotoreportáže. Ďalším významným periodikom bol Světozor, ktorý od roku 1933 viedol Pavel Altschul, ktorý spoluzakladal aj agentúru Centropress a Press Photo. Fotografkou časopisu bola Marie Stachová a venovala sa sociálnym reportážam.

,,Od obrazov povolaných do služieb žurnalizmu sa očakávalo, že upútajú pozornosť, že vydesia či prekvapia. ,,Váha slov, šok fotografií," hovoril reklamný slogan časopisu Paris Match, ktorý bol založený v roku 1949. Honba za dramatickejšími obrazmi (ako sa často snímky popisujú) podnecuje činnosť fotografov a je súčasťou normálneho stavu kultúry, v ktorej sa šok stáva jedným z hlavných podnetov spotreby a zdrojom hodnôt." (Susan Sontagová, S bolesťou druhých pred očami, str. 25)

V roku 1947 v Paríži založili Robert Capa, Henri Cartier-Bresson, David Seymour a George Rodger ako reakciu na druhú svetovú vojnu medzinárodnú spravodajskú agentúru Magnum Photos, ktorá sa stala a dodnes funguje ako najprestížnejšie združenie svetových reportážnych a dokumentárnych fotografov. Fotografický štýl v tomto období je označovaný ako humanistická fotožurnalistika. Prvé ocenenie World Press Photo v roku 1955 prišlo, keď niektorí členovia zväzu holandských fotožurnalistov na čele so zakladateľom Joopom Swartom (Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten, NVF) dostali nápad zmeniť národnú súťaž – Zilveren Camera – na medzinárodnú. Dnes má po vzore World Press Photo svoje ocenenie *press photo* mnoho krajín sveta.

Slovenská a česká novinárska fotografia sa pred rokom 1989 viacmenej nachádzala v totalitnom politickom režime a bola v značnej izolácií voči medzinárodnému prostrediu. Svetlou výnimkou je reportáž Ladislava Bielika a jeho fotografie z ulíc Bratislavy, ktoré

urobil počas prvých dní intervencie štátov Varšavskej zmluvy, v auguste 1968. Fotografia „*Muž s odhalenou hruďou pred okupačným tankom*“ bola v roku 1968 zaradená do výstavnej kolekcie World Press Photo. Počas augustovej okupácie v Prahe taktiež nafotil významnú fotosériu Josef Koudelka s názvom Invaze, ktorú v roku 1969 publikovala agentúra Magnum.

November 1989 oslobodil slovenských a českých fotoreportérov od komunistickej propagandy, vďaka čomu mohli začať slobodne tvoriť.

24. novembra 1995 založila Daniela Mrázková Czech Press Photo. Od jeho založenia bola súťaž určená pre českých a slovenských fotografov, a po dlhé roky sa stala nesmiernou motiváciou pre fotožurnalistickú tvorbu. Tento česko-slovenský aspekt vyjadruje pevné rozhodnutie organizátorov Czech Press Photo neprerušiť kontinuitu dlhoročného spoločného vývoja českého a slovenského fotožurnalizmu až doteraz.

,,Fotožurnalistika, tedy obrazové novinářství, jehož moderní podoba se rodila od druhé poloviny dvacátych let minulého století, neznamená jen prostý vizuální záznam událostí a jevu, ale jde dál - za viditelnou skutečnost. Fotograf tu není pouhým registrátorem faktu, ale svými city, charakterem, vzdelánim, celou svou osobností vstupuje do děje, aby ho interpertoval. Pojmy ,,uvidět", ,,prožít" a ,,podat zprávu" se v jeho snímcích spojují. Dokumentární podstata fotožurnalismu tak získává emocionální a racionální rozměr poznamenaný subjektem fotografa, ktorý se stává cenným svědkem." (Daniela Mrázková, s.11, kapitola Slovo ředitelky, Czech Press Photo 15 let).

Charakteristika súťaže Slovak Press Photo

„SLOVAK PRESS PHOTO je súťaž a následná výstava fotografií, ktorá predstavuje nezávislé a autentické obrazové svedectvo života, ako ho vidia novinári zo Slovenska a východnej Európy. Cieľom súťaže a výstavy je umožniť verejnosti stať sa svedkami udalostí a javov predchádzajúceho roka.
Cieľom súťaže je zvýšiť úroveň slovenskej obrazovej žurnalistiky ako dôležitého komunikačného média a vizuálneho umenia, okrem toho podporovať, propagovať a motivovať fotožurnalistov na Slovensku, vytvoriť platformu pre konfrontáciu diel slovenských autorov a autorov z okolitých krajín, ako aj podporovať prácu mladých fotografov a študentov." (popis zdroj: https://slovak-press-photo.sk/o-sutazi/)

Fotografická súťaž vznikla z iniciatívy riaditeľky súťaže Jany Garvoltovej, ktorá bola inšpirovaná predovšetkým medzinárodnou súťažou World Press Photo a po návšteve výstavy v Bratislave sa rozhodla založiť rovnakú fotografickú súťaž aj na Slovensku.
Okrem každoročného vyhlásenia súťaže a následnej fotografickej výstavy sa jej podarilo založiť Nadáciu Slovak Press Photo (2015), otvoriť Galériu Slovak Press Photo v Zichyho paláci v Bratislave (2017) a pravidelne prezentovať a edukovať širokú verejnosť v oblasti reportážnej a dokumentárnej fotografie. Medzi ďalšie celoročné aktivity patrí aj organizácia komentovaných prehliadok, diskusií a fotografických workshopov so zahraničnými špičkovými lektormi a lektorkami v oblasti dokumentárnej a fotoreportážnej fotografie.

Súťaž Slovak Press Photo je najprestížnejšou súťažou pre slovenské fotografky a fotografov na Slovensku, svedčí o tom aj každoročný počet prihlásených autorov a autoriek a počet zaslaných fotografií. Existuje ešte jedno obdobné ocenenie, ktoré je venované výlučne profesionálnym reporážnym fotografom a fotografkám a je ním Novinárska cena (vznik 2005) a kategória novinárska fotografia. Žiaľ toto ocenenie nemá také ohlasy a meno ako už zabudovaná značka Slovak Press Photo. Iba na porovnanie, do posledného ročníka Slovak Press Photo sa prihlásilo 142 fotografov a fotografiek a do Novinárskej ceny iba 13 fotografov. Pravidlá Slovak Press Photo hovoria, že do súťaže sa môžu prihlásiť všetci, ktorí publikovali svoje prihlásené práce v akomkoľvek médiu za posledný rok (dátum kedy museli vzniknúť fotografické práce je vždy vymedzený za daný ročník). Médiom sa však myslí internet, čiže pokojne aj blog alebo sociálne médiá. Novinárska cena je limitovaná tým, že je určená iba profesionálnym fotografom a fotografkám, ktorí publikovali prihlásené práce v slovenských médiach. Tým sa veľmi limituje možný počet prihlásených ľudí, keďže reálny počet takýchto profesionálov a profesionálok publikujúcich v slovenských médiách možno spočítať na dvoch rukách. Oproti tomu je Slovak Press Photo

veľmi otvorená voči voľným fotografom a fotografkám, ktorí sa primárne nemusia živiť fotografiou, ale tvoria napríklad hodnotné dokumentárne série, alebo sa dlhodobo venujú rôznym sociálnym či environmentálnym témam. Kritici súťaže často argumentujú, že názov súťaže ,,press photo" potom úplne nesedí, keďže nejde iba o novinársku fotografiu, ktorú denno-denne vidíme v novinách. Myslím si, že práve zapojenie širšieho okruhu súťažiacich motivuje k ďalšiemu rozvoju aj u novinárskych fotografov a fotografiek z tlačových agentúr, denníkov, týždenníkov, atď. Navyše by nevyhrávali každým rokom tie isté mená. Slovak Press Photo teda umožňuje širokej verejnosti zapojiť sa a prezentovať to najlepšie, čo vytvorila za posledný rok. Zameriava sa na dôležité témy, každý tvorca a tvorkyňa sa stáva vizuálnym rozprávačom príbehov, ktoré reflektujú slovenské dianie. Slovak Press Photo možno charakterizovať ako umelecko-mediálny projekt, ktorý vytvára hodnotný a dôležitý archív reportážnej a dokumetárnej fotografie na Slovensku.
Súťaž začínala v prvom ročníku so 130 prihlásenými autormi a autorkami. Najvyšší počet 241 prihlásených autorov a autoriek bol v 7. ročníku súťaže v roku 2018, bol to takmer dvojnásonok účastníkov a účastníčok. Posledné dva ročníky je účasť v súťaži stabilná, každoročne je to okolo 150 prihlásených, čo je na slovenský fotografický trh celkom dosť. Možno usúdiť, že súťaž je za viac ako dekádu etablovaná a prezentuje kvalitnú fotografickú tvorbu doma aj v zahraničí.

Počet prihlásených fotografov a fotografiek za všetky ročníky súťaže SPP:

Ročník súťaže	Počet prihlásených autorov a autoriek	Počet zaslaných fotografií
2012 / 1.ročník	130	1515
2013 / 2.ročník	139	797
2014 / 3.ročník	113	1115
2015 / 4.ročník	191	1369
2016 / 5.ročník	191	1522
2017 / 6.ročník	185	2055
2018 / 7.ročník	241	2672
2019 / 8.ročník	189	2250
2020 / 9.ročník	203	1827
2021 / 10.ročník	157	1322
2022 / 11.ročník	142	1463

Výstava víťazných fotografií Slovak Press Photo je jednou z najhlavnejších aktivít Nadácie Slovak Press Photo a vystriedala už štyri výstavné priestory. Prvým z nich bolo Múzeum mesta Bratislavy, kde sa po odovzdávaní cien v Primacionálnom paláci hneď ten istý večer konala vernisáž. Výstavný priestor bol rozčlenený do troch oddelených miestností, ktorý bol venovaným víťazom, finalistom a oceneniu Grant Bratislavy. Výhodou bolo, že výstavu od začiatku navštevovalo domáce publikum, ale aj zahraniční turisti. Každoročná návštevnosť dosahovala v priemere 1 500 ľudí. Počet vystavených fotiek sa v Múzeu mesta Bratislavy každým rokom zvyšoval, od prvého ročníka, kedy to bolo 76 fotografií to v roku 2017 bolo už 197 vystavených snímok. Z kapacitných dôvodov sa výstava v roku 2018 presunula do Kunsthalle Bratislava. Bol to najlepší galerijný priestor v centre mesta, napriek vysokým nákladom, ako bol prenájom priestorov a dozor na výstave. Inštalácia však trvala tri dni vzhľadom na rozmery galérie a počet vystavených snímok. V roku 2020 celosvetová pandémia spôsobila zatvorenie galérií a múzeí, a výstava Slovak Press Photo bola nahradená virtuálnou prehliadkou. Nadácia Slovak Press Photo sa ako jedna z mála venuje klimatickej kríze, a organizuje výstavy s touto tématikou. V roku 2021 sa riaditeľka Jana Garvoltová rozhodla, že budú realizovať už len exteriérové výstavy. Outdoorové výstavy nepotrebujú míňať elektrinu, vodu, ľudské zdroje, a navyše majú verejnoprospešný účel. Informujú a vzdelávajú 24 hodín 7 dní v týždni. Medzi pozitíva možno zaradiť aj ekonomický faktor, keďže výstavu si môžu pozrieť všetky vrstvy a generácie obyvateľstva zadarmo. V roku 2021 otvorili výstavu na Vajanského nábreží a v roku 2022 na Hviezdoslavovom námestí, kde si výstavu pozrelo približne 15 000 ľudí. Zásah cieľových skupín a širokej verejnosti je jednoznačne vyšší a ekologickejší, ako by výstava mala byť platená za vstupné v galérijných priestoroch. Čím viac ľudí uvidí rôznorodé aktuálne témy, tým viac to ľudí obohatí. Navyše spôsob súčasnej inštalácie bannerových fotografií na lešení je finančne menej náročný ako rámovanie a vešanie vyše tristo fotografií. Všetky vnútorné galérijné priestory sa spoliehajú na to, že všetci pridú na vernisáž a potom návštevnosť rapídne klesá. V exteriéri výstava ožije a je bezplatná, to znamená, že je dostupná úplne pre všetkých. Je podstatné, aby ľudia videli čo sa deje, zistili aký je stav spoločnosti, dozvedeli sa o aktuálnych sociálnych témach napr. ako ľudia trpia biedou, čo sa deje na Ukrajine, v akom stave sú nemocnice a dediny, atď.

Podľa riaditeľky súťaže je ideálny rozpočet súťaže Slovak Press Photo 100 000 eur, no ani jednému ročníku sa túto čiastku nepodarilo naplniť. Priblížili sa k nej v roku 2019 s rozpočtom 89 000 eur. Financovanie súťaže je dvojité - štátne a súkromné. Štátnu podporu súťaž získavala z Fondu pre podporu umenia do roku 2019 čiastkou 30 000 eur a ďalších 30 000 eur bolo od partnerov súťaže, zahrňovali najmä mediálnu podporu a bezplatný mediálny priestor. Mediálni partneri každý rok darujú finančné odmeny pre víťazov, cena Grand Prix je 2 000 eur, a víťazné kategórie 500 eur. Grant Bratislavy odovzdáva víťazovi magistrát v hodnote 2 000 eur. V minulosti ešte získavali víťazi za

druhé a tretie miesto poukážky do tlačiarni fotografií. Od roku 2020 nezískala súťaž žiaden grant zo štátneho ani verejného financovania, čo má za následok veľmi zložitú situáciu a prežitie celkovej súťaže z roka na rok. Komisia FPU vo svojich hodnoteniach argumentovala, že projekt Slovak Press Photo nemá dostatočný umelecký prínos, čo je podľa mňa veľmi neprijateľný dôvod. Hovorí o tom, že nielen samotná súťaž a následná výstava je na poli slovenskej kultúry a umenia nepotrebná, ale zároveň uráža aj účastníkov a účastníčky súťaže, keď hovorí o tom, že ich výstupy nie sú dosť umelecké. Takéto hodnotenie je subjektívne a je v rozpore s objektívnosťou hodnotenia projektov na Fonde pre umenie. Existenčné problémy majú v kultúre mnohé etablované podujatia. Bude záležať na slovenských politikoch a političkách ako nastavia politiky a rozpočty, a či sa podarí vzkriesiť neustále podfinancovanú kultúru na Slovensku alebo tieto umelecké podujatia zaniknú, čo v podstate každým rokom hrozí aj súťaži Slovak Press Photo.

Okrem každoročnej organizácie súťaže a následnej výstavy víťazných fotografií sa v Nadácií Slovak Press Photo venujú aktivitám, ktoré sa dajú rozdeliť do viacerých činností. Prvou je vzdelávanie - workshopy zamerané na reportážnu a dokumentárnu fotografiu. Druhou hlavnou činnosťou je organizácia výstav a správa galérie Nadácie Slovak Press Photo v Zichyho paláci v Bratislave. Za tretiu aktivitu možno považovať vytváranie online archívu slovenskej fotografie a fyzického archívu víťazných fotografií. Nadáciu Slovak Press Photo založili Jana Garvoltová a Zora Samolányová s administratívnou podporou Kataríny Uhrínovej spolu s troma ľudmi - Erik Klement, Judita Takáčova, Miro Bartanus, s ktorými v roku 2020 ukončili spoluprácu. Potom do tímu vzali akademického maliara Ivana Jakubovského, a technika alias správcu webu Patrika Zemana. Do súčasného tímu patria tlačiari Štefan Šrámko a Martin Franc.
Prvých päť rokov pracovali v jednom byte, neskôr sa kancelária presunula do Galérie Slovak Press Photo, ktorú otvorili oficiálne v roku 2017. Najskôr menili výstavy každých šesť týždňov a od roku 2020 organizujú štyri, maximálne päť výstav. Mimo výstavy súťažných fotiek sú minimálne dve výstavy v exteriéri. Je pravidlom, že každoročne organizujú výstavu pre člena poroty. Napríklad minulý rok mali Juri Kozyrev a Kadir van Lohuizen spoločnú výstavu o topení ľadovcov na Hviezdoslavovom námestí.
Za inštalácie výstav bola v minulosti zodpovedná Jana Hojstričová a študenti VŠVU. V súčasných ročníkoch sa tomu venuje Marek Németh, ktorý rozkleslí rozloženie konštrukcie lešenia stavebnej firmy Stabilen podľa kurátorského nákresu Jany Hojstričovej. Hojstričová ako kurátorka výstavy spolupracuje s architektom a grafikom, ktorý návrh rozkreslí a následne zašle do tlačiarne Bright. Iba na porovnanie, v minulosti trvala inštalácia výstavy v Kunsthalle tri dni, teraz je to jeden deň, za ktorý sa postaví lešenie a namontujú fotografie. Na prevoz 360 fotiek bola potrebná dodávka, teraz stačí mále auto. Efektívnosť prípravy výstavy je nepomerne vyššia avšak na úkor prezentácie fotiek

vytlačených na bannerovine. Je to úplne z pochopiteľných dôvodov, a tým je nedostatok financií na výstavu. Kvalita tlače a adjustácie nemá galérijnú a muzeálnu kvalitu ako napríklad výstava Czech Press Photo, ktorá je reprezentatívne vystavená v sálach historickej budovy Národného múzea v Prahe alebo ako výstava World Press Photo otvorená v kostole z 15. storočia De Nieuwe Kerk v Amsterdame.

Porota

Porotu súťaže SPP každoročne vyberá podľa vlastných preferencií a následne oslovuje samotná riaditeľka súťaže Jana Garvoltová. Od začiatku súťaže si dáva záležať, aby fotografické práce hodnotili renomovaní profesionáli nielen z domácej fotografickej scény, ale najmä zo zahraničia.

Počas jedenástich rokov existencie súťaže každý ročník hodnotila iná pätica profesionálov. Boli to porotcovia a porotkyne zo Slovenska, Českej republiky, USA, Poľska, Ruska, Bieloruska, Ukrajiny, Francúzska, Talianska, Iránu, Nigérie a Holandska. Pestrá a často obmieňajúca sa porota zaručuje nielen odbornosť, ale najmä objektivitu pri hodnotení. Slovenská fotografická scéna nie je veľká a každý sa s každým pozná, preto je dôležité mať medzinárodnú porotu, aby sa hodnotilo čo najobjektívnejšie.

Medzi porotcovské stálice patri fotografka a pedagogička z VŠVU Jana Hojstričová (momentálne stále aj garantka projektu SPP) a prof. Jindřich Štreit doc., fotograf a pedagóg ITF. Medzi stálice patril v minulosti aj Roman Vondrouš, fotoreportér ČTK, pedagóg ITF a víťaz World Press Photo.

Od 4. ročníka súťaže bola prizvaná do hodnotiaceho procesu medzinárodná fotografická agentúra NOOR Images so sídlom v Amsterdame. Zakladateľom tejto fotoagentúry bol nedávno zosnulý americký fotožurnalista Stanley Green, ktorý predsedal porote Slovak Press Photo v rokoch 2015 a 2016. Medzi ďalšími členmi a členkami poroty z NOOR Images boli Juri Kozyrev z Ruska, Francesco Zizola z Talianska, Nina Berman z USA, Bénédicte Kurzen z Francúzska a Olga Kravezt z Ruska. Posledné dva roky bol aj predsedom poroty ďalší člen tejto medzinárodnej fotografickej agentúry Holanďan Kadir van Lohuizen, ktorý otvoril v Bratislave výstavu aj workshop súvisiaci s klimatickou krízou.

Porota každým rokom zasadá tri dni a prechádza všetky prihlásené práce spoločne a vyberá tri nominácie do každej súťažnej kategórie. Pri nejednoznačnom hlasovaní platí demokratické hlasovanie, to znamená najvyšší počet hlasov za samostatnú snímku alebo sériu vyhráva. Pri nezhode hlasov má predseda poroty automaticky dva hlasy a právo rozhodnúť.

Do kompetencií poroty spadá aj výber jednotlivých snímok z kategórie do kategórie. Často sa stáva, že jednotlivé série nemajú dobrú selekciu snímok a preto má porota

možnosť vybrať jednu snímku zo série a zaradiť ju do nominácií. Porota sa stretáva vždy osobne a hodnotí práce niekoľko dní.

Ročník súťaže	Dátum zasadania poroty	Menný zoznam porotcov a porotkýň
1.ročník	5. – 7. septembra 2012	Tibor Huszár – fotograf, pedagóg, Tomasz Gudzowaty – fotograf (Poľsko), Alan Hyža – fotograf, Marián Pauer – publicista, kurátor, pedagóg, Péter Korniss – fotograf, kurátor (Maďarsko)
2.ročník	11. - 13. septembra 2013	Roman Vondrouš – fotograf (ČR), Prof. Mgr. Jindřich Štreit – fotograf, publicista, kurátor, pedagóg (ČR), Doc. Mgr. art. Jana Hojstričová, Art. D. – fotografka, pedagogička (SR), Jan Šibík – fotograf, publicista (ČR), Alan Hyža – fotograf (SR)
3.ročník	10. - 12. septembra 2014	Paul Martinka – predseda poroty, fotograf (USA/SR), Jan Šibík – fotograf, publicista (ČR), Yuri Kozyrev – fotograf (RU), Doc. Jana Hojstričová – fotografka, pedagogička (SR), Prof. Jindřich Štreit – fotograf, publicista, kurátor a pedagóg (ČR), Roman Vondrouš – fotograf (ČR) a Pavel Neubauer – fotograf (SR)
4.ročník	16.- 18 septembra 2015	Alexander Chekmenev – fotograf (Ukrajina), Roman Vondrouš – fotograf (Česká republika), Jana Hojstričová – fotografka a prorektorka VŠVU (Slovensko), Jindřich Štreit – fotograf a pedagóg (Česká republika), Stanley Greene – fotograf AF (USA) – predseda poroty, Judita Csáderová – fotografka a pedagogička (Slovensko), Vasily Prudnikov – fotograf (Bielorusko)
5.ročník	10. - 11. septembra 2016	Stanley Greene – fotograf (USA) – predseda poroty, Jindřich Štreit – fotograf a pedagóg (Česká republika), Jana Hojstričová – fotografka a prorektorka VŠVÚ (Slovensko), Joe Klamar – fotograf (Kanada/ Slovensko), Jozef Ondzik – fotograf (Slovensko)
6.ročník	2. - 4. septembra 2017	Roman Vondrouš – fotograf, fotožurnalista (Česká republika), Nina Berman – fotografka a pedagogička (USA) – predsedníčka poroty, Bénédicte Kurzen – fotografka (Francúzsko), Jindřich Štreit – fotograf, pedagóg (Česká republika), Jana Hojstričová – fotografka, pedagogička (Slovensko)
7.ročník	1. - 3. septembra 2018	Joe Klamar – fotograf AFP (Slovensko/ Kanada) – predseda poroty, Francesco Zizola – fotograf (Taliansko), Maral Deghati – fotoeditorka (Francúzsko / Irán), Jindřich Štreit – fotograf, pedagóg (Česká republika), Czarek Sokolowski – fotograf (Poľsko), Jana Hojstričová – garantka projektu
8.ročník	30.augusta - 1.septembra 2019	Joe Klamar – fotograf AFP (Slovensko/ Kanada) – predseda poroty, Kadir van Lohuizen – fotograf (Holandsko), Fréderique Rondet – fotoeditorka (Francúzsko), Jindřich Štreit – pedagóg, fotograf (Česká republika), Andrej Balco – fotograf (Slovensko), Jana Hojstričová – garantka projektu
9.ročník	30.augusta - 1.septembra 2020	Olga Kravets – fotografka a dokumentaristka (Rusko) – predsedníčka poroty, Maciek Nabrdalik – fotograf (Poľsko), Jindřich Štreit – fotograf, pedagóg (Česká republika), Roman Vondrouš – fotograf AF (Česká republika), Jana Hojstričová – fotografka a pedagogička (Slovensko)

Ročník súťaže	Dátum zasadania poroty	Menný zoznam porotcov a porotkýň
10.ročník	14. - 15. augusta 2021	Kadir van Lohuizen – fotograf a člen agentúry NOOR (Holandsko) – predseda poroty, Azu Nwagbogu – zakladateľ a riaditeľ Nadácie afrických umelcov AAF (Nigéria), Jindřich Štreit – fotograf a pedagóg (Česká republika), Roman Vondrouš – fotograf (Česká republika), Jana Hojstričová – fotografka a pedagogička (Slovensko) – garantka projektu
11.ročník	28. - 30. augusta 2022	Kadir van Lohuizen – fotograf a člen agentúry NOOR (Holandsko) – predseda poroty, Yuri Kozyrev – fotograf (RU), Alexander Chekmenev (Ukrajina), Jindřich Štreit – fotograf a pedagóg (Česká republika), Jana Hojstričová- fotografka a pedagogička (Slovensko) – garantka projektu

V septembri sa každoročne uskutočňuje odovzdávanie cien v Primacionálnom paláci v Bratislave a partneri projektu udeľujú počas gala večera všetkým víťazom a víťazkám súťaže diplomy. Po odovzdávaní cien spravidla nasleduje slávnostné otvorenie výstavy.
Ceny víťazom odovzdávajú partneri projektu a slovenské mediálne domy a vydavateľstvá.
V poslednom 11. ročníku to boli nasledovné súťažné kategórie:
Grand Prix - Asociácia tlačených a digitálnych médií, Aktualita - TASR, Reportáž a Dlhodobý dokument - Ringier, Každodenný život - Denník N, Portrét - Mafra Slovakia, Svet umenia a kultúry - Petit Press, Študenti a mladí fotografi - Dokument magazín, Šport - News & Media holding, Grant Bratislavy - magistrát mesta Bratislava, Mladý talent roka - Bratislava - Staré mesto a Hájovňa, Cena diváka - automoto partner Mercedez Benz BA.

Súťaž Slovak Press Photo má každoročne veľmi dobré mediálne pokrytie, a je to vďaka dlhoročným mediálnym partnerstvám.
Za posledný 11.ročník súťaže Slovak Press Photo bolo takmer 50 mediálnych výstupov v nasledovných slovenských médiách: RTVS, TASR teraz.sk, Pravda, HN, HN Magazín, SME, Denník N, Týždeň, Trend, Plus 7 dní, Plus 1 deň, Nový čas, Život, TASR, RTVS kultúra.sk, čas.sk, týždeň.sk, Záznam z tlačovej konferencie, RTVS záznam gala večera.
K súťaži sa organizujú každým rokom tri hlavné tlačové konferencie. Prvá je spravidla v júni počas spustenia súťaže, druhá je na prelome augusta a septembra, kde sa zverejňuje víťaz hlavnej ceny súťaže SPP Grand Prix. Tretia je na konci septembra k otvoreniu výstavy víťazných fotografií. Súťaž má každým rokom jasnú vizuálnu identitu a grafický dizajn, pracuje s čiernou, bielou a modrou farbou. Súčasťou marketingovo-komunikačného balíčka sú tlačené a online pozvánky, každoročný tlačený katalóg, mesačná kampaň na citylight nosičoch po hlavnom meste, online prezentácia v podobe článkov a rozhovor.
Počas pandemického roka bola spustená aj online prehliadka galérie, keďže počas lockdownu sa nedalo ísť fyzicky do galérií a múzeí. To bol aj dôvod na to, aby sa výstava

súťažných fotografií presunula z interiéru do exteriéru. Momentálne je už tretí ročník súťaže outdoorová výstava realizovaná na zapožičanom lešení.

Najslabšou stránkou marketingu bola však prezentácia tlačených fotografií, čo však nevyplýva z nedbanlivosti organizátorov súťaže, ale skôr z finančných dôvodov a nedostatočného rozpočtu súťaže. Príprava a náklady na vystavenie okolo 250 víťazných snímok nie je lacná záležitosť.

Oblasť kultúry a umenia je na Slovensku každým rokom viac poddimenzovaná, z posledného Plánu obnovy z Európskej únie neboli na Slovensku vyčlenené žiadne financie na kultúru. Rozpočet z ministerstva kultúry a z Fondu na podporu umenia sa každým rokom ešte viac znižuje a deficit v rozpočte sa prehlbuje. Povolania v oblasti kultúry a umenia sú finančne neatraktívne, je za tým kopa dobrovoľnej práce a častokrát sú organizátori kultúrnych podujatí radi, že skončili s projektom na nule. Situácia s financovaním Slovak Press Photo z verejných zdrojov je už niekoľko rokov pre riaditeľku súťaže tŕnistá cesta, pretože žiadosť na financovanie súťaže bola niekoľko rokov po sebe zamietnutá z Fondu pre umenie, ktorý obdobné projekty financuje. Hodnotiaca komisia FPU viackrát usúdila a napísala v záverečných hodnoteniach, že projekt Slovak Press Photo nemá umelecký prínos.

Je teda vôbec zázrakom, že súťaž stále existuje a riaditeľka každým rokom bojuje nielen o prežitie súťaže, ale aj zachovanie galérijných priestorov Nadácie Slovak Press Photo v Zichyho paláci v Bratislave.

Cena Grand Prix

Ocenenie Grand Prix je hlavnou cenou súťaže Slovak Press Photo a jednoznačne patrí medzi najprestížnejšie ocenenia celej súťaže. Doposiaľ bolo udelené jedenásťkrát a víťazné fotografie neraz vyvolali kontroverzné názory u laickej i odbornej verejnosti. Úroveň víťazných fotografií je podmienená nielen obrazovou kvalitou, ale najmä aktuálnymi udalosťami, ktoré rezonujú počas posledného roka. Je to buď samostatná fotografia alebo séria fotografií so silným posolstvom, ktorú dokáže odčítať široká verejnosť a stane sa mementom daného ročníka. Spravidla by mala jedna fotografia vypovedať o tom, čo zásadné sa udialo v predchádzajúcom roku. Mala by spĺňať nielen dôležitý informačný charakter, ale svojou aktuálnosťou a vynikajúcou estitikou by sa mala stať ikonickým fotografickým vizuálom za daný rok. Víťazná fotografia sa stáva najzapamätateľnejšou a najviac opakujúcou sa snímkou v slovenskom mediálnom prostredí. Fotografia a jej autor sa automaticky stáva "tvárou" súťaže za daný ročník. V roku 2022 sa uskutočnila v Galérii Nadácie Slovak Press Photo výstava venovaná víťazným fotografiám v histórii celej súťaže a za účasti takmer všetkých ocenených autorov bola uskutočnená komentovaná prehliadka, kde sa autori obhliadli za dekádou fotožurnalistickej tvorby. V nasledujúcej kapitole predstavím a pokúsim sa zanalyzovať všetky víťazné fotografie za poslednú dekádu súťaže od roku 2012 až po rok 2022.

2012

Historicky prvým víťazom Grand Prix sa v roku 2012 stal fotograf Maňo Štrauch so snímkou s názvom Posledný portrét majstra Kállaya. Ide o klasický ,,en face" ateliérový portrét významného slovenského fotografa Karola Kállaya, ktorý zomrel v auguste 2012. Kállay bol známy najmä svojimi fotoreportážami, počas komunistického režimu sa mu ako jednému z mála slovenských fotografov podarilo cestovať a fotografovať v zahraničí. Na Slovensku sa uchytil aj ako módny fotograf pre módne magazíny. V tom istom roku získal Cenu za celoživotné dielo, ktorú mu porota udelila za celoživotný autorský prínos slovenskej fotožurnalistike z pozície fotografa, historika, teoretika, kurátora a publicistu majstrovi Karolovi Kállayovi in memoriam. Je pozoruhodné, že porota vybrala v prvom ročníku práve portrét fotografa. Vidím v tom akúsi symboliku. Fotografická súťaž si cení najviac fotografiu, na ktorej je zobrazený fotograf s fotoaparátom na krku, ktorý je vždy pripravený fotografovať. Ocenením takejto snímky vzdáva hold nielen jeho práci, ale aj práci všetkých fotografov.

Autor snímky Maňo Štrauch sa počas nasledujúcich ročníkov stal viacnásobným víťazom v kategórií portrét. Má výrazný rukopis v portrétnej ateliérovej fotografii, volí zásadnetmavšie pozadie bez výraznejších rekvizít. Kladie dôraz na prirodzený postoj výraz svojho modela. Maňo Štrauch je absolventom ITF v Opave a je profesionálnym fotografom pre slovenské časopisy ekonomického zamerania.

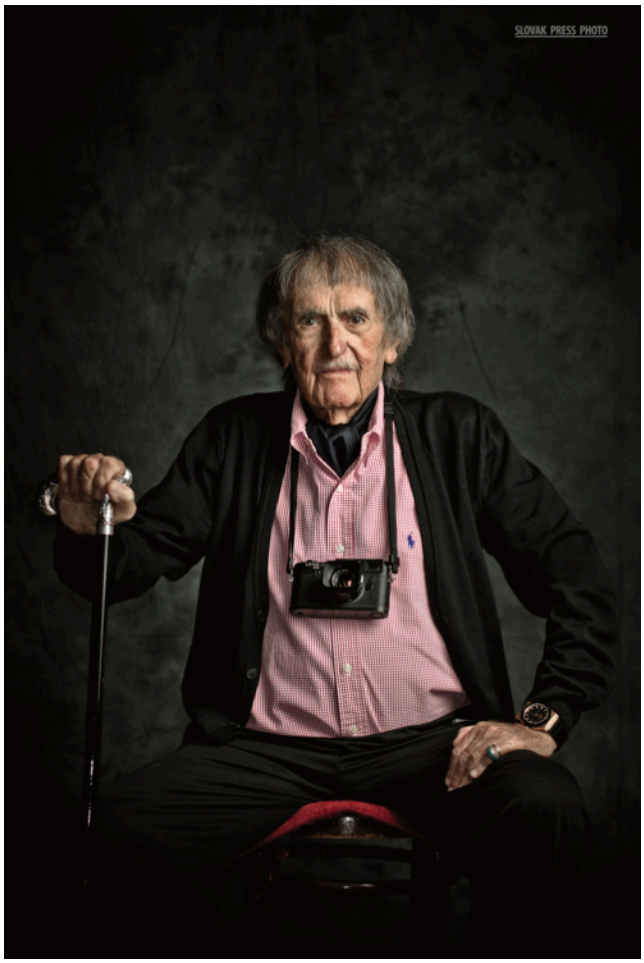

Maňo Štrauch, Posledný portrét majstra Kállaya, Grand Prix za rok 2012

Milan Illík, zo série ,,Crew Teens," Grand Prix za rok 2013

2013

Druhý ročník súťaže nepriniesol do hlavnej ceny zásadnú historickú udalosť, ale výjav z každodenného života. Pohľad na kúpajúcich sa tínedžerov je jedna z mála optimistických snímok, pretože častokrát sú výherné fotografie fotografických súťaží z tragických udalostí. Víťazná snímka zo série ,,Crew Teens" (2010 – 2013) od Milana Illíka je na prvý pohľad možno obyčajným každodenným momentom, no zároveň farebnou oslavou života mladých ľudí v bazéne. Séria vznikla ako študenstká práca na ITF v Opave a bola ocenená prvým miestom v kategórií každodenný život Slovak Press Photo a uspela aj na Czech Press Photo. Záber svojou kompozíciou šikovne ohraničuje postavy v plavkách a v spodnej časti snímky je hlava čierneho psa hľadiaceho na bazénovú hru. Celá séria zahrňuje snímky zo stužkovej slávnosti, z chatovej párty, snímky v škole, a typické každodenné radosti tínedžerov. Fotografický dokument nie je iba príbehom skupiny mladých spolužiakov, ale je príbehom otca a syna, keďže Illík fotografoval svojho syna a jeho priateľov. Ako správny dokumentarista si Illík získal dôveru a dostal sa k tínedžerom blízko, a tí ho odvážne vpustili do svojho života. Je pozoruhodné, že sa autor vďaka otvorenému vzťahu so svojim synom dostal do partie tínedžerov, a zachytil obyčajné každodenné situácie. Milan Illík je známy skôr ako slovenský fotoreportér a touto sériou prekvapil nielen obsahom, ale aj

Michal Burza, Majdan, Grand Prix za rok 2014

tým, s akou ľahkosťou zachytil obyčajné momenty. A to je možno v dokumente najzložitejšie - zachytiť vo svojej podstate banálne veci, ktoré prežívajú za svoj život všetci a vedia sa s nimi stotožniť. Autorovi sa skvelo podarilo zachytiť atmosféru dospievajúcich ľudí v 21.storočí.

2014

Držiteľom ceny Grand Prix sa v treťom ročníku súťaže stal voľný fotograf Michal Burza so sériou Majdan. Je to jedna z mála fotografií v histórii súťaze Slovak Press Photo, ktorá súvisí s vojnovým konfliktom. Vojnovou témou posolstvo snímky vyniká a je čitateľné nielen pre lokálne, ale najmä globálne publikum. Od novembra 2013 do februára 2014 sa na Ukrajine konali nepokoje proti proruskému kurzu krajiny. Burza zachytil demonštrantov na Námestí nezávislosti Majdan v Kyjeve, ktorí sa snažia o revolúciu, a niektorí prišli aj o život. Ukrajinci vyjadrili svoj postoj k proeurópskemu smerovaniu Ukrajiny a postavili sa voči režimu proruského prezidenta Viktora Janukovyča, ktorý nakoniec ušiel do Moskvy. Ukrajina sa tak ocitla v občianskej vojne, voči demonštrantom v tom čase schválili zákony a z demonštrácie sa stal trestný čin. Fotografie zo série Majdan sú tragickým pohľadom na horiace námestie, odhodlaných ľudí bojovať proti ruskému vplyvu. Vyústením konfliktu

bola nakoniec anexia Krymu Ruskom a vojna na východe Ukrajiny, ktorá na Donbase a Luhansku trvá doteraz a v roku 2022 sa rozšírila na celú Ukrajinu.

Za najlepšiu fotografiu z uvedenej série, ktorá sa v máji dostala na obálku nemeckého týždenníka Der Spiegel, ju považuje aj sám Michal Burza. Zapózoval mu na nej separatista, bývalý príslušník rozpustenej jednotky Berkut, ktorý ho spolu s ďalšími zahraničnými novinármi zastavil. „Fotografia bola urobená na Inštitutskej ulici dva dni po streľbe. Zachytáva viacero línií, keď sa do vojnovej zóny vracia normálny život. Ukazuje tvár samoobrany, tváre obyčajných ľudí, ako aj gesto, ktoré zdanlivo pôsobí víťazne, v skutočnosti je to však oslavné gesto padlým, ktorí umreli počas demonštrácií," uviedol Michal Burza. (zdroj: https://slovak-press-photo.sk/novinky/absolutnym-vitazom-slovak-press-photo-2014-sa-stal-michal-burza-za-fotografiu-z-majdanu/)

Burzove fotografie z Majdanu sa objavili aj v magazíne Paris Match či Wall Street Journal. Burza začal pracovať ako fotograf pre Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, kde dokumentoval prácu vojakov v misiách v Afganistane, Iraku, Sýrii či Kosove. Neskôr pracoval pre súkromnú tlačovú agentúru SITA, a následne pôsobil v mediálnom dome Ringier Axel Springer ako vedúci obrazového oddelenia a fotografov pre bulvárny denník Nový Čas. Od roku 2013 je na voľnej nohe a na fotoreportážne cesty na Ukrajinu sa doteraz vydáva z vlastnej iniciatívy popri zamestaní v IT odvetví. Ukončil bakalárske štúdium na ITF v Opave.

2015

V štvrtom ročníku súťaže SPP získal cenu Grand Prix Robert Tappert za fotografiu #06 zo série s názvom ID, v ktorej konceptuálne nafotografoval nájdené doklady a fragmenty utečencov. Celá séria bola ocenená aj prvým miestom v kategórií portrét. Tappert išiel ako voľný fotograf zachytiť utečeneckú krízu na tri týždne na srbsko-maďarskú hranicu, na ktorej ho zaujalo jej pozadie. Tappert začal na hranici zbierať osobné veci utečencov, ktoré vnímal ako veľmi intímne a súkromné. Išlo najmä o poškodené portréty z dokumentov či pasov, ktoré doma odfotografoval. Autor zvolil najkonceptuálnejší prístup, ktorý sa vymyká zaužívanej klasickej reportážnej alebo dokumentárnej fotografii a je skôr výtvarného charakteru. Séria vznikla počas najväčšej migračnej vlny od obdobia druhej svetovej vojny, a utečenci pochádzali najmä z vojnou zmietanej Sýrie. Druhým najčastejším miestom pôvodu utečencov bol Afganistan a tretím Irak, ale boli to aj ľudia z Bangladéša a Pakistanu. Vo všetkých krajinách civilné obyvateľstvo buď ohrozujú ozbrojené konflikty, hrozí im prenasledovanie alebo sa porušujú ich základné ľudské práva. Maďarský pohraničný plot bol vybudovaný v lete 2015 pozdĺž hranice Maďarska so Srbskom (celkovo 175 km), ktorá je súčasne vonkajšou hranicou schengenského priestoru a to od rieky Dunaj v blízkosti mesta Apatin až po spojnicu hraníc s Rumunskom.

Robert Tappert, séria ID, prvá fotografia získala Grand Prix za rok 2015

Robert Tappert fotografoval aj vojnový konflikt na Ukrajine a na ukrajinskom námestí si uvedomil, čo je to morálny problém. „Je iné odfotiť človeka, ktorého poznáte, a potom umrie, a odfotiť trupy neznámych mŕtvych ľudí. Nevedel som to. Mám záber dievčaťa, ktoré trafili do krku, ale nikdy ho nepublikujem. Som presvedčený, že čím viac násilia vidíme, tým sme voči nemu imúnnejší," hovorí. Súvisí to aj s druhou vecou, na ktorú tu prišiel – že obrazy z vojny sa stali vizuálnym smogom, klišé. „Sledujeme to aj dnes pri téme utečencov – fotografií detí podávaných popod plot, nad plot, cez dieru v plote alebo do vlaku je toľko, že už strácajú hodnotu." Zdá sa mu, že urobiť takúto „peknú" fotku dnes už nie je problém. Nie je ani problém urobiť ju rýchlo alebo vytiahnuť „rozhodujúci okamžik" z desiatok záberov, ktoré dnešné fotoaparáty urobia za sekundu. „To, čo vo fotke platilo kedysi, už neplatí. Fotografov predbiehajú ľudia s mobilmi a tabletmi, lebo vojnu sledujeme online a v médiách ide o čas. Ak im chce dnes fotograf konkurovať a urobiť niečo, čo nezostarne na ďalší deň, musí na to ísť úplne inak," myslí si Tappert. (z rozhovoru s Janou Močkovou pre Denník N, 7. októbra 2015, zdroj: https://dennikn.sk/260908/co-tvori-identitu-cloveka/)

Ivan Holub, večera, Grand Prix za rok 2016

2016

V piatom ročníku získal Grand Prix režisér a scenárista Ivan Holub a jeho emotívny snímok o detskej chudobe. Jeho víťazná fotografia Večera zobrazuje skupinu pygmejských detí v južnom Burundi, ktorá prežíva len vďaka tomu, že dostane raz denne najesť v rámci slovenského nutričného programu. ,,*Priebeh večere má neuveriteľnú atmosféru: deti v úplnom tichu čakajú, kým sa rozdá jedlo, a mlčanie pokračuje aj počas jedenia. Každé z nich má pred sebou obrovskú porciu, od ktorej neodíde, kým nie je všetko zjedené,* " popisuje autor víťaznej snímky. Fotografia vznikla počas nakrúcania dokumentu Anjeli v pekle pre RTVS, ktorá je o slovenských misiach v afrických a ázijských krajinách pod záštitou Vysokej školy Svätej Alžbety a zosnulého epidemológa Vladimíra Krčméryho. Burundi je jednou z najchudobnejších krajín v Afrike a desiata najchudobnejšia krajina na svete vôbec. Je to bývalá belgická kolónia, zamestnaných je iba 10 percent obyvateľstva a krajina bola roky zmietaná genocídou. Atmosféra špinavej jedálne, kde deti sedia na zemi v rozpadávajúcich sa handrách s taniermi pred sebou, nám v dnešnom európskom blahobyte udrie do očí. Hovorí o tom, že ľudia stále nevedia bojovať s chudobou sveta a trpia tí najbezbrannejší. Kompozíca fotografie je dokonalá, no snímok zožal aj nezmyselnú kritiku, keď redaktor z portálu dofoto.sk tvrdil, že deti sú určite naštylizované a dážďniky

Andrej Belovežčík, Praha **2017** – Staromestské námestie, Grand Prix za rok 2017

opreté vľavo na snímke sú reklamou pre obchodný dom s nábytkom Ikea, čo je samozrejme nonsens.

2017

Asi jedna z najkontroverznejších víťazných snímok je záber z pražského Staromestského námestia od Andreja Belovežčíka. V slovenskej fotografickej komunite sa víťazné foto roka 2017 familiárne prezýva ,,bubliny." Šiesty ročník vyhral po prvýkrát žáner pouličnej fotografie zo Staromestského námestia v Prahe. Je to radostný výjav tešiacich sa rodín spoza bublín v čiernobielej kontrastnej tonalite. Andrej Belovežčík je učiteľ informatiky na gymnáziu v Stropkove na východe Slovenska. Fotografovanie je jeho záľubou a občas prispieva aj do lokálnych médií. Možno aj to bol jedným z hlavným dôvodov jeho kritikov, ktorí tvrdili, že to nie je ,,novinárska fotografia." Ďalším protiargumentom je to, že porota si sama našla príbeh za fotografiou. K fotografii sa vyjadrila nasledovne: ,,*Staromestské námestie je fotografia, ktorá prináša pozitívny náboj. V čase, keď námestia hlavných miest upútavajú na seba pozornosť predovšetkým teroristickými útokmi či politickými protestmi vyvolávajúcimi strach a obavy z ľudskej prítomnosti, ešte stále to môžu byť aj miesta, kde*

Tomáš Benedikovič, zo série Za Slušné Slovensko, Grand Prix za rok 2018

sa ľudia stretnú, aby sa zabavili, vyjadrili radosť zo života a pocit šťastia a spolupatričnosti. Fotografia nie je len zachytením momentu minulého, ale aj posolstvom a nádejou do budúcnosti." Takéto vysvetlenie nie je na prvý pohľad zo snímky reálne odčítateľné. Príbeh na fotke pôsobí banálne a zároveň tak nevinne, že je až úsmevné, ako tento na prvý pohľad ľúbivý neškodný záber mohol pobúriť toľko ľudí v odbornej aj laickej verejnosti. V každom prípade okrem toho, že snímka vyvolala polemiky, jednoznačne upútala. A ak to bol hlavný zámer poroty, tak vybrali správne, pretože je to jedna z najzapamätateľnejších Grand Prix v celej súťaži. Rešpektujem rozhodnutie profesionálnej poroty, ktorá možno nemala v danom ročníku na výber, možno neboli zaslané kvalitnejšie práce vhodnejšie na ocenenie roka. Je to potom o slabej vizitke slovenských profesionálnych fotografov, ktorí nedokázali nafotiť a prihlásiť nič lepšie. Súhlasím však s kritikmi - nie je to zásadná udalosť roka, stráca aktuálnosť a príbeh za fotkou je viacmenej vykonštruovaný.

2018

Grand Prix v šiestom ročníku Slovak Press Photo získal Tomáš Benedikovič so snímkou zo série Za Slušné Slovensko. Je to večerný záber z protestov občianského hnutia Za slušné Slovensko, na ktorých sa po smrti investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice, archeologičky Martiny Kušnírovej, zúčastňovali desaťtisíce ľudí a volali po zmene. Protesty znamenali pre slovenskú spoločnosť akýsi zlom, kedy ľudia prestali viac tolerovať skorumpovaných politikov napojených na mafiánske skupiny, a hlavní aktéri z politickej scény, ako vtedajší premiér Robert Fico a minister vnútra Robert Kaliňák odstúpili zo svojich pozícií. Bola zistená aj korupcia u viacerých verejných činiteľov, napríklad u šéfa policajného zboru, ktorý mal vyšetrovať celý prípad vraždy novinára a jeho snúbenice. Vďaka práci novinárov a novinárok za pár mesiacov vyšlo na povrch viacero špinavostí z politiky. Určite je zrejmé, že snímka bola v tom roku nanajvýš aktuálna a kladie dôraz na masu protestujúcich ľudí, ktorí volajú po zmene. Snímka bola ocenená v kategórií aktualita ako samostatná fotografia.

Tomáš Benedikovič nepochybne patrí medzi špičkových slovenských fotoreportérov a bolo len otázkou času kedy sa zaradí medzi víťazov ocenenia Grand Prix SPP. Vyštudoval Fakultu výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Od roku 2005 sa venuje výlučne novinárskej fotografii. Najskôr pracoval v tlačovej agenúre SITA, potom v denníku SME a momentálne pôsobí už niekoľko rokov ako fotoreportér v Denníku N.

2019

Rok 2019 priniesol prezidentké voľby a po prvýkrát v histórií existencie Slovenska sa stala prezidentkou žena. Fotoreportér Jozef Jakubčo vo víťaznej sérií s názvom Noc s prezidentkou zachytil bezprostredné momenty s novozvolenou prezidentkou Zuzanou Čaputovou, ktorá sa počas volebnej noci teší zo svojej výhry v bratislavskej Starej tržnici.

Séria je možno až príliš okato postprodukovaná, keďže prevod do čiernobielej farby bol jednoduchým krokom, ktorý zjednotil celú sériu. Čaputová je stredobodom pozornosti na každej snímke zo série, pôsobí ako hviezda, okolo ktorej je množstvo ľudí, vrátane všetkých slovenských fotoreportérov a jej fanúšikov. Na jednej z nich je dokonca žmurkajúci bývalý slovenský prezident Andrej Kiska, ktorý je jej podporovateľom. Snímky nemajú v sebe napätie, keďže už ide o viacmenej repetitívne obrazy z volebnej noci a nová prezidentka je na každej snímke vysmiata. Ide o klasickú reportáž, povinú jazdu z redakcie, v podstate ničím výnimočnú, v tomto prípade obsah snímky prevyšuje tému. Pripomína mi to víťaznú fotografiu Tomáša Halásza a jeho Foto roka s exprezidentom Andrejom Kiskom, ktorý si ale na rozdiel od Jakubča dal na téme záležať a fotografoval

Jozef Jakubčo, zo série Noc s prezidentkou, Grand Prix za rok 2019

nielen volebnú kampaň, ale celý proces ročného kampaňovania a dlhodobo zachytil výnimočné momenty (napr. nervózne čakajúceho Kisku v zákulisí). Škoda, že sa Jakubčo o takýto tip záberov ani len nepokúsil, a fotil skôr polocelky a celky. Myslím si, že je to priemerná fotoreportáž so zábermi, ktoré neurazia, no tentokrát fotografovaný objekt predčil samotného fotografa.

Jakubčo začal ako novinársky fotograf v roku 2008 v týždenníku Žurnál. Pokračoval v agentúre SITA a od roku 2015 fotografuje pre denník SME.

2020

Tomáš Benedikovič sa v deviatom ročníku súťaže stal dvojnásobným víťazom Grand Prix SPP so snímkou Proces. Je to snímka z kategórie aktualita a zachytáva Alenu Zsuzsovú, obžalovanú z objednávky vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Obvinenú privádzajú kukláči na pojednávanie na Špecializovanom trestnom súde v Pezinku. Prvý rok celosvetovej pandémie nevyhrala fotografia s témou korony, ale boj o spravodlivosť.

Medzinárodná porota na čele s dokumentaristkou Oľgou Kravets ju vybrala nielen preto, že mapuje najdôležitejší súdny proces v dejinách súčasného Slovenska, ale aj preto, ako

Tomáš Benedikovič, Proces, Grand Prix za rok 2020

to robí. ,,*Autor postupoval podľa poroty v duchu zásad žurnalistiky a ukázal obe strany procesu, obžalovaných aj žalujúcich. Zároveň neskrýval, že je tiež sám súčasťou procesu spolu s mnohými kolegami, vďaka ktorým sa z neho stal dosiaľ najviac verejný súdny proces, aký sme kedy u nás zažili. Médiá urobil súčasťou procesu a z jeho záberov vidíte, že novinárom sa tam pracovalo ťažko nielen preto, lebo išlo o prípad vraždy ich kolegu. Ja som z Ruska, z krajiny, kde sa zabíjanie slobodných hlasov stalo normou, a verím, že v tomto prípade je veľká nádej na spravodlivosť,*" povedala v tlačovej správe predsedkyňa poroty Oľga Kravets.

Séria má okrem vysokej žurnalistickej kvality aj dobrý edit, na jednej snímke sú plačúci rodičia, potom vrahovia a údajný objednávateľ vraždy Marian Kočner.

2021

V desiatom ročníku súťaže sa umiestnil študent so zameraním na na reportážnu fotografiu Daniel Stehlík so snímkou s názvom #Spoločná Zodpovednosť (Posledný krok). Je to snímka situácie z Rajca, s ktorou sa dokáže stotožniť hádam každý na svete. Každý a každá si vystáli rady pred testovacími stanmi na Covid-19. Počas vlády expremiéra Igora Matoviča bolo na Slovensku povinné celoplošné testovanie pre celú krajinu, a bez

Daniel Stehlík, #Spoločná Zodpovednosť (Posledný krok), Grand Prix za rok 2021

preukázania sa o negatívnom teste v tzv. certifikáte ste sa nepohli ani na ulici. Nakoniec sa ukázalo, že tento nápad akurát zadĺžil Slovensko ešte viac ako bolo. Snímka má zvláštny splýn akoby ju autor fotil na mobil alebo pridal filter. Dá sa povedať, že najvýnimočnejšia je aktuálnosť snímky , ktorá vďaka námetu pandémie rozhodne nechýba. Čo však podľa mňa snímke chýba, je originalita a zaujímavá kompozícia. Čierne pozadie je dramatické a dáva vyznieť bielym postavám v skafandroch, no na snímke sa nič nedeje, emócie zo záberu absentujú. Je to statický nenápadný obraz, na ktorom je upriamená pozornosť na muža alebo ženy v skafandri a píšucu osobu - nevieme odčítať, či je to nakazená osoba alebo pracovníčka. Avšak je dôležité povedať, že do histórie sa zapíše svojou témou, aby sme nezabudli ako sa vláda Igora Matoviča rozhodla zabrániť šíreniu ochorenia Covid-19 prostredníctvom celoplošného testovania, operácie "Spoločná zodpovednosť" s AG testami. Na základe toho bolo zorganizované jedno pilotné, a potom dve nasledujúce kolá testovania počas dvoch víkendov.

2022

Fotograf denníka SME Marko Erd zachytil situáciu na hraničnom priechode Vyšné Nemecké deň po vypuknutí ruskej inváze na Ukrajinu. Porota sa rozhodla udeliť hlavnú cenu súťaže celej sérií a autor popisuje udalosti nasledovne: *,,Ženy s deťmi hneď po*

Marko Erd, zo série Situácia na hraničnom priechode Vyšné Nemecké, Grand Prix za rok 2022

vypuknutí ruskej inváze na Ukrajine prekračovali ukrajinsko - slovenskú hranicu a veľká časť nemala žiaden jasný cieľ, kam idú. V očiach matiek bola jasne vidieť beznádej a strach, čo bude s nimi a s ich deťmi. Tak vyzeral druhý deň na hranici, keď sme si ešte ani nevedeli predstaviť, aké hrôzy napácha Rusko počas invázie. Scénu som žiadnym spôsobom neovplyvnil ani nedal akékoľvek inštrukcie objektu na fotografii." Je to fotoséria, ktorá zachytáva dôsledky vojny, nie vojnu samotnú. Je to reportáž s emotívnymi prvkami, utekajúce matky s deťmi a batožinami prekračujúce hranicu. Bolo viac ako jasné, že v roku 2022 zvíťazí téma vojny na Ukrajine, no odhadla by som, že zvíťazí séria priamo z Ukrajiny a nie zo slovenskej hranice. Nafotografovaná je však dobre, večerné snímky v zime depresívnej téme dodávajú ešte viac útrpnej atmosféry.

Marko Erd sa začal venovať fotografii v trinástich rokoch, následne si vybral strednú školu, na ktorej fotografiu vyštudoval. Po škole ho to ťahalo k novinárskej fotografii a začal pracovať v tlačovej agentúre SITA. Neskôr fotil pre Tlačovú agentúru Slovenskej republiky TASR, kde pracoval tri roky. V roku 2018 dostal pracovnú ponuku z denníka SME, kde pracuje doteraz.

Grant mesta Bratislavy

Osobitnou kategóriou súťaže je Grant mesta Bratislavy, ktorej hlavnou témou je zachytiť hlavné mesto osobitým rukopisom. Hlavného víťaza alebo víťazku nevyberá medzinárodná porota, ale len určí nominácie, z ktorých nakoniec vyberie magistrát hlavného mesta. Okrem peňažnej výhry (2 000 eur) je víťaz povinný odovzdať sériu tridsiatich fotografií do archívu mesta. Obdobné ocenenie malo ešte skôr Czech Press Photo.

V prvom ročníku zvíťazila Laura Witteková so sériou s názvom ,,V Petržalke od 2010 po súčastnosť, ktorá stále trvá." Pre autorku bola tvorba dôležitým momentom spoznávania mesta a postupné odhaľovanie jeho génia loci. Už niekoľko rokov žije v bratislavskej časti Petržalka, no ako sama tvrdí v popiske k sérii, nie je jej najobľúbenejšou časťou Bratislavy.

Na druhej strane bolo nafotiť toto sídlisko výzvou a prostredníctvom fotografie si Witteková vytvárala bližší vzťahu k mestu. Na úvodnej snímke je detailný pohľad na balkóny sídliska. Totožný záber neskôr odfotili aj Peter Korček a minulý rok Ján Viazanička. Geometrické usporiadanie balkónov pripomína typológiu Becherovcov. Cenu Grant Bratislavy v druhom ročníku na návrh poroty udelil primátor mesta Bratislavy Milan Ftáčnik

Laura Witteková, V Petržalke, Grant mesta Bratislavy za rok 2012

za projekt Pressburg Martine Šimkovičovej, študentke Akademie der Bildenden Künste Wien, ktorá sa na tému Grant Bratislavy vyjadrila takto: ,,*Zaujíma ma verejný priestor ako priestor pamäti. Námestia a ulice sú dejiskami tejto pamäti. Demonštrácie, bežný život spätý s funkciami daného priestoru, ako aj hmotné intervencie (sochy, pomníky...) svedčia o formovaní kolektívnej pamäti ,,zvrchu" aj ,,zospodu". Už samotné pomenovanie urbanistického priestoru ovplyvňuje spôsob spomínania. Tento proces chcem vizuálne zachytiť vo svojom projekte. Konfrontáciou a hľadaním súvislostí s vizuálnym materiálom z historických archívov vznikne istý druh mapy verejnej pamäti.*"

Opis série síce pôsobí fundovane, no v skutočnosti je to dosť nevýrazná fotoséria, navyše postprodukčne a farebne nevyvážená.

Zaujímavejšiu sériu nafotil v nasledujúcom treťom ročníku Peter Korček, profesionálny fotograf, pedagóg a doktorand na ITF v Opave. Sú to krajinné zátišia architektúry v meste fotené spoza zelene. Korček dôvtipne fotografuje notoricky známe ikony mesta ako je UFO s Novým mostom, Bratislavský hrad, Dóm Sv. Martina, Slavín, petržalské sídlisko, obchodné centrum Aupark, ktoré sú obklopené zeleňou. Vytvára tak dokonalú ilúziu, že

Peter Korček, Jungle City, Grant mesta Bratislavy za rok 2014

naše mesto sa nachádza v džungli a pohlcuje ho. Je to podľa mňa jeden z najpodarenejších ocenených súborov Grantov Bratislavy.

Deana Kolenčíková v štvrtom ročníku získala grant so sériou Pozdrav z Bratislavy, kde fotografovala mesto ako celok pozostávajúci z mestských scenérií, portrétov obyvateľov a zátiší. Ako prvá z ocenených zakomponovala do mestského prostredia ľudí. Akurát možno vytknúť, že séria pôsobí nejednotne. V súbore je napríklad detailný záber na chren odfotený pravdepodobne na trhu, portrét celej postavy staršieho muža s lopatou pri miešačke a cintorín v jesennom lese, kde medzi hrobmi postávajú ľudia. Takáto každodennosť pôsobí bizarne a nevedno, čo tým autorka chcela o meste vypovedať.

Piaty rok bol ocenený fotograf architektúry Matej Hakár s poprvýkrát čiernobielou sériou Skaly Dunaja. Súbor popisuje nasledovne: ,,*Séria fotografií Skaly Dunaja otvára plánovaný cyklus krátkych sérií, ktoré budú dokumentovať pôvodné Bratislavské lokality, objekty, stavby a ľudí spätých s nimi. Zámerom je poukázať na históriu, kultúru, dedičstvo doby, ktoré sa už v mnohých prípadoch prekrylo – prestavalo duchom konzumu. Nedopusťme, aby nám „voda" vzala našu minulosť, našu identitu. Postavme sa za naše hodnoty a buďme neoblomní ako tá skala!"* Aktivistický pocit z popisu však okamžite mizne pri pohľade na sériu čiernobielych skál a suchých konárov. Možno nadobudnúť pocit, že autorstrávil iba minimálny čas fotením. Najzaujímavejší je naklonený záber zabudnutého rybára na lodi v prístave.

Matej Hakár, Skaly Dunaja, Grant mesta Bratislavy za rok 2016

Olja Triaška Stefanović, Nová Bratislava, Grant mesta Bratislavy za rok 2017

Srbská fotografka Olja Triaška Stefanović žijúca na Slovensku získala ocenenie so sériou Nová Bratislava. Do Bratislavy prišla žiť v roku 1997 a posledných 15 rokov mesto fotografovala. Fotografia jej mesto priblížila a zároveň pomohla stať sa jeho súčasťou. Zachytáva zmeny vo verejnom priestore, v mestskej štruktúre a zaujíma ju vzťah Bratislavy k vlastnej histórii a architektonickému dedičstvu. Súbor popísala takto: ,,*Bratislava sa stále mení, rozvíja, a je pre mňa permanentne otvoreným vizuálnym javiskom. Stáva sa novým mestom, vznikajú nové sídliská,rastú nové budovy a nový mestský priestor. Mňa zaujíma aké bude mať táto nová Bratislava vlastnosti. Zaujíma ma, aký vplyv bude mať zmena štruktúry mestského priestoru v Bratislave na ekonomický, sociálny či politický vývoj v spoločnosti. Aká je interakcia človeka a priestoru v Bratislave? Vo vizuálnej štúdii chcem divákom priblížiť novovznikajúcu dynamiku hlavného mesta prostredníctvom architektúry a zmien verejného priestoru.*" Myslím si, že sa jej táto vizuálna štúdia novodobej Bratislavy podarila. Ján Viazanička získal Grant Bratislavy so sériou Dovolenka doma, v ktorej sa zameriava na letné dovolenkovanie Bratislavčanov priamo v meste. Projekt zachytáva ľudí v Bratislave v čase ich oddychu, pri jazere, ležiacich na tráve, bez starostí. Viazanička ironizuje jej obyvateľov a je pozoruhodné, že sa nezameral iba na architektúru ako

doposiaľ väčšina ocenených v tejto kategórii. Neskôr rozšíril projekt a fotografoval v podobnom štýle celé Slovensko.

V roku 2020 Katarína Líšková so sériou Nové Nivy Bratislava zachytila staviteľský boom v Bratislave. Zamerala sa výlučne na najnovšiu ,,mrakodrapovú" štvrť Bratislavy tzv. Nový downtown a autobusovú stanicu Nové Nivy. Fotografka sa dohodla s developerom a stavbu navštevovala opakovane počas rôznych ročných období a fáz projektu. Líšková zachytila nielen premeny stavby, ale aj ľudí na stavbe, ktorí svojou prácou menia mesto.

Jana Šantavá sa v roku 2021 stala ďalšou držiteľkou ocenenia Grant Bratislavy a fotografovala vyľudnenú Bratislavu počas pandémie. Absencia ľudí na známych, zvyčajne preľudnených uliciach, dáva vyniknúť architektonickým líniam a tvarom. Rozptýlené svetlo, fragmenty budov a zátišia mesta, to všetko je solídne zachytené v ocenenej sérii Bratislava - mesto nových začiatkov. V roku 2022 zvíťazil Matej Kalina so sériou Tiapola na Dunaji. Projekt by to bol skvelý, ak by už nebol raz nafotený. Séria totižto veľmi pripomína výhernú sériu od Petra Korčeka z roku 2014. Povedala by som, že Kalinova séria je menej minimalistická ako Korčekova, zachytáva širšie zábery z vtáčej perspektívy. Autor sa projektom snaží poukázať na fakt, že Bratislava je, ako jedna z mála svetových metropol, skutočne zeleným mestom. Prívlastok Tapiola zvolil s odkazom na rovnomenné fínske mesto, ktoré bolo v šesťdesiatych rokoch 20. storočia budované ako záhradné mesto plné zelene. Tapiola vo fínskej mytológii označuje ríšu boha lesa Tapia a jeho manželky Mielikki. Bratislava, je na jednej strane ohraničená úpätím Malých Karpát a na opačnej lužnými lesmi, preto si tento prívlastok podľa autora zaslúži.

Matej Kalina, Tiapola na Dunaji Grand mesta Bratislavy za rok 2022

Aktualita a reportáž

Dve najdôležitejšie fotožurnalistické kategórie - aktualitu a reportáž som sa v tejto kapitole rozhodla spojiť, kedže sa v oboch kategóriách častokrát prelínali rovnaké témy. Samozrejme obe kategórie sú závislé od toho, čo významné za daný rok zarezonuje na politickej a sociálnej scéne. Dalo by sa povedať, že boli ročníky súťaže, kedy nemala porota koho oceniť, pretože sa dialo málo významných udalostí, a preto veľakrát neboli určené ani nominácie. Posledné dva roky prišli silné ročníky a všetky nominované fotografické výstupy sa venovali jednej téme, ako napr. v roku 2021 pandémii alebo v roku 2022 vojne na Ukrajine. Navyše, v kategórií aktualita, bolo ocenených najviac Grand Prix v histórii súťaže Slovak Press Photo.

Pavel Neubauer získal prvé miesto v aktualite v prvom ročníku súťaže. Snímka Čarovanie pred prejavom bývalého prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča, ktorý sa preslávil nie príliš inteligentým prejavom. Na víťaznej snímke sedí exprezident za stolom a za ním stojí prekladateľ do posunkovej reči, ktorý napodobňuje jeho gesto s otvorenými dlaňami. Gašparovič si častokrát pri svojich prejavoch zamieňal slová, jeho nezabudnuteľným prejavom bolo keď namiesto Organizácia spojených národov povedal

Tomáš Benedikovič, Róbert Fico počas volebnej noci, 2012

Organizácia spojených nádorov. Ikonickou snímkou sa však v tom istom ročníku stala aj fotografia od Tomáša Benedikoviča s expremiérom Robertom Ficom s fľaškou coca-coly v ruke, ktorého vyhadzujú do vzduchu jeho straníci potom, čo jeho strana SMER-sociálna demokracia vyhrala parlamentné voľby. Fotografia sa doteraz používa v politických karikatúrach. Prvé miesto za reportáž získal Maroš Herc z Nového času za čiernobiele snímky z protestov Gorila v Bratislave. Cieľom protestov bolo domáhať sa o riadne vyšetrenie kauzy Gorila, pri ktorej vzniklo podozrenie z korupcie vo forme provízií, mafiánskych praktík a rozkrádania štátneho majetku za účasti najvyššie postavených politikov a ich finančných priaznivcov. Doteraz sa však nič z toho na Slovensku nevyšetrilo.
Druhý ročník súťaže bol dosť slabý, keďže bolo udelené iba jedno prvé miesto v oboch kategóriach. Získal ho fotograf TASR Michal Svítok so sériou Prílet špeciálu s pozostatkami vojaka zavraždeného v Afganistane v kategórií aktualita. Tri zábery v sérií spája slovenská zástava. V reportáži bolo udelené druhé miesto Michalovi Burzovi za nič nehovoriacu čiernobielu sériu zo spaľovne.
Tretí ročník súťaže už bol silnejší, pretože Michal Burza získal ocenenie Grand Prix s fotkou zo série Majdan (vid. str. 30), a celá jeho séria získala prvé miesto v aktualite. Je to solídna akčná fotoséria nafotená klasickým novinárskym štýlom, so záberov možno usúdiť, že autor bol fakt blízko a riskoval, keďže fotil na horiacom a vybuchujúcom námestí Majdan, kde aj zomreli protestujúci ľudia. Prvé miesto v reportáži získal fotoreportér týždenníka .týždeň Boris Németh s čienobielou sériou Pohreb Vasila Biľaka. Súbor vznikol v bratislavskom krematóriu, kde sa konala rozlúčka s bývalým vysokým funkcionárom KSČ Vasilom Biľakom. Biľak bol posledným žijúcim zo signatárov tzv. pozývacieho listu, ktorý sa stal formálnym zdôvodnením invázie do Československa v roku 1968. Ide o reportážne portréty seniorov na pohrebe a na snímkach sú aj jeho súdruhovia Ševc, Jakeš, Šlapka a posledný šéf ŠtB Lorenc.
V roku 2015 nebolo udelené prvé ani druhé miesto v kategórií Aktualita, na treťom sa umiestnil Ivan Kováč s čiernobielou sériou sýrskych imigrantov na stanici. Prvé miesto za reportáž získal Juraj Mravec so sériou z Ukrajiny Na východe nič nového a s totožnou sériou vyhral aj druhé miesto za reportáž v Czech Press Photo. Mravec sa vydal so svojou kamerou do zbombardovanej oblasti na východe Ukrajiny, kde od roku 2013 neustále zúri vojna. Ako vyštudovaný kameraman tam nakrútil svoj dokumentárny celovečerný debut Mir Vam. Vo filme vystupoval aj ako jedna z postáv, prihováral sa ľuďom a fotil Ukrajincov. V ocenenej reportáži tiež nefotí priamo z bojov na Donbase, ale sústreďuje sa skôr na dopady vojny a život obyvateľov. Fotografuje ako za starých čias na kinofilmovú Leicu na miestach. Popri svojich ,,one man" nakrúcaniach dokumentárnych filmov, fotografuje traumatické výjavy z vojnových oblastí ako je Ukrajina, Irak, Sýria či Arménsko.
V roku 2016 bol nominovaný a ocenený prvým miestom iba jeden autor. Stal sa ním Erik Adamson, fotograf portálu Aktuality.sk, so snímkou politika Andreja Hlinu, ktorého

Juraj Mravec, Na Východe nič nového, 2014

odvádzajú štyria policajti po tom, čo v Bratislave postavil pred vchod Pohotovosti (pozn. nebankovky, pôžičkárne) stenu z tvárnic. Prvé miesto v kategórií reportáž získal Peter Korček, vtedajší fotoreportér pre Ringier Axel Springer a časopis Život so sériou po teroristickom útoku v Paríži. Ide o klasickú čiernobielu reportáž z námestia kde ľudia zapaľovali sviečky.

V roku 2017 sa s na prvom mieste s reportážou umiestnil Robert Barca, študent medzinárodných vzťahov a rozvoja v Českej republike, Holandsku, Nemecku, Dánsku a v Číne a taktiež fotografie na ITF. Víťazná séria vznikla v Turecku pri príležitosti tureckého referenda o rozšírení právomocí prezidenta Recepa Tayyipa Erdogana, ktoré sa konalo 16. apríla 2017. Barca potvrdil svoje víťazstvo aj na Czech Press Photo, a s úvodnou snímkou získal prvé miesto v kategórií aktualita. Sú to výborné reportážne snímky plné emócií a symbolov. Prvé miesto za najlepšiu aktualitu získal Boris Németh za snímku Odvolávanie zo 16. augusta 2017, kde predseda Národnej rady SR a šéf SNS Andrej Danko vo svojej kancelárii sleduje na televíznej obrazovke, ako premiér Robert Fico odvoláva Petra Plavčana, Dankovho nominanta na poste ministra školstva. Neviem, či je to doteraz kľúčový moment v slovenskej politike, pretože medzitým bolo odovolané veľké množstvo ministrov. Za spomenutie stojí aj druhé miesto Petra Korčeka z protestov v New Yorku po

Robert Barca, Áno Erdoganovi, Nie demokracii, 2017

vyhlásení výsledku prezidentských volieb, v ktorých zvíťazil Donald Trump. S totožným záberom sa umiestnil aj na Czech Press Photo.

V roku 2018 získal Tomáš Benedikovič prvé miesto so snímkou Za slušné Slovensko v kategórií aktualita samostný snímok a zároveň získal Grand Prix (vid str. 35). Mimoriadne úspešný bol v tomto ročníku Boris Németh, pretože vyhral dve prvé miesta, bolo to za reportáž a za sériu fotiek v aktualite. V reportáži sa venoval problematike chudoby v Keni, a nafotografoval aj život v slume. Do slumov sa dostal cez Slovákov, ktorí poskytujú humanitárnu pomoc prostredníctvom bratislavskej Vysokej školy sv. Alžbety, no absentujú na väčšine fotiek v súbore, kde dominuje miestne obyvateľstvo. Je to strašný pohľad na ľudí žijúch v blate a plechových domoch.

Prvé miesto v aktualite získal Németh s čiernobielou reportážou z demonštrácií Za slušné Slovensko v Bratislave od februára až do apríla 2018. Séria začína snímkou s Kuciakovou zarámovanou fotkou na bielom stole so sviečkami, sprevádza nás cez protesty a končí záberom z davu, kde je tabuľka s nápisom ,,Fico, máš krv na rukách.“ Je to dobrá selekcia rôznorodých záberov a zachytáva ponurú atmosféru protestov.

V roku 2018 víťazí v reportáži András Á. Cséfalvay so sériou o autistickom dievčati, ktoré má sebapoškodzovacie sklony. Je to silná téma a pútavo nafotený súbor, no zaradila by

som ho skôr do každodenného života. V aktualite uspel Jozef Jakubčo so sériou prezidentky a vyhral aj Grand Prix (viď. str. 36). V samostatných snímkach zvíťazil Tomáš Benedikovič so snímkou mafiána Kočnera za sklom auta. Marian Kočner bol obvinený z objednávky vrážd Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Po vykonaní domových prehliadok jeho nehnuteľností sa ukrýva v policajnom aute pred objektívmi fotografov. V minulosti sa pred médiami skôr predvádzal.

Napriek tomu, že rok 2020 je poznamenaný pandémiou a konali sa parlamentné voľby s víťazstvom Igora Matoviča, prvé miesta za aktualitu a reportáž si odniesli iné témy. Prvé miesto v aktualite získal fotograf TASR František Iván, ktorý zachytil tragický výbuch v bytovom dome v Prešove 6. decembra 2019, kde zomreli ôsmi ľudia. Fotoreportér zachytil záchranárske zložky pri zásahu v horiacom bytovom dome. Požiar vznikol po výbuchu horných poschodí 12-podlažnej bytovky, a bola to tragická udalosť sledovaná celým Slovenskom. V sériach uspel Tomáš Benedikovič s Grand Prix so sériou súdneho procesu v kauze vraždy novinára Kuciaka (viď. str. 37). Reportáž Richarda Dömösa 24/7 bola venovaná životu záchranárov a získala prvé miesto. Z fotiek sa nedá usúdiť, či ide o kovidových pacientov, alebo iné zranenia, no autor zachytil a vzdal hold ich obetovej práci solídne.

Tomáš Benedikovič, Covid 19, 2021

Michal Burza, Maturanti v čase vojny, 2022

V desiatom ročníku súťaže, keď už v roku 2021 naplno prepukla pandémia zvíťazila v reportáži séria Tomáša Benedikoviča z oddelenie ARO vo Fakultnej nemocnici v Trenčíne, kde pacienti s Covidom-19 bojujú o život. Druhé miesto za reportáž získal Michal Burza, ktorého zaujímalo oddelenie patológie, kde zisťovali presné príčiny úmrtia na covid. Burza až drastickým spôsobom zachytil pitvu pľúc na patológií s skladovanie mŕtvol. Covid-19 takmer úplne zablokoval naše zdravotníctvo a pandémia si vyžiadala viac ako 21-tisíc ľudí. V aktualite tiež rezonovala pandémia. Prvé miesto v samostných snímkach a ocenenie Grand Prix získal Juraj Stehlík so snímkou stanu na testovanie (viď str. 38). Za sériu bol ocenený fotograf z Nového času Branislav Račko so sériou Protestu proti premiérovi Igorovi Matovičovi (OĽaNO) a epidemiologickým opatreniam. Protestujúci hulákali, zapaľovali svetlice a rozbíjali bránu bejsbalovými pálkami pred Úradom vlády SR. Nakoniec muselo prísť policajné vodné delo a ťažkoodenci, ktorí ich následne rozohnali. Aj takéto protipandemické protesty boli v tom čase zakázané, keďže aj združovať sa na námestiach a vo veľkých skupinách bolo zakázané. Hrozilo rozšírenie nákazy, no niektorým občanom a popieračom covidu, ako Ficovi, komunistom či fašistom to neprekážalo a išli protestovať napriek zákazu a organizovali sa pravidelne. V februári 2022 začala vojna u našich susedov. Ukrajinu napadol teroristický štát Rusko pod zámienkou špeciálnej

operácie Putina, ktorý išiel ,,oslobodzovať" Ukrajincov od fašistov. To však bola iba propagandistická zámienka, aby mohol vraždiť, získať cudzie územie a hroziť svetu jadrovými zbraňami. V aktualite bol ocenený Michal Burza so snímkou tancujúcich maturantov pred Hotelom Ukrajina v Černihive, ktorí si natáčali spomienkové video namiesto stužkovej. O ich večierok a leto ich pripravila ruská invázia. V Černihive zostal po ostreľovaní len zlomok funkčných škôl a v nich len časť študentov. Mnohí ušli pred vojnou do zahraničia. Utečeneckú krízu Ukrajincov zachytil Marko Erd a získal Grand Prix za reportážnu sériu z ukrajinsko-slovenskej hranice Vyšné Nemecké (viď. 39).

Portrét

Portrétna kategória je v novinárskych fotografických súťažiach zvyčajne venovaná významným osobnostiam z verejného života, ktorí sa o niečo dôležité zaslúžili alebo ovplyvňujú verejné dianie. Častokrát sú to portréty ľudí v interiéri aj exteriéri zachytené pri dôležitých udalostiach, kľúčových momentoch v histórii ľudstva. Ide o najmä portréty ľudí z politického, kultúrneho, športového či vedeckého života. Samozrejme, je tu podstatný silný príbeh a emócia, ktorá vyžaruje z danej snímky. Kategória portrét je každoročne jedna z najsilnejších v celej súťaži Slovak Press Photo. Obľúbenými sú vizuálne jednotné portrétne fotografie, ktoré svojim konceptom a myšlienkou presahujú všedné tipy portrétov. Výraz, kompozícia, farbenosť, hĺbka ostrosti sú najdôležitejšími prvkami nielen novinárskeho portrétu, ale portrétu všeobecne. Mnohokrát sa do nominácií súťaže Slovak Press Photo dostali skôr portréty dokumentárneho charakteru. Boli to portréty obyčajných

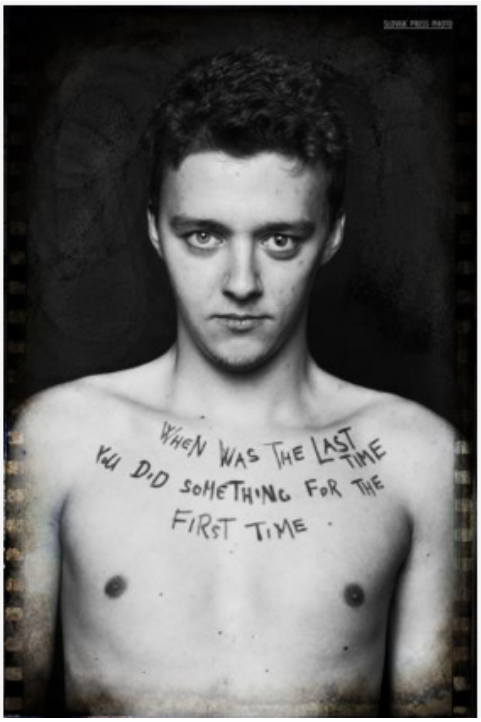

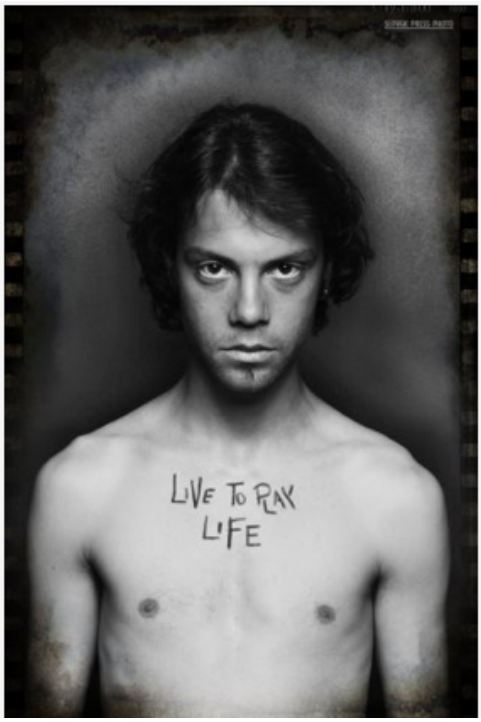

Martina Kinčešová, Rebélia nemých tvárí, 2012

ľudí, ktoré vznikli u nás na Slovensku alebo na zahraničných cestách slovenských fotografov a fotografiek a ich objekty upútali práve ,,exotickým" odlišným vzhľadom.
V kapitole sa pokúsim vybrať z môjho pohľadu najzaujímavejšie portrétne série a budem ich analyzovať nielen po obsahovej, ale aj formálnej stránke.
Historicky prvou ocenenou v portrétnej kategórií sa stala Martina Kinčešová, študentka významného slovenského fotografa a pedagóga Tibora Huszára. Nafotografovala štúdiové kontrastné čiernobiele portréty mladých ľudí s názvom Rebélia nemých tvárí mladej generácie. Ide o polonáhé pol postavy tiel s namaľovanými heslami na hrudi, ktoré uprene pozerajú do fotoaparátu. Heslá sú motivačné rady do života pre mladú generáciu, znejú však skôr ako klišé (napr. Live to play live alebo Sloboda bytia je konštantná nezávislosti mysle). Technika pripomína kolódiový proces na striebornej hliníkovej doštičke s patinou, a po okrajoch je ponechaný filmový pás. Avšak bolo by nemožné takéto niečo vytvoriť, keďže proces vyvolávania je odlišný. Autorkina snaha o zaujímavý postprodukčný efekt pre laikov môže pôsobiť neokázalo, no ak sa pozrieme na fotosériu bližšie, tak je jasné, že ide o postprodukciu. Je v tom prípade otázne, či spojenie digitálnej fotografie a

Peter Korček, Príbehy bez tváre, 2013

takéhoto postprocesu nie je prílišným zásahom a nedá sa tak séria považovať za tipicky novinársky portrét, kde ide najmä o verné zobrazenie skutočnosti.
Medzi ocenenými v prvom ročníku bol aj dokumentárny fotograf a pedagóg Matúš Zajac so snímkou s názvom Na pokraji. Fotograf presadzuje výlučne sociálnu čiernobielu fotografiu a dokumentuje najmä ľudí z vylúčených komunít. Zaujímavá kompozícia polovice tváre a celej tváre napovedá, že autor bol dosť blízko, čo sa v dokumentárnej fotografii cení.
V druhom ročníku súťaže sa kategória portrét rozdelila na tri nominácie v podkategórii samostatný portrét a tri nominácie v podkategórii fotografická séria, dokonca dve fotografické série dostali čestné uznanie.
V kategórii samostatný portrét bol ocenený Tomáš Halász s fotografiou Každý môže byť hrdinom, kde je na červeno dosvietená celá postava mladého mužia tmavšej tváre medzi tehličkovými obytnými domami. Najvýtvarnejší portrét mal však jednoznačne Peter Korček so snímkou Faceless stories (Príbehy bez tváre), na ktorej je zobrazená pani za oknom v daždi. Evokuje impresionistický melancholický obraz maľovaný olejovými farbami v tmavo-zelenom monochoromatickom tónovaní. Pripomína aj fotografie Michaela Wolfa z

Maňo Štrauch, Harley-Davidson Guys without a Bike, 2013

tokijského metra, ocenené na World Press Photo. Maňo Štrauch opäť potvrdil svoje prv enstvo vďaka sérii s názvom Harley-Davidson Guys without a Bike. Sú to ateliérové čiernobiele expresívne portréty starých motorkárov ošľahaných vetrom na bielom pozadí, ktorí sa nebránili ani grimasám. Séria pripomína typicky Avedonove úprimné "close-up" portréty na neutrálnom pozadí, kde vynike najmä expresia tváre, ničím neprikrášlená a prirodzená mimika tváre.
Zaujímavý koncept zvolil Daniel Laurinc so Zuzanou Laurinovcou, bývalí študenti ITF, ktorí sa umiestnili na druhom mieste. Portrétovali ľudí 15 minút po tom, čo sa dozvedeli v

Daniel Laurinc, séria Korene, 2014

Centre testovania a liečenia HIV v Keni, že sú pozitívni. Sú to farebné emotívne zábery plačúcich ľudí, ktorí odvrátili zrak od fotoaparátu. Muselo byť náročné zachytiť a presvedčiť ľudí, aby súhlasili s fotografovaním v tak intímnej a zraniteľnej chvíli.

V roku 2014 opäť zvíťazil Daniel Laurinc so sériou Korene, v ktorej sa venoval téme migrácie mladých ľudí z veľkých miest na vidiek. Laurinc zachytil život spätý s ekologickým spôsobom života a okrem portrétov ľudí prepojených s prírodou aj ich fyzickú prácu, ako napríklad každodenné momenty z jarnej výsadby stromov, letného chovu včiel alebo zimného rúbana dreva. V súbore skombinoval tri krajinné zátišia a šesť portrétov v prírodnom prostredí. Porota odvážne ocenila aj párový akt dvoch objímajúcich sa ľudí pod jabloňou, evokujúci akt Adama a Evy v rajskej záhrade. Je to autentický pohľad na spojitosť človeka s prírodou, ktorá je zakorenená v ľudskej podstate bytia.

Robert Tappert, Prvá línia Majdanu, 2014

Séria Ying Yang od Maňa Štraucha je venovaná problematike bezdomovectva. Zobrazuje ateliérové portréty bezdomovcov s oholenou polovicou brady a vlasov. Hlavným odkazom autora je to, že výzor človeka je iba maska, pod ktorou sa môže skrývať osoba s opačnou

životnou cestou. Existujú predsudky voči bezdomovcom, na ktorých sa pozeráme ako na neupravených špinavých ľudí a po zmene výzoru sa na nich dokážeme pozerať odlišne. Je to portrétna sociálna sonda pokladajúca otázku recipientovi, nakoľko dokáže takéto povrchné zobrazenie človeka s určitým nežiadúcim výzorom meniť pohľad na ľudí. Štrauch opäť preukázal technicky a formálne excelentnú prácu so svetlom a modelom. Za spomenutie v treťom ročníku súťaže stojí aj portrétna séria Prvá línia Majdanu od Roberta Tapperta, ktorá získala čestné uznanie. Tappert si postavil provizórny ateliér priamo na barikádach ulice Hruševskovo na Majdane, kde fotografoval vojakov a protestujúcich Ukrajincov na čiernom pozadí. Najsilnejšie na sérií je vedomie toho, že niektoré portréty vznikali priamo počas útokov alebo tesne po nich. Úprimné priame pohľady "close-up" portrétov svedčia o ohodlanosti portrétovaných, ktorí chcú, aby sa svet dozvedel o ich utrpení, a preto sa aj vo vyhrotenej situácii nechajú odfotografovať. Ak by sme netušili, že portréty vznikli priamo na ulici počas boja, tak by súbor bol stále vizuálne silný, no téma a

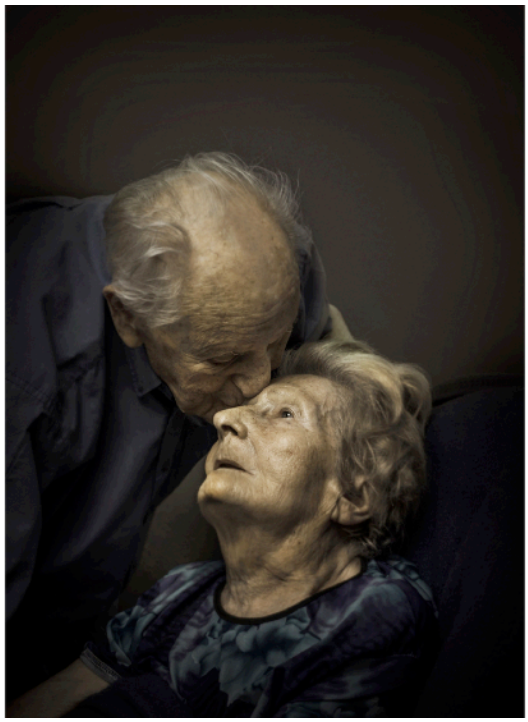

Maňo Štrauch, Tváre života 596, 2015

spôsob zachytenia dodáva celej sérií úplne iný rozmer. Rok 2015 priniesol prvé miesto v kategórií portrét Robertovi Tappertovi s originálnou sériou #ID a rovno aj hlavnú cenu súťaže (viď. popis série v kapitole Kategória Grand Prix str. 32).

Jednoznačne veľmi silnou sériou tohto ročníka boli aj Tváre života 596 od Maňa Štraucha. Sú to portréty ľudí, ktorí prežili holokaust a v citáciách pod fotkami spomínajú na svoje životné utrpenie, no zároveň vyjadrujú aj nádej. Pomedzi portréty autor zaradil aj čiernobiele zátišia predmetov z koncetračného tábora Osvienčim, pripomínajúce hrôzy

Martin Bandžák, Deti - obete sexuálneho násilia v Kongu, 2015

vojny, ako napríklad hordu okuliarov, pohľad do zošita s menným zoznamom ľudí, stenu plynovej komory so škrabancami nechtov. Sú to zábery, z ktorých až mrazí. Farebné portréty preživších, ktorí majú okolo sto rokov aspoň trochu zmierňujú bolesť a vedomie toho, že toto neuveriteľné zlo nakoniec dokázali prežiť.

Finalistom sa stal aj riaditeľ humanitárnej organizácie Magna Martin Bandžák, ktorý okrem rozvojovej spolupráce v zahraničí aj úspešne fotografuje, stal sa víťazom Grand Prix Czech Press Photo. V súbore Deti - obete sexuálneho násilia v Kongu anonymne fotografoval portréty detí v chyžiach. Anonymne preto, lebo deti majú prekryté tváre, buď si samé zakrývajú tvár dlaňami, hračkami alebo im ich zakrýva dospelá osoba. Na prvý pohľad pôsobia farebné pozadia s africkými látkami, ktoré dominujú v ich skromných príbytkoch pozitívne, no vzhľadom na tému sexuálneho násilia na deťoch, má súbor negatívnu pachuť, keď si predstavíme, čo všetko zlé dokážu ľudia spraviť bezbranným deťom - traumatizovať ich a zničiť im celý život.

V piatom ročníku súťaže v roku 2016 poprvýkrát neboli udelené ceny za samostatné fotografie, no po prvý raz sa umiestnil jeden autor hneď s dvoma nomináciami v kategórii portrétna séria, no prvé miesto som získala ako fotografka ja. Bolo to so sériou Khate, čo po nepálsky známena ,,dieťa žijúce na ulici". Súbor vznikol počas nakrúcania dokumentárneho filmu o deťoch žijúcich na ulici v nepálskom Katmandu. Portréty vznikli počas rozhovorov s chlapcami v dodávke, kde sme mali so štábom nainštalovaný provizórny ateliér. My v Európe si ani nevieme predstaviť, že by existovali takto žijúce deti. Chlapci sa počas dňa ponevierali po ulici, fetovali lepidlo, žobrali, starali sa o pouličných psíkov a jednoducho sa snažili prežiť zo dňa na deň. Boli to siroty alebo deti, ktoré ušli od ľahostajných rodičov, domáceho násilia a zlých rodinných pomerov. Sociálny nepálsky systém nemá riešenie zlej situácie s deťmi žijúcimi na ulici ani v 21. storočí.

Dorota Holubová, zo série Khate, 2016

Fotograf týždenníka .týždeň Boris Németh je jedným z najznámejších slovenských fotoreportážnych fotografov. Jeho typickým svietenim portrétov je použitie bočného softboxu v exteriéri v prirodzenom svetle, ktoré použil aj v nominovanej sérii portrétov slovenských osobností. Sú to portréty celých postáv, na ktorých z veľkej časti dominuje architekúra Bratislavy, napríklad ikonické miesto na pamätníku Slavín, alebo most SNP.
Tretie miesto získala Némethova séria s názvom Párové asociácie, v ktorej fotografoval známe umelecké páry doma v štylizovaných netradičných pózach, opäť s typicky bočným rozptýleným svietením. Pôsobia však príliš strnulo, no pravdepodobne to bol autorský zámer. Napríkad maliar Andrej Dúbravský kľačí za izbovou rastlinou a pred ním stojí v župane jeho partner, filmový režisér Peter Bebjak, s plastovou konvicou na polievanie v ruke. Fotograf Šymon Kliman sedí vzpriamene s rukami položenými na kolenách s holandskou tehotnou manželkou a fotografkou Illah van Oien, ktorá nad ním stojí a drží ho za rameno tak, ako sa tradične fotili páry v 19. storočí. Alebo ďalší umelecký pár, kde žena sedí v pozadí na vani s opretou hlavou o brokovnicu a pred ňou medzi dverami leží jej partner so založenými rukami a zavretými očami, ktorý skôr vyzerá, že oddychuje, akoby bol v mŕtvolnej póze. Németh sa snaží dostať do portrétov určitý humor, no možno až príliš núteným spôsobom.
Rok 2017 priniesol viacero zaujímavých portrétov. Michal Smrčok, profesionálny fotograf News and Media Holding, zachytil prednostu gynekologicko-pôrodníckej kliniky

Boris Németh, portrét Táňy Pauhofovej v Bratislave, 2016

nemocnice Akademika L. Dérera v Bratislave a lekára Igora Rusnáka. Portrét bol uverejnený v rozhovore pre týždenník Plus 7 dní o utajených pôrodoch. Dá sa považovať za typický novinársky portrét, portrétovaný je vo svojom pracovnom prostredí nemocnice a hľadí do kamery. Dobre nasvietené, farebne vyvážené, a výrazovo adekvátne na to, k čomu má portrét slúžiť. Lekár stojí pri prázdnom pôrodnom lôžku, čo autenticky evokuje prostredie, kde sa utajené pôrody odohrávajú.

Portrét jeho svätosti 14. dalajlámu pri príležitosti návštevy Slovenska odfotografoval Tomáš Halász a snímka získala čestné uznanie. Na prvý pohľad je to štylizovaný portrét v ateliéri, no autor musel narýchlo postaviť ateliér a odfotiť dalajlámu za pár sekúnd v jeho typickej póze zovretých modliacich sa rúk a miernom úklone pred jeho oficiálnym vystúpením na verejnosti. Použitím obrovského ringlightu a zadného octaboxu vznikla nevšedná geometrická silueta, ktorá ohraničuje dalajlámu, no možno mu vytknúť odrazy v okuliaroch, kvôli čomu jeho svätosti nevidno poriadne do očí, čo je pri novinárskom portréte dosť podstatná vec.

Dokumentárny charakter má portrét zo série Neuznaní od fotografky Soni Maletz. Je to portrét beduínky v tradičnom kostýme v mestskom prostredí pred pomaľovanou stenou. Autorka chcela poukázať na to, že beduíni po stáročiach opúšťajú nomádsky život v rurálnom prostredí. Opúšťajú svoj tradičný kočovný život s vidinou vyššej životnej úrovne v

Matej Kalina, Spomienka na Ľudmilu, 2018

meste, a popritom sa vzdávajú pôvodnej kmeňovej príslušnosti. Svet sa globalizuje, pri pohľade na portrét beduínky dokážeme odčítať, že do prostredia nepatrí, akoby z neho vytŕčala svojim tradičným kostýmom a symbolicky stojí pred plotom a múrom, ktorý sa snaží prekročiť.

Ľuboš Kotlár, absolvent Katedry fotografie VŠVU, zvíťazil v portrétnej sérii ľudí z Jeruzalema, v ktorej prezentuje pohľad na komplexné pojmy rozmanitosti, náboženstva, (ne)rovnosti, rodu a životného štýlu. Sú to klasické čiernobiele portréty reprezentujúce súčasnú rozmanitú identitu v neutrálnom prostredí. Kotlár sa sústredí na uvoľnenosť svojich portrétovaných modelov a kladie dôraz na prirodzenosť ich prostredia.

V portrétnych sériách bola úspešná aj séria Dávida Boroša ,,60 sekúnd s…". Séria vznikla technikou camery obscury na čiernobiely film formátu 4x5 počas šesťdesiatsekundovej expozície, kde fotograf v hudobnom podniku na východe Slovenska v Prešove zachytil portréty účinkujúcich muzikantov. V podstate nezujímavá téma, zachytená nevšedným spôsobom a určite bolo pre portrétovaných náročné zotrvať v nehybnom momente celú minútu, pochopiteľne vznikli aj neostrosti obrazu, s čím musel autor počítať.

Moja séria portrétov transrodových ľudí Sami sebou mala za úlohu poukázať na hrubé porušovanie ľudských práv a nedostatočnej zdravotnej starostlivosti pre túto menšinu na Slovensku, keďže sú doteraz porušované ich reprodukčné práva a na to, aby mohli

Maňo Štrauch, zo série Politici, 2018

Šimona Müllerová, Dievča, 2019

podstúpiť tranzíciu sú vyžadované nútené kastrácie. Portréty boli fotené na čiernom pozadí bez akýchkoľvek pleťových retuší tak, aby boli transženy a transmuži čo najautnetickejší.

Víťazom v kategórii samostatná fotografia sa v roku 2018 stal Matej Kalina s dvojportrétom dcéry a matky v odraze rámu. Pani Margaréta Cervanová stojí nad portrétom svojej dcéry Ľudmily Cervanovej, ktorú 9. júla 1976 znásilnili a neskôr zavraždili. Ide o jednu z najdlhších a najrozporuplnejších káuz v slovenskej justícii. Za znásilnenie a utopenie študentky medicíny bolo nakoniec odsúdených sedem mužov, súdne konanie trvalo až do roku 2014.

V samostatných fotografiách sa objavil aj čiernobiely ateliérový portrét mladého muža liečeného na schizofréniu od Maňa Štraucha, ktorý drží v rukách šaša. Tretí finalista bol vyradený na základe porušenia pravidiel súťaže.

Víťazom série portrétov sa stal Maňo Štrauch s najvýraznejšou sériou portrétov politikov, aká bola vôbec kedy prihlásená do súťaže. V netypických pózach na nich zachytil napríklad Petra Pellegriniho v čase, keď ešte nebol premiérom, odviazanú ministerku pôdohodpodárstva Gabrielu Matečnú, budúcu podpredsedníčku vlády a ministerku

investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Veroniku Remišovú ako bábiku z porcelánu či bývalého poslanca a vtedajšieho lídra politickej strany SPOLU Miroslava Beblavého stojaceho na stoličke. Netradičné pózy nenávidených a obdivovaných verejných činiteľov nafotil autor vizuálne jednotne na tmavozelenom ručne maľovanom plátne na tmavých drevených doskách. Obdivuhodné je, že sa politici a političky dokázali odosobniť od tradičného politického portrétu so žiarivým ,,sľubujúcim" úsmevom pre voličov a dokázali pózovať s nadsázkou. Zelená farba sa v psychológickom význame spája s pocitom byť prospešný a nápomocný, a to by mali vo svojej podstate symbolizovať aj politické osobnoti. Možno sa len autor chcel vyhnúť farbám politických strán, koré si zvolili vo svojej vizuálnej identite, pretože tmavozelená farba absentuje v spektre politických strán. Zároveň je akoby u viacerých portrétovaných viditeľný kŕč a strnulé pózy, ktoré vystihujú politickú kultúru na Slovensku. Štrauchova séria portrétov je presným protipólom toho, ako má vyzerať žurnalistický portrét, no napriek tomu bola najoriginálnejšou sériou portrétov, ktorú porota zvolila ako najlepšiu za daný ročník.

V portrétnych sériach ešte uspel Jozef Barinka s portrétomi hercov a herečiek na abonentku Slovenského národného divadla a Jana Grznáriková s dokumenárnym súborom 83-ročnej ženy.

Rok 2019 tiež priniesol zaujímavé portrétne série. Soňa Maletz získala prvé miesto s fotosériou Common People (Bežní ľudia), v ktorej zachytila zdravotne postihnutých študentov vo svojich prvých vlastných izbách. Autorka zachytila ich súkromný svet, ktorý sa v podstate vôbec nelíši od ostatných zdravých ľudí, ktorí nemusia byť pripútaní na vozíku alebo nemajú autizmus. Hlávnym cieľom série je ukázať, že aj ľudia s fyzickým a psychickým postihnutím túžia po obyčajnom živote a dokážu ho žiť samostatne. Na portrétoch sú páry aj jednotlivci, ktorí sedia na posteli obklopení svojimi obľúbenými predmetmi. Séria sa vyznačuje infantilnou farebnosťou izieb a priamym zábleskovým svetlom na portrétovaných. V dokumentárnej fotografii existuje množstvo podobných portrétnych sérií fotených v domovoch ľudí, no v slovenskej dokumentárnej fotografii je táto séria ojedinelá, pretože venuje pozornosť ľudom, ktorých väčšinová spoločnosť ignoruje alebo diskriminuje.

Porotu ten istý ročník zaujala aj ďalšia séria ľudí s hendikepom od Maňa Štraucha a umiestnila sa na treťom mieste. Ide o čiernobielu fotosériu s názvom Živé kvety, nafotenú v ateliéri na šedom pozadí. Na rozdiel od Maletzovej, kde boli pózy portrétovaných nenutené až strnulo sediace, sa Štrauch zameral na prácu s modelom a vytvára na snímkach určitý príbeh. Bezruký pán drží bielu fixu a maľuje na sklo oproti kamere, slepá pani má pred sebou keramické vázy (ktoré pravdepodobne vyrobila) a pán na kolenách dáva slnečnice usmievajúcej sa slečne s dwarfizmom. Portréty majú v sebe malý príbeh a nie sú iba statickým obrazom.

Druhé miesto v kategórii portrétna séria získal v podstate akt. Timotej Janko, študent fotografie z Košíc nafotografoval sériu Puto, na ktorých sú portréty nahých detí s kvetmi prekrývajúce tváre alebo intímne partie. Ide o odvážnu čiernobielu fotosériu vytvorenú na stredoformát, intimita detí je spájaná s čistotu a krásou kvetín. Určite by som ju nezaradila do novinárskej ani dokumentárnej fotografie, pretože ide skôr o výtvarný umelecký akt.

Kategória samostanej fotografie bola v danom ročníku o trochu menej výrazná ako kategória fotografická séria. Tretie miesto získal čiernobiely portrét ukrajinskej babičky od fotografky Kariny Kaľatovej. Je to obľúbený námet poroty, pretože skoro každý rok nominujú a ocenia portréty starších ľudí.

Druhé miesto získal portrét Tomáša Benedikoviča, na ktorom sedí nový primátor Bratislavy Matúš Vallo v zasadačke Primacionálneho paláca v Bratislave. Primátor je známy ako architekt a hudobník, na fotke sedí zhrbený v uvoľnenej póze v tureckom sede v rozgajdanom obleku bez kravaty a bez topánok, kde mu výrazne trčia červené špičky na ponožkách. Takéto zachytenie politicky verejne činnej osoby by pravdepodobne mohlo byť považované za nedôstojné, ale keďže primátor vystupuje ako ,,cool" liberálny demokrat, tak takáto jeho ,,imidžová" póza s miernym poloúsmevom mohla osloviť liberálnych čitateľov, keď si s ním čítali rozhovor v novinách. Šimona Müllerová získala prvé miesto so snímkou svojej sestry Zuzany, mladej ženy s monoklom a s krvavým okom, ktorá sa práve vrátila z koncertu na Pohode - najväčšom letnom hudobnom festivale na Slovensku. Absolútne nechápem výber najlepšieho portrétu, ktorý rozhodne nepatrí do žurnalistickej fotografie, no zaujal porotu formou šoku - krvou a úrazom. Bez prečítania popisku k fotografii si ihneď domýšľame, či mladé dievča bolo napadnuté alebo podobný negatívny scenár. No ako píše autorka snímky v popisku ,,niekto by si povedal „Načo je toto dobré?" a ďalších 30 000 ľudí by odpovedalo dupotom a potleskom, ranami a spevom." Hlavným odkazom je teda to, že mladí ľudia sú ochotní riskovať zdravie kvôli zábave a vrhnú sa pokojne aj do stredu rozbúreného hľadiska. Fotografia po formálnej stránke nie je zlá, som však presvedčená, že príbeh za ňou by mal byť viac ako len ,,mladosť-pochabosť", ak to má byť najlepší reportážny alebo dokumentárny portrét za celý rok.

Rok 2020 bol pre celú spoločnosť kľúčový, keďže prišla celosvetová pandémia, a dalo sa očakávať, že budú ocenené portréty zdravotníkov a zdravotníčok tak, ako aj v ostatných svetových súťažiach. S touto témou boli ocenené hneď dva samotatné portréty od Borisa Németha a Daniela Stehlíka a jedna fotografická séria od Richarda Dömösa, ktorý fotil svojich príbuzných na návšteve počas karantény. Fotografoval ich za oknom alebo za sklenenými dverami ako stoja a hľadia do kamery. Takéto veľmi podobné fotografické série sa objavili v zahraničí a boli nafotené lepšie ako ich vytvoril výherca Slovak Press Photo. Dömösove portréty sú kompozične minimalistické, anonymné, pôsobia chladne,

Martina Mlčúchová, zo série Predstavujem si krajinu, 2020

ľudia v rúškach stojaci za betónovými stenami pôsobia strnulo, nemajú v sebe emóciu, no možno aj o to autorovi išlo - zachytiť bezútešnú situáciu a atmosféru izolovaných ľudí. Nominovaná bola aj fotografka Martina Mlčúchová, ktorá sa dlhodobo zameriava na fotenie koncertov a hudobných festivalov na Slovensku, a je známa typickými dvojitými expozíciami. V sérií s názvom Predstavujem si krajinu nafotila Milana Lasicu, už zosnulého humoristu, herca, režiséra, moderátora a speváka, ktorý spolu s Júliusom Satinským vytvorili najobľúbenejšiu komickú dvojicu na Slovensku. Je to čiernobiela séria, ktorá vznikla počas niekoľkých hodín v jeden deň, kedy prišiel pán Lasica do hudobného vydavateľstva a nahral spolu s ostatnými slovenskými spevákmi a speváčkami pieseň venovanú pamiatke investigantívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej pri príležitosti výročia ich smrti. Koververziu pôvodného originálu Imagine od Johna Lennona už v roku 1989 naspieval Dežo Ursíny so slovenským textom od Ivana Štrpku, vtedy na počesť Jana Palacha. V sérií sú dva duplicitné zábery, jeden je detail Lasicovej tváre za stojanom na noty s okrúhlymi otvormi a druhým je silueta postavy za mikrofónom. Napriek tomu, že ani na jednej fotoografii zo série nevidno čitateľne celú Lasicovu tvár - buď je zozadu alebo zboku - je vždy rozpoznateľný a to je znak toho, že autorka zvolila vždy kompozíciu, ktorá vypovedá o jeho typických fyziognomických črtách.
V 10. ročníku súťaže Slovak Press Photo sa v roku 2021 počas stále pretrvávajúcej pandémie Covidu-19 objavili medzi nomináciami až štyria autori s podobnou tématikou.

Richard Dömös, zo série Testovanie, 2021

Medzi najorginálnejších patrí kompozične jednotný súbor Richarda Dömösa s názvom Testovanie. Oslovil svojich priateľov a blízkych a požiadal ich, aby počas fotografovania podstúpili jeden paličkový nosný test. Sú to štúdiové portréty na čiernom pozadí s expresívnym výrazom testovaných, plné utrpenia a negatívnych spomienok na nespočetné testovanie ľudí, no zároveň mi celá séria s odstupom príde humorná a portréty spomedzi typickými portrétmi ľudí v skafandroch a ležiacich v nemocniciach určite ako tá najzapamätateľnejšia, akú porota ocenila prvým miestom. Boris Németh sa zameral v portrétnej sérii na rôznorodých ľudí a ich prežívanie pandémie doplnenú popiskami. Medzi portrétovanými boli rôzne profesie ako sestrička, hasič, vojak, učiteľka, majiteľ vinárne, lekárka a všetci boli zachytení vo svojom typickom pracovnom prostredí, zobrazená bola celá postava. Autor dal priestor obyčajným ľuďom v neobyčajnej životnej situácii, ktorá sa dotkla všetkých ľudí na svete. Michal Burza fotografoval zdravotníkov a zdravotníčky priamo v nemocniciach, a v súbore ,,Prvá línia" približuje ľudí pracujúcich v rizikovom prostredí. Sú to portrétne diptychy ľudí s ochrannou maskou a bez nej. Druhá fotografia nám odkrýva tvár a personalizuje ,,hrdinov a hrdinky" doby, ktorí bojovali a zachraňovali životy ľudí. Podobné série boli prezentované aj v zahraničných novinách a fotografických súťažiach, a nápad sa ujal aj v slovenskej verzii, pretože Burzova fotoséria získala okrem nominácie Slovak Press Photo aj novinársku cenu v kategórií fotografia za rok 2020. Boris Németh získal aj druhú nomináciu v kategórii portrét so sériou Zaskočený večnosťou. K súboru napísal: ,,Keď som zistil, že budem fotografovať knihu rozhovorov Michala Oláha s Danielom Pastirčákom, hneď mi napadlo, že musím Daniela nafotografovať ako si každý rok strihá hlavu dohola. Je to podľa mňa krásna metafora, zachytávajúca obnažovanie svojho ja pred spoločnosťou, presne tak, ako to pri svojich kázňach robí Daniel každý týždeň." Myslím, že táto séria, ktorá je nafotená počas niekoľkých minút kedy si Daniel Pastirčák (kazateľ Cirkvi bratskej a prozaik), holí hlavu, je

Boris Németh, zo série O nás, bez nás, 2021

nielenže nezaujímavá, ale nepatrí ani do dokumentárnej a reportážnej fotografie. Je to v podstate ,,making of" holenia hlavy v čiernobielej farbe, ale netuším z akého dôvodu sa porota rozhodla túto sériu deviatich fotografií vybrať, pretože nemá žiaden význam pre archív slovenskej novinárskej fotografie. Podľa môjho názoru neprináša ani aktuálnosť ani pán kazateľ nevykonal nič extra výnimočné pre spoločnosť a neviem prečo by malo ľudí zaujímať to, že si kazateľ strihá vlasy, to robí predsa každý. Metaforu, ktorú v nej vidí autor, v tom ja osobne nevidím, obnažovanie svojho ja by to bolo ak by sa vyzliekol do naha.

Tomáš Benedikovič zachytil reportážny portrét najznámejšieho slovenského mafiána Mariana Kočnera na pojednávaní Najvyššieho súdu. Sedí zohnutý a obklopuje ho päť kukláčov so samopalmi v rukách. Zaujímavé je, že všetci hľadia Benedikovičovi do hľadáčika upreným pohľadom, čo ešte znásobuje napätie celej situácie na súde. Podľa verdiktu súdu Kočnera za falšovanie zmeniek odsúdili na 19 rokov odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia, udelili mu peňažný trest 10-tisíc eur, pričom stále zostáva obvinený z vraždy novinára Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej a hrozí mu tak doživotie vo väzbe. Je to dôležitý moment pre spravodlivosť v justícii na Slovensku.

V 11. ročníku zvíťazil Boris Németh, no zároveň bol jediným nominovaným v kategórii portrétna séria. V súbore *O nás, bez nás* nafotografoval rómskych obyvateľov Luníka IX, čo je najväčšie rómske geto v Košiciach na východe Slovenska. V deň príchodu pápeža Františka autor série čakal, že ho budú Rómovia vítať v sviatočnom. Mnohí obyvatelia sídliska sa však na stretnutie nevedeli zaregistrovať a pápeža naživo nevideli. Portréty sprevádzajú výpovede portrétovaných, ktoré Némethovi napísali na papier, v ktorých väčšinou spomínajú ako si želajú, aby im pápež požehnal. Nedá sa poprieť, že fotografie majú určitý koncept - šedé pozadie nasvietené klasicky ,,némethovským" bočným svetlom zo softboxu zasadené do exteriéru. No bez popisku sa z fotografii nedá odčítať, že ide o návštevu pápeža. Skôr ide o portréty z bežného dňa. Ozvláštnené sú jedine tým, že okolo postávajú aj ďalší obyvatelia a deti, a v pozadí vidíme panelákové sídlisko. V samostatných fotografiách zvíťazil fotograf Miro Miklas - znova s obľúbeným námetom poroty starých ľudí - tentokrát bol portrét vybratý zo série Dobrá voda, v ktorej sa autor venuje portrétovaniu starých dedinčanov. Ide o typicky ,,štreitovský" čiernobiely portrét utrápeného deduška, ktorý za stolom drží pohár vína. Vidno, že autor je ovplyvnený štýlom svojho majstra, keďže vyštudoval Inštitút tvorivej fotografie v Opave. Nominované boli aj ďalšie dva čiernobiele portréty, jeden portrét tanečnice zo SĽUK-u od Michala Babinčáka a druhý môj čiernobiely portrét herca Braňa Mosného z nezávislého divadla súboru DPM.

Šport

Športová fotografia je jednou z najzložitejších reportážnych disciplín s ohľadom na pohotovosť fotoreportéra. Je to špecifický podžáner v kategórií reportážnej fotografie, kedy už nestačí šťastná náhoda pri kliknutí na spúšť. Treba na to nielen kvalitnú fototechniku s rýchlym ostrením a teleobjektív, ale skutočne ostrieľané a skúsené oko, ktoré nezmeškâ kľúčový moment. Asi najdôležitejšími športovými udalosťami sú olympijské hry a majstrovstvá sveta. Je to vrchol, kam až sa môže športový fotoreporér alebo fotoreporétrka dostať a fotiť tých najlepších z najlepších na svete v športových výkonoch. Aj v súťaži Slovak Press Photo sa umiestnili práve fotoreporétri v týchto súťažiach, po väčšine to boli fotografi z národnej tlačovej agentúry TASR ako Michal Svítok, Martin Baumann a voľný fotograf Eduard Geršenek. V kategórii športu dominovali snímky zo zápasov, pretekov, tréningov, športových súťaží, boli to povinné jazdy, klasické ,,bressonovské snímky" rozhodujúceho momentu, vhodné do novín. No často to boli aj zábery tešiacich sa slovenských športovcov a športovkýň, zo snímok cítiť úľavu od adrenalínu, napätie, výkriky šťastia. Potom to boli viac netypickejšie obrazy, ktoré spadajú

Barbora Prekopová, Váňov posledný, 2013

do športovej reportážnej fotografie, okrajovo orientujúce sa viac na ľudské príbehy ako na športový výkon. Je to jedna z kategórií, ktorá však od prvých ročníkov nebola každým rokom silná a viackrát neboli udelené nominácie a víťazi v samostatných fotografiách a ani vo fotografických sériach.

V prvom ročníku sa stal výhercom Martin Bauman, fotograf TASR, ktorý zachytil bronzovú víťazku na majstrovstách sveta v streľbe v Londýne z roku 2012. S boxom v Las Vegas sa umiestnil fotograf AP Joe Klamar, ktorý sa v ďalších ročníkoch stal porotcom súťaže. V roku 2013 zvíťazil Matúš Zajac so sériou Boxing na Slovensku, kde so svojou typicky kontrastnou čiernobielou sériou zachytil prípravy na box až po zápas v ringu. V podstate ničím zaujímavá séria, okrem jej formy. Určite orginálnejšou témou je séria od fotografa Plus 7 dní Michala Šebeňu. Autor nafotil hodiny detského baletu, rovnako v čiernobielom prevedení, no z fotiek cítiť hravosť a detskú úprimnosť. Prvé miesto v samostatných snímkach získal voľný fotograf Braňo Molnár s fotkou prevráteného kanoistu, ktorý padá strmhlav do vody v daždi. Fotografka Barbora Prekopová nafotila sériu z dostihov, v ktorej

citlivo zachytáva starnúceho džokeja počas posledného preteku. Nejde iba o zachytenie športového momentu, ale emotívneho ľudského príbehu, kedy sa končí jedna životná etapa športovca. Dušan Dukát sa umiestnil so zaujímavou snímkou zo Svetového pohára vo vodnom slalome v Čunove. Na snímke sú dvaja sediaci fotoreportéri na múriku, robustnej telesnej konštrukcie evidentne nešportového typu s veľkými teleobjektívmi a sústredene pozerajúcimi do hľadáčika. Protiklad k vyšportovanému slalomárovi v pozadí. Je to ,,making of" upriamujúci pozornosť na fotoreportérov v zákulisí.

V roku 2014 zvíťazil Eduard Gersenek so sériou afrického rituálneho súboja saginay. Tento rituálny súboj prežívajú muži z kmeňa Suri na juhozápade Etiópie extrémne vážne. Mladí Suriovia berú tieto zápasy ako možnosť predviesť sa pred potenciálnymi manželkami a získať prestíž vo svojej osade. Historicky sa takýmto spôsobom vybavovali spory medzi osadami alebo jednotlivcami. Sériu nemožno považovať za typicky športovú fotografiu, preto možno zaujala aj porotu. Nafotografovaná je však na úrovni kvalitnej fotoreportáže, celky striedajú polocelky s portrétmi. Čiernobiele tónovanie dodáva sérií istú nadčasovosť.

Vtedajší fotograf tlačovej agentúry SITA Jozef Jakubčo sa umiestnil so sériou slovenskej biatlonistky Anastasie Kuzminovej, ktorá získala zlato v pretekoch v šprinte na 7,5 km na ZOH v Soči. Je to klasická novinová séria s jedným priebehom pretekov zameraná na úspech športovkyne.

V roku 2015 neboli určené prvé dve miesta v kategórii šport, no namiesto toho boli udelené dve čestné uznania a tretie miesto, ktoré získal opäť voľný fotograf Eduard Gersenek s akčnou sériou boxu. Čestné uznanie získal Matúš Zajac so snímkami z tréningu jednej pole dancerky v štúdiu. Ide skôr o zachytenie každodennosti tréningu, ako o samotné gymnastické prvky na tyči, vizuálne najsilnejší je však prvý záber zo série a tým je close-up portrét športovkyne. Tanečnica intenzívne pozerá do fotoaparátu a kvapká jej na tvár pot. Na ostatných snímkach skôr váhavo čaká, oddychuje, pripravuje sa a iba na jednej snímke skutočne visí na tyči. Čestné uznanie získal aj Michal Svítok so snímkou troch rozhodcov so sklonenými hlavami na hokeji. Je to netypická športová fotografia, ale je na nej zachytená emócia, moment sklamania športového tímu a stuhnuté tváre fanúšikov za plexisklom.

Rok 2016 priniesol kategórii šport silné série. Na prvom mieste sa umiestnil Michal Svítok so sériou z letných olympijských hier v Riu, kde získal zlatú medailu slovenský atlét Matej Tóth venujúci sa chôdzi na 20 km a 50 km. Je to žiarivá farebná optimistická séria, ktorá zachytáva nielen výnimočný výkon športovca, ale aj celkovú atmosféru a prostredie letnej olympiády. Na poslednej snímke Tóth symbolicky bozkáva zlatú medailu.

Tretie miesto získala séria Warm up od Petra Korčeka, vtedajšieho profesionálneho fotografa z Ringier Axel Springer a časopisu Život. Korček sa perfektne pohral s námetom

Michal Svítok, zo série Za zlatom, 2016

tréningu, a modrý koberec pretvoril na pomyselnú ľadovú plochu korčuliarok a korčuliarov, ktorí sa rozohrievajú predtým, ako začnú trénovať na ľade. Vizuálna jednota modrých a bielych plôch dáva vyznieť malým postavám športovcov a športovkýň v priestore. Je to určite jedna z najkonceptuálnejších sérií ocenená v športovej kategórii, má až typologizujúci charakter typický pre Becherovcov. Vďaka výraznej jednoduchej farebnosti je oveľa viac zapamätateľná ako séria Eduarda Gerseneka, ktorý sa umiestnil opäť so sériou z boxu. Fotografia Down Mall od Mateja Kalinu bola ocenená ako jediná samostná snímka. Je na nej skákajúci cyklista zobrazený z podhľadu v nákupnom centre. Na snímke je protisvetlo, čiže autor musel evidentne použiť blesk, čo pridáva sterilnosti bieleho nákupného centra. Najzaujímavejšou je kompozícia snímky. Cyklista je geometricky orámovaný balkónmi so zábradliami s vykúkajúcimi hlavami divákov.

V nasledujúcom ročníku 2017 naopak nebolo udelené prvé miesto v samostnaných fotografiách, no bolo udelené druhé a tretie miesto spolu s čestným uznaním. Bol ocenený snímok z finálového turnaja majstrovstiev Slovenska vo volejbale junioriek od Andreja Belovežčíka, záber dvoch dievčat gymnastiek od Milana Grossa z Princess cupu 2017 Prievidza a rozpohybovaný záber od Jozefa Jakubča so slovenským cyklistom Petrom Saganom, kde je ostrá iba jeho tvár na plagáte. Bývalý študent ITF a zosnulý

Karol Stollman, zo série Ľadoborci, 2017

fotograf Karol Stollman uspel s originálnou sériou Ľadoborci. Ide o jednotnú sériu mužských postáv po tom, ako vyšli z ľadovej vody na vodnej nádrži Bukovec v blízkosti mesta Košice. Otužovanie je obľúbený fenomenén nielen u športovcov, pretože
posilňuje imunitný systém a pomáha k lepšiemu prekrveniu tela. Pohľad na deviatich mužov stojacich v chlade v plavkách s načervenaným telom po hruď na tom istom mieste zamrazí. Iba jedna samostná snímka by nefungovala tak dobre ako uniformita deviatich záberov.

Na druhom mieste v sériach sa už klasicky umiestnil Eduard Gersenek, no tentokrát box vymenil za snímky bežkárov zo 44. ročníka pretekov s hromadným štartom na 50 km voľnou technikou so štartom aj cieľom na Skalke pri Kremnici. Čiernobiela séria zvýrazňuje biely sneh a čierne kontúry postáv. Tretie miesto nebolo udelené.

Levitujúci hokejový rozhodca pri bránke sa stal ikonickou fotkou za rok 2018. Nafotil ho Michal Svítok, na snímke rozhodca kontroluje situáciu na bránke Jána Laca (Slovensko) v zápase B-skupiny USA - Slovensko na zimných olympijských hrách v Pjongčangu. Kompozícia zlatého rezu a to, že je upriamená pozornosť na rozhodcu a nie na hokejistov, dodáva snímke originalitu vďaka čomu Svítok uspel zaslúžene.

S hokejovou sériou uspel aj Matej Kalina v kategórií séria s názvom Oslava Baranov, kde na viacerých snímkach vidíme tešiacich sa hokejistov polievajúcich sa šampanským. Zachytil vtedajších úradujúcich majstrov Slovenska v hokejovej Tipsport extralige z Banskej Bystrice počas osláv získania titulu, keď v rozhodujúcom zápase finále zdolali na ľade súpera hráčov Trenčína. Peter Korček sa venoval vzpieraniu v lokálnej lige, Martin Bauman padajúcej lyžiarke počas slalomu na zimnej olympiáde v juhokórejskom Pjongčangu.

Michal Svítok, Rozhodca, 2018

Zaujimavá je aj samostatná fotografia Zoorkaneh od voľnej fotografky Kataríny Líškovej. Na zábere zachytila skupinu mužov v pozícií s roztiahnutými nohami a rukami položenými na patik dreva. Zoorkaneh znamená "dom sily alebo pevnosť," je to slovná hračka, ktorá má poukázať na dvojicu: "dom sily" je miesto, kde sa rozvíja fyzická odolnosť perzských vojakov, a "pevnosť" je zas duševná schránka a charakter bojovníka, psychická príprava pred bojom a životom ako takým.

V roku 2019 zvíťazil v samostných fotografiách etablovaný športový fotograf Michal Svítok so snímkou Posledná? slovenskej biatlonistky Anastasie Kuzminovej počas pretekov a rozlúčky v cieli pretekov s hromadným štartom žien na 12,5 km počas 9. finálového kola Svetového pohára v biatlone v nórskom Holmenkollene. Pre športovkyňu to mali byť posledné preteky individuálneho charakteru a na snímke ju športoví kolegovia vyhadzujú do vzduchu, zatiaľ čo ona s nadšeným výrazom zdvíha ruky hore. Podarená momentka s pozitívnym nábojom zobrazujúca športový úspech v tom čase obletela takmer všetky slovenské médiá. V samostných fotografiách sa ešte umiestnil jeho kolega z TASR Martin Baumann so snímkou nástupu švajčiarskych volejbalistiek na Majstrovstvách Európy proti

Filip Nagy, zo série F1 Roadtrip, 2021

Nemkám a Richard Dömös so snímkou cyklistu zachyteného na desaťsekundovú expozíciu.

Voľný fotograf Juraj Sedlák uspel s čiernobielou sériou triatlonistu Martina Kováča, ktorého sleoval päť dní počas jeho pretekov. Séria by sa dala zaradiť aj do kategórie každodenný život, keďže fotograf zachytáva udalosti, ktoré prežil na ceste za športovým úspechom. Séria končí ikonickým záberom a návratom k jeho partenrke, ktorá ho ide pobozkať. V sériách uspel ešte Martin Baumann so sériou slovenskej lyžiarky Petry Vlhovovej ocenenej zlatom v nočnom slalome v rakúskom Flachau.

V roku 2020 boli ocenené iba tri snímky, všetky tri pôsobia výtvarnejším charakterom. Na prvom mieste to bola čiernobiela snímka Richarda Dömösa. Je to nočná fotka, nafotená v Petržalke pri slnečných hodinách, zachytáva Michala Kovačoviča, jedného z popredných slovenských BMX jazdcov. Druhou snímkou je portrét slovenskej tenistky Viktórie Kužmovej od fotoreportéra Martina Baumanna, ktorá podáva proti Češke Markéte Vondroušovej v úvodnej dvojhre druhého hracieho dňa priateľského stretnutia fedcupových tímov Slovensko - Česko v Bratislave. Tvár tenistky so zaťatými zubami je v spodnej časti snímku na čiernom pozadí a v hornej čati snímku vidíme letiacu tenisovú

loptičku. Tretia ocenená snímka bola od Michala Svítoka zachytená počas tréningu reprezentantov v skokoch do vody v tureckom rezorte Gloria, pri meste Belek. Silueta skokana v pozadí presvitujúcich lúčov slnka má dokonalú kompozíciu.
Jedinou ocenenou športovou sériou za rok 2021 bola F1 Roadtrip. Komerčný a športový fotograf Filip Nagy fotí pre spoločnosť Red Bull a bol vyslaný, aby nafotil formulu F1 jazdiacu po hlavnom meste a v najmalebnejších kútoch Slovenska. Snímky svojim obsahom skĺzajú až do gýču, kde je všetko dokonalé krásne s modrou oblohou, nadherná architektúra, ľudia v krojoch a ovečky v skanzene, folklórny tanečník vyskakujúci v kroji nad monopostom F1. Spojenie tradičného folklóru a mestských ikon ako je bratislavský hrad a čerstvo prerobený Starý most v hlavnom meste je až okatým lifestylovým fotením do magazínu aj keď technická kvalita obrazu je nespochybniteľná. Do športovej reportáže nemožno sériu zaradiť, pretože ide o príliš naštylizovanú sériu, navyše formula je na každej snímke zachytená staticky.
Nočný záber horolezca Tomáša Greksáka na Závojovej fontáne v Ružinove v Bratislave od fotografa Richarda Dömösa získal prvé miesto v samostných fotografiách. Dominantná je skôr architekúra a geometria fontány ako výnimočný výkon horolezca, ktorý po nej lezie. Michal Svítok už tradične bodoval so záberom brazílskej atlétky Chayenne da Silva, ktorá sa sústredí a medituje pred rozbehmi na 400 m prekážok na letných olympijských hrách v Tokiu. Jeho kolega Martin Baumann tiež uspel so záberom z LOH v Tokiu. Slovenská reprezentantka v športovej streľbe Zuzana Rehák-Štefečeková vystrieľala svetový rekord a zlatú medailu a so slzami v očiach zviera medailu zakrývajúc si polku tváre.
V roku 2022 po dlhom čase uspeli slovenskí hokejisti a na zimnej olympiáde v Pekingu získali bronzové medaile. Vo fotografických sériach boli ocenené dve série, na prvom mieste sa umiestnil fotograf z TASR Jaroslav Novák so zábermi s výherného zápasu. Sú to klasické, remeselne kvalitné snímky zachytávajúce akcie a emóciu hráčov počas zápasu. Druhé miesto obsadil Andrej Galica, profesionálny fotograf pre Slovenský olympijský a športový výbor, so sériou z osláv hokejistov po príchode na Slovensko. Na snímkach sú hokejisti, ktorí sa presunuli cez Bratislavu v kabriobuse na Námestie SNP, na ktorom ich čakali tisíce skandujúcich fanúšikov. Autor zachytáva túto cestu a stretnutie s fanúšikmi a "päť minút slávy" našich bronzových hokejistov.
Spomedzi samostaných fotografií vynikol záber od voľného fotografa Ľuboša Dubovského z podujatia Trans Danube. Je to každoročné športové podujatie, kde masa ľudí prepláva skrz Dunaj. Autor spomína v popiske snímky, že sa tiež chystal rieku preplávať, no na poslednú chvíľu sa rozhodol, že väčšou výzvou bude ak akciu radšej nafotografuje. Snímka je nafotená z vtáčej perpektívy, vidíme celok na Dunaj a v ňom svietia farebné kúpacie čapice plavcov a plavkýň. Víťazom v samostnej kategórií sa však stal fotograf Nového času Ivan Kováč so snímkou gólu do maďarskej bránky na 2:1 pre futbalový Slovan Bratislava. Je to jeden z najtypickejších záberov v športovoej fotografii, letiaci brankár vo vzduchu s

Branislav Račko, zo série Derby, 2022

roztiahnutými rukami a lopta mieriaca do bránky. Takýto záber sa snaží dosiahnuť asi každý športový fotograf, ktorý má zadanie z redakcie priniesť fotografie z futbalu. Netypickým futbalovým nominovaným súborom, ktorý nafotil ďalší fotograf z Nového času Branislav Račko, je séria s názvom Derby. Autor nezachytil priebeh zápasu, ale bitky fanúšikov na hracej ploche. Ide o fotografie zo zápasu Spartak Trnava - Slovan Bratislava, kedy približne po 15 minútach hry na ihrisko vtrhli fanúšikovia oboch tímov posilnení o družby z táborov ultras. Nešportové správanie počas športovej udalosti je totálnym protikladom toho, o čo ide v športovej fotografii, no zaujal medzinárodnú porotu. V podstate je dosť nebezpečné pohybovať sa s fotoaparátom medzi svetlicami a násilnými fanúšikmi plnými testosterónu.

Príroda a životné prostredie

Kategória bola spočiatku pomenovaná ako kategória príroda, no časom sa zmenila na životné prostredie. Už nepostačovali iba ,,ľúbivé" motívy z prírody, ale hlavnou úlohou bolo poukázať na určitý environmentálny problém. Na Slovensku sa týmito problémami zaoberá iba minimum fotografov a fotografiek, nie sme v našich končinách ovplyvnení klimatickou krízou a prírodnými katastrofami tak, ako niektoré iné oblasti na svete. Preto bola dekádu kategória životného prostredia ochudobnená a častokrát sa stalo, že neboli udelené nominácie. Okrem environmentálnych problémov sa do kategórie zaradili aj fotografie krajiny a života v prírode. Najlepším slovenským fotografom divokej prírody je Tomáš Hulík, ktorý bol riaditeľom bratislavskej ZOO a zameriava sa na fotenie zvierat v prirodzenom prostredí s estetickým vizuálnym štýlom s kvalitou podobnou National Geographic.

Prvou víťazkou v histórií kategórie sa stala Mária Candráková so sériou Ijen Workers z indonézskej Jávy. Zo sopky ťažia robotníci síru, ktorá je toxická, ničí im pľúca a po vdychovaní výparov z jazera sa dožívajú nízkeho veku. Navyše je to fyzicky náročná práca, kde musia vyšľapať na obrovský strmý kopec, aby ručne odniesli síru v prútených košoch na chrbtoch za minimálnu mzdu. Ďalšou úspešnou sériou zo zahraničia bol nelegálny rybolov žralokov od Tomáša Halásza. Na snímke sú dvaja rybári, ktorí práve chytili žraloka a vyťahujú ho z vody pomocou drevenej klády. Candráková aj Halász by sa pokojne umiestnili aj v medzinárodnej súťaži. Kvitujem atraktívne farby aj páčivé environmentálny témy, no v ďalších ročníkoch akoby absentovali takéto zahraničné reportáže.

Mária Candráková, zo série Ijen Workers, 2012

Tomáš Halász, Rybolov žralokov v Ománe, 2012

V druhom ročníku súťaže sa umiestnil na prvom mieste Peter Korček so sériou Green City (Zelené mesto), kde nafotil fragmenty puknutého betónu v meste, z ktorého vyrastá zeleň. Je to geometrická hra, ktorú by som nezaradila do novinárskej fotografie, ale skôr do konceptuálnej fotografie. Prvé miesto v samostaných fotografiách získala Zuzana Horváthová so snímkou žralokov čiernohrotých, ktoré plávajú pod zelenou hladinou. Odrážajúce svetlo a neostré žraloky pôsobia ako maľba. Fotograf z Plus 7 dní Michal Smrčok nafotil sériu z povodní, no pôsobia skôr ako idylické fotky z dovolenky, než ako seriózna reportáž. Kačička pred zaplaveným mostom v centrálnej kompozícií, žlté gumáky plaviace sa na loďke v zaplávách umelo prikrášľajú neutešenú situáciu. Ďalšie ocenenia neboli udelené a v porovnaní s prechádzajúcim ročníkom bola kategória slabá.

Tomáš Hulík uspel v roku 2014 s epickou fotografiou letiacich škorcov na rakúskom Neziderskom jazere ponad vinohradnícku oblasť. Snímka má zaujímavú kompozíciu, v popredí je zaplnený celý formát vtákmi a v pozadí vidíme pomyselnú trikolóru bielej, modrej a zelenej. Tomáš Manina nafotil vodné stavby z vtáčej perspektívy, Timotej Križka stavenisko električkovej dráhy z hliny s panelákmi v pozadí a Róbert Huttner nafotil vraky

Tomáš Hulík, Škorce na Neziderskom jazere, 2014

aut rozkladajúce sa v lese. V podstate všetci traja nevytvorili nič výnimočné, čo by sme nevideli už niekoľkokrát.

Rok 2015 bol asi najslabším ročníkom v tejto kategórií, lebo neboli udelené žiadne hlavné miesta, okrem jedného čestného uznania pre Petra Korčeka za sériu Zelené stanice. Sú to jednoduché stredoformátové kompozície vyľudnených staníc, kde dominantu tvoria kvetináče s rastlinami. Korček neskôr sériu rozšíril a fotografoval na vlakových staniciach, kde sa okrem rastlín zameral na retro interiér.

V nasledujúcom ročníku bol vo fotosériach ocenený iba tretím miestom Martin Baláž, ktorý sa zameral na odpadové hospodárstvo a skládku v Afrike. Zábery pôsobia apokalypticky, pretože na skládke sú ľudia, zvieratá, hrdzavý elektronický odpad, pneumatiky, staré autá a televízory. V samostatných fotografiách sa umiestnili dve snímky z kategórie wildlife. Prvá snímka je od Pavla Straňáka, kde je nosorožec a v pozadí dva slony a druhou snímkou je makrofotgorafia vzácnej vážky pásikavca Cordulegaster herosod od Roman Tibenského.

Eduard Genserek, zo série Hararské hyeny, 2018

V roku 2017 sa umiestnil na prvých dvoch miestach Tomáš Hulík. Na prvom mieste v single kategórii sa umiestnil so snímkou Labutie jazero. Počas treskúcich mrazov nafotil z dronu z vtáčej perspektívy labute na jazere pri Malých Leváročh. Labute pôsobia ako biele bodky na tmavomodrom guľatom podklade, no v skutočnosti udržiavali neustálym pohybom kus nezamrznutej vodnej plochy. Na druhej snímke je stádo jeleňov pri Devínskom jazere, počas monitoringu dravých vtákov mal autor výnimočnú možnosť pozorovať stádo jeleňov prechádzajúcich sa na zasnežených lúčnych porastoch spolu s ostatnými živočíšnymi obyvateľmi Devínskeho jazera. Fotografie jeleňov na lúkach sú v tomto území veľmi raritné a snímka má hĺbku kvôli monochromatickému odtienu hnedej farby srsti jeleňov a suchému porastu. Prvé miesto v sériach nebolo udelené. Fotografka z tlačovej agenúry SITA sa umiestnila na druhom mieste so sériu Slovenský futbal a fotografovala krajinné zátišia počas futbalových zápasov na štadióne Pasienky v Bratislave. Séria je vizuálne jednoduchá, no nezdá sa mi dostačujúca na úroveň národnej novinárskej súťaže, a pôsobí skôr ako školské cvičenie. Rovnako aj tretie miesto od fotoeditora z týždenníka .týždeň Róberta Csereho, ktorý evidentne nafotil svoju sériu To najlepšie z Las Palmas na dovolenke na Kanárskych ostrovoch. Podľa štúdie newyorskej Syrakúzskej univerzity je to mesto s najpriaznivejšou klímou na svete. Štúdia merala všetko od teploty

až po priemerné zrážky, vlhkosť a výkyvy počasia. Podľa iných zas má najlepšie mestské pláže na svete, ktoré idylicky fotografoval v noci a previedol čiernobieleho tónovania.

V roku 2018 zvíťazil Eduard Genserek so sériou Hararské hyeny, ktoré sa túlajú po nociach v starobylom meste Harar na východe Etiópie. Sú tam dve rodiny, ktoré si mesto vybralo na kŕmenie hyen. Dôvodom bolo, aby zvieratá túlajúce sa nočným Hararom nezaútočili na ľudí. Táto práca sa dedí z pokolenia na pokolenie a ostáva v rodine. Odvážne je nafotená nočná séria, kde na čiernom podklade vidíme ľudí kŕmiacich divoké šelmy. Vzťah človek-zviera pôsobí ešte viac intezívnejšie na čiernom podklade pozadia, autor použil blesk, preto vyzerá séria miestami ako nafotená v štúdiu so zábelskovými svetlami. Dominik Madaj zvíťazil so záberom z letiska v Sydney v Austrálii. Je unikátne tým, že na rozdiel od iných letísk sa nachádza bezprostredne v centre mesta, v zátoke Botany neďaleko miesta, kde prvýkrát vkročil na austrálsku pevninu James Cook. Miesto poskytuje netradičné pohľady na lietadlá rovno z pláže, pritom sa tu bežne kúpu ľudia a prevádzkujú sa vodné športy. V zátoke často vidieť plávať mastné oká od oleja a kerozínu, čím miestny ekosystém trpí. Ako spomína autor v popisku k fotke téma je viac ako aktuálna aj dnes, no v tomto prípade obsah prevyšuje formu. Snímka má nereálne farby, a vyzerá akoby bola fotená z nekvalitného kompaktného fotoaparátu alebo z mobilu, navyše bez popisky by snímka vôbec nezaujala. Tomáš Hulík opäť preukázal v danom ročníku svoje remeslo a nafotil ľadové štruktúry na vypustenom rybníku v Devínskej Novej Vsi. Čiernobiele snímky pripomínajú vedecké snímky, alebo odtlačky lastúr či trilobitov v abstraktnom štýle Edwarda a Bretta Westonovcov.

Tváre klimatickej zmeny zachytil Tomáš Halász sériou miestnych obyvateľov z Vietnamu, ktorí sa živia pestovaním ryže a postihla ich klimatická kríza. Žena, ktorá prišla o svoj dom, lebo sa prepadol do stúpajúcej hladiny Mekongu. Muž, ktorému sa už roky nič neurodilo na malom ryžovom poli, no ktorý nemá peniaze na vysadenie niečoho iného. Malý chlapec, ktorý svojmu otcovi pomáha plniť vrecia pieskom, aby sa im zase nepretrhla hrádza nádrže s krevetami, ktorá ich chráni pred stúpajúcou hladinou mora. Podľa správy Svetovej banky je Vietnam jednou z krajín, ktorá je najviac ohrozená klimatickou zmenou.

Tomáš Hulík, Štruktúry, 2018

Vanda Mesiariková, Sídlisko s výhľadom, 2018

Sú to portréty ľudí v ich prirodzenom prostredí nasvietené malým softboxom v každodennom boji so suchom.

Víťazná séria v kategórií Životné prostredie z roku 2019 bola asi najštylizovanejšou v porovnaní s akýmykoľvek prihlásenými snímkami do súťaže. Vanda Mesiariková nainštalovala ružové svetlo na nočnom sídlisku Drieňová v Banskej Bystrici a fotografovala zátišia scivilizovanej krajiny. Nasvietila napríklad farbu paneláka, pohľad do ulice, zeleň či ihrisko. Fotografie autorky reflektujú pohľad miestnych na priestor, v ktorom žijú. V ankete realizovanej v marci 2019 uvádzajú, že by za nič na svete nevymenili svoje sídlisko, preto je možno ružová farba akýmsi nerealistickým snom. Myslím, že nejde o reportážnu ani dokumentárnu sériu, keďže autorka príliš zasahovala a štylizovala prostredie. Skôr by sa dala zaradiť do výtvarnej fotografie.

Prvé miesto v samostatných snímkach obsadil Tomáš Benedikovič s fotografiou zo série Mariupol počas ruskej blokády Azovského mora. V centre snímky stojí pes a za ním sú sklady a továrne v nočnom prostredí prístavu. Po vypuknutí vojny na Donbase zažili ostreľovanie mesta zo strany proruských separatistov. Koncom novembra 2018, počas

Tomáš Benedikovič, zo série Mariupol počas ruskej blokády Azovského mora, 2019

ruskej blokády Kerčského prielivu, žili v neistote, čo bude ďalej s prístavom. Ten je pre ekonomiku mesta aj regiónu kľúčový.

Prvýkrát boli nominované aj panoramatické snímky. Nafotil ich Vlado Bača v sérií s názvom Modifikovaná krajina. Ide o čiernobiele krajinné panorámy, kde je vždy ukázaný zásah človeka v podobe stavby budovy, mostu, lodného kontajnera a pod. Technicky dokonalé, len nerozumiem prečo nenechal autor snímky radšej vo farbe. Znásobilo by to ešte viac tému zásahu človeka do zelenej prírody. Takto z toho uchádza realistickosť a zo súboru môžete mať dojem, že patrí skôr na stenu obývačky, než by mal edukovať o ľudskom zásahu do krajiny alebo o environmentálnom probléme.

Víťazná séria z roku 2020 s názvom (Ne)Dôstojné zomieranie od voľného fotografa Tomáša Predajňu je o topení švajčiarskeho ľadovca Rhône Glacier v Alpách. Ľadovec je primárne turistickou atrakciou, no keďže klimatická kríza spôsobuje jeho topenie, miestni ho zakrývajú polyesterovým rúnom. Takto prikrytý ľadovec vyzerá na snímkach ako obrovské kulisy, no zároveň znižuje topenie ľadovca o 70 percent. Do oblasti chodia stále turisti, no zakrývanie ľadovca komplikuje prechod horských vodcov a ich klientov. Ľadovec s malými

Vlado Bača, zo série Modifikovaná krajina, 2019

postavami ľudí je ako mesačná krajina. Autor chcel však sériou poukázať na to, že dve tretiny ľadovcov v Alpách zmiznú do roku 2100.

Ondrej Čechvala získal prvé miesto v samostatných snímkach. Nafotil výhľad z okna domu na farme Álfhólar na Islande, kde vidíme idylický východ slnka v hustom daždi, oceán v diaľke a islandské koníky v popredí. Poetická čiernobiela snímka na hranici pohľadnicového gýču. Environmentálne pálčivejšiu tému nafotila Vanda Mesiariková, ktorá sa venovala vysídlovaniu malej hornonitrianskej obce Koš v dôsledku plánovaného poddolovania baníckeho územia. Ďalší environmentálny problém nafotil Aleš Tvrdý, ktorý sa venoval znečisteniu ovzdušia na Taiwane a nafotil obrovský sklad na uhlie, kde sa uhlie najsôr uskladňuje a neskôr transportuje ďalej do elektrárne. Na snímke je zariadenie, ktoré uhlie rovnomerne rozmiestňuje a presúva na ďalšiu manipuláciu a pôsobí ako vesmírny modul z inej planéty.

V nasledujúcom roku sa udiala v Českej republike živelná katastrofa, čo je v našich končinách okrem potopy nezvykom. V júni 2021 prišlo na Moravu tornádo, ktoré prilákalo aj množstvo fotoreportérov zo Slovenska. V nomináciach sa ocitli hneď dve nominácie s touto témou. Jozef Jakubčo so samostatnou snímkou zničeného domu a Robert Barca s čiernobielou sériou, ktorá získala prvé miesto. Barca navštívil viacero zdevastovaných miest ako Mikulčice a Moravskú Novú Ves hneď ráno po tragickej udalosti, ktorá si vyžiadala šesť obetí; v rámci európskych tornád najviac za posledných 20 rokov, zranila stovky ľudí a zničila niekoľko obcí na Morave.

Víťaznou samostatnou snímkou sa stal pohľad na rozostavanú diaľnicu od fotoreportéra Tomáša Benedikoviča. Výstavbu diaľnice riešia na Slovensku desiatky rokov a na snímke je rozostavaný a opustený úsek Lietavská Lúčka – Dubná Skala s gigantickými mostovými piliermi v krajine. Peter Korček vytvoril obdobnú sériu so štvorcovým formátom a témou zelene v meste, tentokrát sa zameral na stromy v meste. Korčekove stromy však nie sú krásne, s rozkošatenou korunou, ale skôr pôsobia zúbožene v betóne mesta, alebo sú iba akýmsi náznakom, kde je napríklad strom iba ilustrovaný na zastávke alebo je to iba holý

Robert Barca, zo série Tornádo spôsobilo vážne škody na Morave, 2021

chátrajúci kmeň bez konárov a listov. Séria kritizuje neekologické smerovanie našej spoločnosti, a to, že v mestách absentuje zeleň vinou zásahu človeka.

V roku 2022 zvíťazil Stano Kľačanský s fotografiami z odpadovej skládky. Nafotil spracovanie a uskladanie odpadu, a sériou chce poukázať na konzumnú spoločnosť. Prevod do čiernobielej však potláča devastačný obraz nášho spôsobu života a pohľad na tony odpadu sú znesiteľnejšie. Ak by bola fotoséria farebná, tak by pôsobila ešte oveľa silnejším dojmom. Prvé miesto v samostatných fotografiách získal Viliam Procházka so snímkou Atómové mraky. Na snímke sú stúpajúce oblaky pary z atómovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach a paroplynového cyklu v Malženiciach, v popredí je automobilka Peugeot v Trnave. Snímka kritizuje energetický priemysel, no vizuálne nie je ničím zvláštna.

Každodenný život

Kategória Každodenný život patrí medzi najuniverzálnejšie kategórie, do ktorej sa prihlasuje najviac voľných dokumentárnych fotografov a fotografiek. Zároveň je to druhá kategória, ktorá má až tri ocenenia Grand Prix, hneď po kategórií aktualita. Kategória funguje od druhého ročníka súťaže a prvý víťaz v tejto kategórií, Milan Illík, získal aj ocenenie Grand Prix za rok 2013 (viď str. 29).

V roku 2014 vyhrala Lena Jakubčáková so sériou Baba z lesa, ktorá vznikla ako jej záverečná práca na ITF. Je subjektívnym dokumentom o neobyčajnom živote poslednej občianky už neexistujúcej dediny na východe Slovenska, ktorá dnes spočíva pod priehradou Ružín. Autorka charakterizuje svoju protagonistku série nasledovne: ,,*Je to pozoruhodná žena, ktorá žije takmer celý život sama, v lese nad zatopenou dedinou, v tajomnom a na prvý pohľad temnom či strašidelnom svete, na pozadí ktorého jemne žiari jej prostá, čistá a zmierená duša. Napriek ťažkému osudu a drsným podmienkam, v*

Lena Jakubčáková, zo série Baba z lesa, 2014

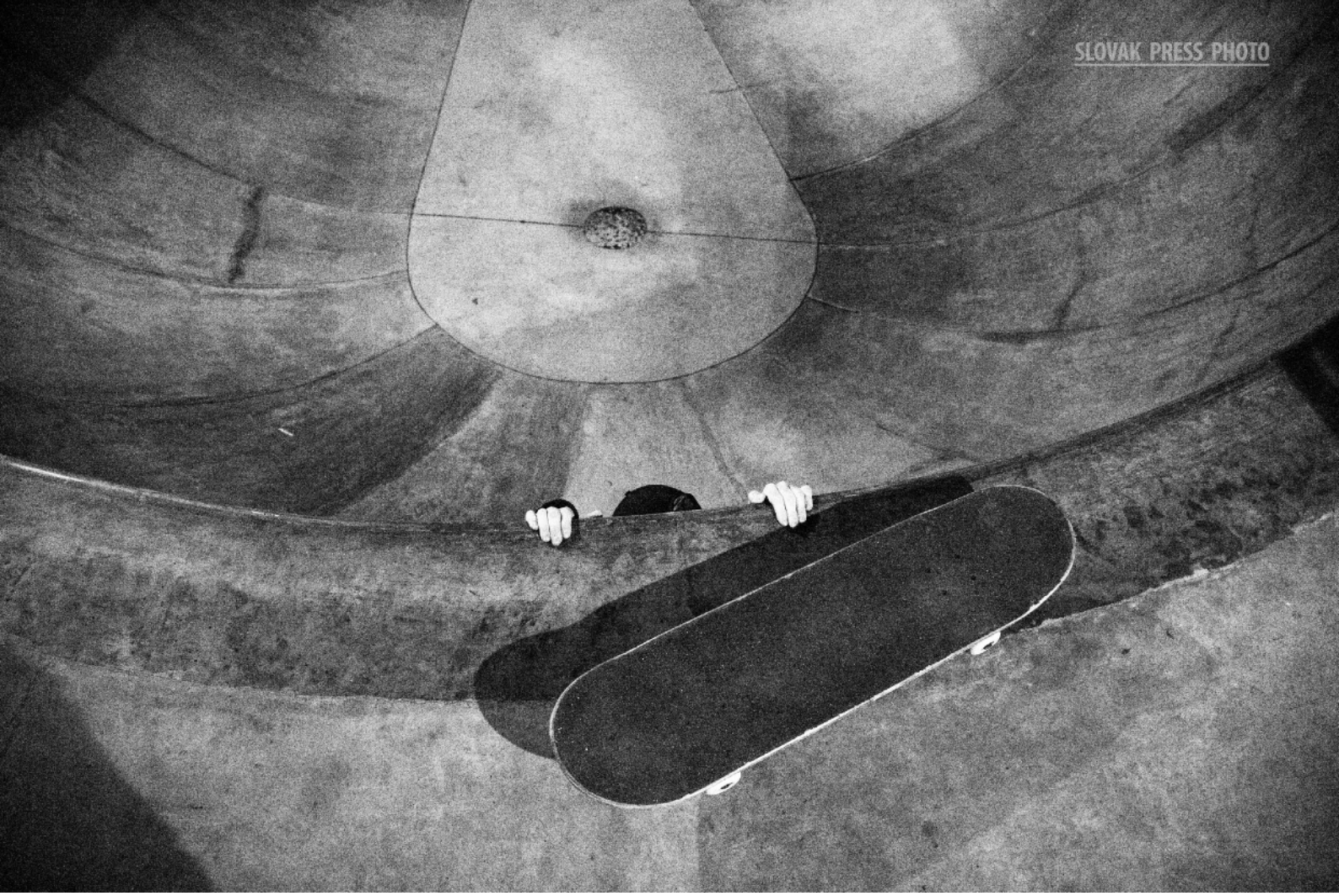

Dorota Holubová, zo série Balifornia, 2016

ktorých doteraz žije, je to nebojácna starena, vyrovnaná so životom a pripravená kedykoľvek zomrieť." Je to citlivý autentický dlhodobý dokument o osamelom starnutí a asketickom spôsobe života. Lena Jakubčáková aj po výhre v súťaži Slovak Press Photo pokračovala v tomto súbore a tento rok vydáva zo série knihu vo vydavateľstve Absynt zameranom na reportážnu literatúru.

V roku 2015 zvíťazila fotografka Laura Wittek so sériou Posledný rok s otcom, kde zachytáva posledné šťastné chvíle jej chorého otca s rodinou v domácom prostredí. Čiernobiele fotografie sú emotívne, na fotkách vidíme, ako sa mama stará o otca, ako ho kŕmi, potom ako sa nehybný otec na posteli teší z vnučky. Autorkina dramaturgia selekcie fotiek v sérii na konci ešte znásobuje smútok. Na predposlednej snímke vidíme ležať jej mamu s prázdnou druhou polovičkou manželskej postele a na poslednom zábere je otočená chrbtom a odchádza sama na dvor, kde ju čaká iba pes.

V piatom ročníku súťaže zvíťazila snímka Večera od Ivana Holuba a získala aj rovno hlavné ocenenie súťaže Grand Prix (viď str. 33). V sériach som uspela so sériou Balifornia, ktorá je o undergroundovej komunite v dedine Canggu na ostrove Bali. Séria bola nominovaná aj na novinársku cenu za rok 2016 a stala sa v tom roku vizuálom pre celú novinársku cenu.

Ondrej Čechvala, Ľudia z hôr, 2019

V roku 2017 získala ocenenie samostatná snímka z pražského Starometského námestia od Andreja Belovežčíka Grand Prix (viď. str. 34). Ocenená bola aj séria Mareka Pupáka, ktorý sa vyrovnáva so smrťou svojho otca a v súbore Ostrov Slobody symbolicky zachytáva vymyslenú krajinu - Slovensko, kde ľudia rezignovali a sú uväznení v labyrinte plotov a stien, ktoré v nich vybudovali vnútorný strach. Napriek získanej slobode sa stali paradoxne viac neslobodní a svoju komfortnú zónu našli za dverami svojich, na dva západy zamknutých domov, vo svojej uzavretosti.

V roku 2018 bola samostatná snímka vyradená zo súťaže pre porušenie pravidiel a ocenená bola séria Gabriely Teplickej s názvom Sila detstva. Autorka ako matka fotografovala svoje deti, manžela a babičku. Je to intímny a autentický pohľad do detstva, ktorý odkazuje na jeho bezstarostnosť.

V roku 2019 bol ocenený Ondrej Čechvala za samostatnú snímku Ľudia z hôr. Je to malebný výjav zo severného Pakistanu, kde sa stretávajú tri najväčšie pohoria na svete. Zároveň je to miesto, kde izolovane existujú etnické minority žijúce stáročia nezmeneným, archaickým spôsobom života. *,,V náročných prírodných podmienkach kultivujú krajinu manuálnymi nástrojmi a ich život je podriadený rytmu prírody. Svoje šťastie nachádzajú v*

rodine a v komunite, do ktorej patria. Ich život je náročný, ale vo svojej podstate jednoduchý, prehľadný, určovaný normami a pravidlami komunity. Medziľudské vzťahy a vzájomná pomoc sú v tomto živote tou najvyššou prioritou," opisuje autor snímky.

V roku 2020 bol ocenený Tomáš Benedikovič za čiernobiely záber skleslo stojaceho zdravotníka v bielom skanfandri na chodbe na pľúcnom oddelení v Univerzitnej nemocnici v Ružinove, kde liečia pacientov s koronavírusom. Vo víťaznej sérii Ondreja Čechvala Krásne si žijem zachytil každodenný život Mareka a Lojza, ktorí žijú na samote a veľmi skromne, ale nie sú osamelí, ani chudobní. Šťastie nachádzajú v spoločnosti zvierat, v tichu hôr a v každodennej práci.

V pandemickom ročníku 2021 zvíťazil maďarský fotograf Simon Moricz-Sabjan aj v samostatných snímkach aj v sériách. Silvester online rozpráva príbeh o prežívaní silvestrovskej noci pred počítačom a online stretnutím cez obrazovku v čase, kedy platil v Maďarsku prísny zákaz vychádzania. Vo víťaznej sérii Nová norma zase zachytáva každodenný život v meste a ústredným motívom celej série je izolácia.

V jedenástom ročníku súťaže SPP sa umiestnili na obe miesta hneď dve fotografky, študentky ITF. Za sériu bola ocenená Jana Mašterová, svoju dlhodobú sériu fotografií Anjeli pomoci sa rozhodla venovať pomocnému personálu na oddelení dlhodobo chorých a oddelení dlhodobej intenzívnej starostlivosti v nemocnici v Novom Meste na Morave. Ide o citlivé detailné čiernobiele zábery ľudí, ktorí boli počas pandémie nenahraditeľní. Poľská fotografka Kinga Wrona nafotila Pohľad na dom v Las Manchas. Táto oblasť bola jednou z najviac poškodených sopečným popolom. 85 dní, presne toľko trval výbuch sopky Cumbre Vieja na španielskom ostrove La Palma, ktorý je súčasťou Kanárskych ostrovov. Láva zničila tisíce budov, banánových plantáží a odrezala niekoľko ciest. Tisícky ľudí boli evakuovaných zo svojich domovov a mnohí mali na zbalenie sa iba minúty, domy tak opúšťali s nádejou, že ich láva nezasiahne.

Jana Mašterová, zo série Anjeli pomoci, 2022

Svet umenia a kultúry

Kategória svet umenia a kultúry bola v prvom ročníku súťaže nazvaná ako Umenie a svet šoubiznisu. Boli ocenení traja víťazi - dve samostné fotografie a jedna séria. Portrét objímajúceho sa fotografa Jana Saudka s partnerkou na výstave odfotil Michal Šebeňa z časopisu Šarm. Študentka Mária Szabová nafotila portrét mladého potetovaného zápasníka s rembrandtovským svietením, a Dušan Dukát nafotil pouličnú čiernobielu sériu v Prahe a v Bratislave, kde skombinoval nástenné maľby s atmosférou mestského života.
V druhom ročníku sa umiestnil na prvom a druhom mieste Michal Burza, kde jedna séria sa venuje práve svetu umenia a druhá je zo sveta šoubiznisu. Víťazná čiernobiela séria z divadelnej inscenácie Marína sleduje zaslúžilú herečku Máriu Kráľovičovú v zákulisí a na divadelných doskách. Druhé miesto získala farebná séria súťaže krásy Miss Slovensko, kde sa mladé ženy pripravujú na promenádu v spodnom prádle a podväzkoch. Čestné uznanie získal módny fotograf Jakub Gulyás, ktorý nafotil dve modelky v bývalej Grosslingovej

Jakub Gulyás, zo série Spomienka na budúcnosť, 2013

Marta Foldesová, zo série Tabula rasa, 2015

plavárni v Bratislave. Pózy modeliek nie sú statické a nepropagujú v editoriáli iba dizajnérske oblečenie, ale autor vytvára akýsi futuristický príbeh. Samostatné fotografie neboli udelené, no zato sa v sériach autorom darilo a boli udelené tri prvé miesta a dve čestné uznania.

V roku 2014 zvíťazil Robert Tappert so súborom Desatoro, projektom mladých režisérov na tému desiatich Božích prikázaní. Séria je vizuálne rozmanitá, na každej zo snímok je iná scénografia s iným hercom a herečkou, a rôznym príbehom. Druhé miesto obsadil Boris Németh s klasickou čiernobielou reprotážnou sériou o slávnej slovenskej punkovej kapele Slobodná Európa, ktorá oslavovala svoje 25. výročie na letisku trenčianskeho festivalu Pohoda. Timotej Križka bol ocenený za single snímku z galérie, kde sedí pracovníčka Galéria mesta Bratislavy pod barokovým obrazom s dvoma dámami.

Marta Foldesová bola ako jediná ocenená za rok 2015 zo súborom Tabula rasa. Ide o čisto subjektívnu inscenovanú umeleckú sériu, s určitosťou ju nemožno zaradiť do reportážnej alebo dokumentárnej fotografie. V sérií je deväť triptychov, dokopy dvadsaťsedem snímok, na ktorých sú anonymne zobrazené deti v pohybe na bielom pozadí, alebo s prírodnými elementami v mizanscéne obrazu. Snímky symbolizujú hravosť, čistotu detstva, a krehkosť.

V roku 2016 nebola udelená ani jedna nominácia v samostatných fotografiách. Prvé miesto získal Tomáš Benedikovič so sériou Slovenské tance. Ide o snímky zo zákulisia baletu Slovenského národného divadla a prípravy jedného baletného predstavenia. Sympatické je, že autor nedal priestor iba baletným tanečníkom a tanečníčkam, ale aj ostatným členom z umeleckého tímu, ako je hlavný choreograf a orchester.

Druhé miesto obsadil Ján Viazanička so súborom Niekto to tu zabudol, ktorý je venovaný freskám, reliéfom, sochám a ďalším výtvarným zátišiam z čias komunistického režimu. Dominantná je grafickosť a minimalizmus záberov, zaradila by som ju do fotografie architektúry. Tretie miesto získal Ľuboš Kotlár, ktorý brilatne zachytil divadelnú insecnáciu Fanny a Alexander. Zaujímavým prvkom je, že kombinuje zábery na šírku so zábermi na výšku, a tým dosahuje portrétny charakter v jednotlivých obrazoch.

V roku 2017 zváťazila so samostatnou fotografiou s názvom Ostrov slobody fotografka Eszter Asszonyi. Je to dynamická farebná fotografia z vystúpenia maďarskej speváčky Bori

Ján Viazanička, Niekto to tu zabudol, 2016

Péterfy na 25. festivale Sziget v Budapešti, ktorý je jedným z najväčších hudobných a kultúrnych festivalov v Európe. V samostatných snímkach ešte rezonovala snímka The Human Body od Mateja Kalinu z kontroverznej výstavy prezentujúcej reálne preparáty ľudských tiel. Bola spochybňovaná pre pôvod vystavovaných tiel, najmä legálnosť ich nadobudnutia a rovnako bol diskutovaný aj komerčný rozmer výstavy. Výstavu navštívili aj finalistky súťaže krásy Miss Slovensko, ktoré pózovali spolu s exponátmi, čo prinieslo ešte rozpačitejšie vnímanie celej výstavy. Séria hovorí o vystavení živého a neživého ľudského tela za účelom komerčného zisku, no len účinkujúce si to vybrali dobrovoľne.

Vo fotografických sériach boli ocenené dve série zo zákulisia v čiernobielom tónovaní, jedna viac statická, pomalá a druhá viac dynamická. Prvou z nich bola séria z baletného zákulisia SND, kde tanečníci skúšali Giselle, klasické dielo romantizmu uvedené prvýkrát v Paríži v roku 1841. Druhú som nafotila v bratislavskom kabarete Red Cat cabaret club, ktorý si otvorila na Obchodnej ulici známa herečka Lucia Šipošová. Zákulisie kabaretu je nabité prípravami na pestré autorské show s vystúpeniami rôznych umelcov, od akrobatov, speváčok až po tanečníkov, hercov a hudobníkov. Prípravy, skúšanie, čakanie na vystúpenie, bizarné kostýmy a expresívni herci a herečky, to je zákulisie prvej sezóny nového nočného kabaretu, ktoré provokuje, rozosmieva, dojíma a inšpiruje. Tretie miesto

Michal Babinčák, zo série Čiernobiele šaty, 2018

v sériách obsadil András Á. Cséfalvay s najkontroverznejšou výstavou konajúcou sa v Bratislave. Bola to výstava, kde sa návštevníci mohli dotýkať cudzích nahých vystavených žien. Autor postavil sériu fotiek na čiernobielych detailoch rúk, ktoré sa dotýkajú ženského tela. Netuším, čo má výstava spoločné s umením a svetom kultúry, zaradila by som podujatie skôr do erotického priemyslu a sexbiznisu.

Víťazná séria Čiernobiele šaty od Michala Babinčáka z roku 2018 prezentuje zákulisie módnej prehliadky v Starej tržnici. Kontrastné čiernobiele polocelky, portréty modeliek a detaily dizajnového oblečenia umocňuje ešte fakt, že celá kolekcia bola v čiernobielej farbe a prispieva ku grafickosti obrazu. Babinčák je žiak Matúša Zajaca a v jeho sérii dosť cítiť vplyv a vkus jeho učiteľa.

Víťazkou v samostných snímkach sa stala Katarína Líšková so snímkou šíreho mora, v ktorom je v ľavom spodnom rohu muž kúpajúci sa s koňom. Na prvý pohľad absolútne netuším, čo má záber spoločný s kategóriou umenia a kultúry, aj keď samotný záber nie je zlý. No autorka zaobaluje celý príbeh snímky, ktorý je podľa argentínskej piesne ,,Alfonsina y el mar" od speváčky Mercedes Sosa, označovanej aj ako "hlas Latinskej Ameriky". Podľa nej Alfonsina Storni vošla do mora a kráčala smerom k nekonečnému horizontu vodnej hladiny, až kým sa úplne nestratila vo vlnách. Snímka by mala reprezentovať to najlepšie z

kultúry a umenia za posledný rok, ale tento príbeh s tým nemá nič spoločné, nerozumiem výberu poroty. Tiež nerozumiem ďalšiemu výberu poroty a to konkrétne snímke fotografky TASR Martiny Kríkovej, ktorá odfotila Most Apollo z auta v zime, v hmle a v dopravnej špičke. Pôsobí ako rýchly snapshot z mobilu a neviem, či to mala byť fotografia architekúry, ale takýto druh snímky má hádam každý človek v mobile. Fascinujúca je séria od divadelného fotografa Radovana Drangu dokumentujúca predstavenie inscenácie Artaudia/Autopsy zo slovenských divadiel – Slovenského národného divadla, divadla Aréna či Štátnej opery. Toxická zelená farba na v netradičnej scénografii spolu sexpresívnymi hercami vytvára utópicky svet.

V roku 2019 zvíťazil Boris Németh so sériou Mágia Pohody, kde fotografoval portréty návštevníkov hudobného festivalu Pohoda. Ľudia odfotení s priamym bleskom a s preretušovnaou pleťovkou skôr pôsobia ako reklamné pútače na festival, než ako dokumentárne portréty ľudí z festivalu. Obsah podľa mňa prevyšuje formu, keďže autor si vybral typologicky rôznorodých ľudí a možno hovoriť o sociálnej sonde do najväčšieho slovenského hudobného festivalu. Michal Babinčák opäť uspel so záberom z backstagu podujatia Fashion live, ktorý zaznamenáva dlhodobo. Na víťaznej snímke je čiernobiely close-up portrét holohlavej modelky s čiernou látkou cez oči a dvoma piercingami v spodnej pere. Na prvý pohľad by som neodčítala, že ide o snímku zo sveta kultúry a umenia, ale porota vybrala túto jedinú snímku z celej série, kde Babinčák zachytával kolekciu slovenského módneho návrhára Borisa Hanečku. Neviem si predstaviť, ako chodili modelky so zaviazanými očami po móle.

Okrem dokumentovania zákulisia módneho sveta sa venuje Michal Babinčák dlhodobo aj dokumentovaniu zákulisia folklórneho súboru SĽUK. V nasledujúcom ročníku sa umiestnil s najlepšou samostatnou snímkou práve zo skúšky tohto folklórneho súboru. V popredí je postava muža hľadiaca na tanečné páry tancujúce akoby na bielom prechode pre chodcov. Zaujímavá kompozícia z tréningu v typicky kontrastne čiernobielej farbe.

Víťazom vo fotografických sériach v roku 2020 sa stal Stano Kľačanský so sériou z premiéry filmu Amnestie v Bratislave. Ide o portréty kľúčových postáv filmového štábu. Herečka Aňa Geislerová, herec Juraj Bača, režisér Maroš Hečko a ďalší majú radostné výrazy. Dominuje čierne pozadie, na ktorých ešte viac vyniknú biele tváre štábu a tvorcov filmu.

V roku 2021 sa vo fotografických sériach umiestnila Vanda Mesiariková, s rovnakou sériou, ktorú nafotila v roku 2019 a uspela s ňou v kategórii Životné prostredie. Sériu premenovala na Nočné mapy a do sídliskovej krajiny pridala okrem ružového svetla dym. Neviem, do akej miery sú porotcovia ovplyvnený predchádzajúcimi ročníkmi, ale rovnakú sériu by nemali vybrať, lebo je to nefér voči ostatným, ktorí sa snažia vytvoriť každý rok niečo nové. Víťazom v samostných snímkach sa stal Tomáš Hrivňák so snímkou Testovanie v Štátnom divadle Košice, ktorú zachytil počas plošného testovania v októbri 2020. Vďaka tomu, že v publiku sedia ľudia čakajúci na výsledok antigénového testu, scéna pripomína

divadelnú hru s obecenstvom aj hercami. Fotografia vznikla pri pokrývaní plošného testovania pre Denník N, pre ktorý Hrivňák píše a fotografuje.
Legendárnou sériou z roku 2021 určite zostane séria Rudolfa Baranoviča, ktorému sa podarilo zachytiť posledný koncert Milana Lasicu, ktorý zomrel priamo na pódiu.
Hugo Kollár sa stal nielen Mladým talentom roka 2022, ale aj víťazom vo fotografických sériach za rok 2022. Dokumentoval priebeh a prípravy medzinárodnej letnej tanečnej školy Danza mea 2022 a jej záverečného vystúpenia. Na prvý pohľad je to séria nafotená v kontrastnom čiernobielom štýle Michala Babinčáka. Niektoré snímky sú neostré, čo vôbec neprekáža, naopak, dodáva to tanečníkom pohyb. Boris Németh bol taktiež nominovaný so sériou portrétov ľudí, ktorí podľa autora istým spôsobom zanechávajú svoju stopu v kultúre našej krajiny. Je to ateliérový portrét s využitím farebných filtrov a maľovaného pozadia, s typickou némethovskou retušou, kde sa fotog rafovaní na seba v skutočnosti nepodobajú. Sú to viac štylizované portréty ako prirodzené. Jozef Marčinský uspel so samostatnou snímkou z baletnej iscenácie Extáza. Na prvý pohľad pôsobí ako naštylizovaná snímka, no v popisku sa dozvedáme, že fotografia vznikla pri tvorivom "hľadaní" vizuálu k baletnej inscenácii Extáza/Obrazy o nej, v choreografii Andreja Petroviča na hudbu Vladislava "Slnka" Šarišského. Prvýkrát bol ocenený vizuál k inscenácii, väčšinou boli tréningy alebo samotné fotky z predstavení.

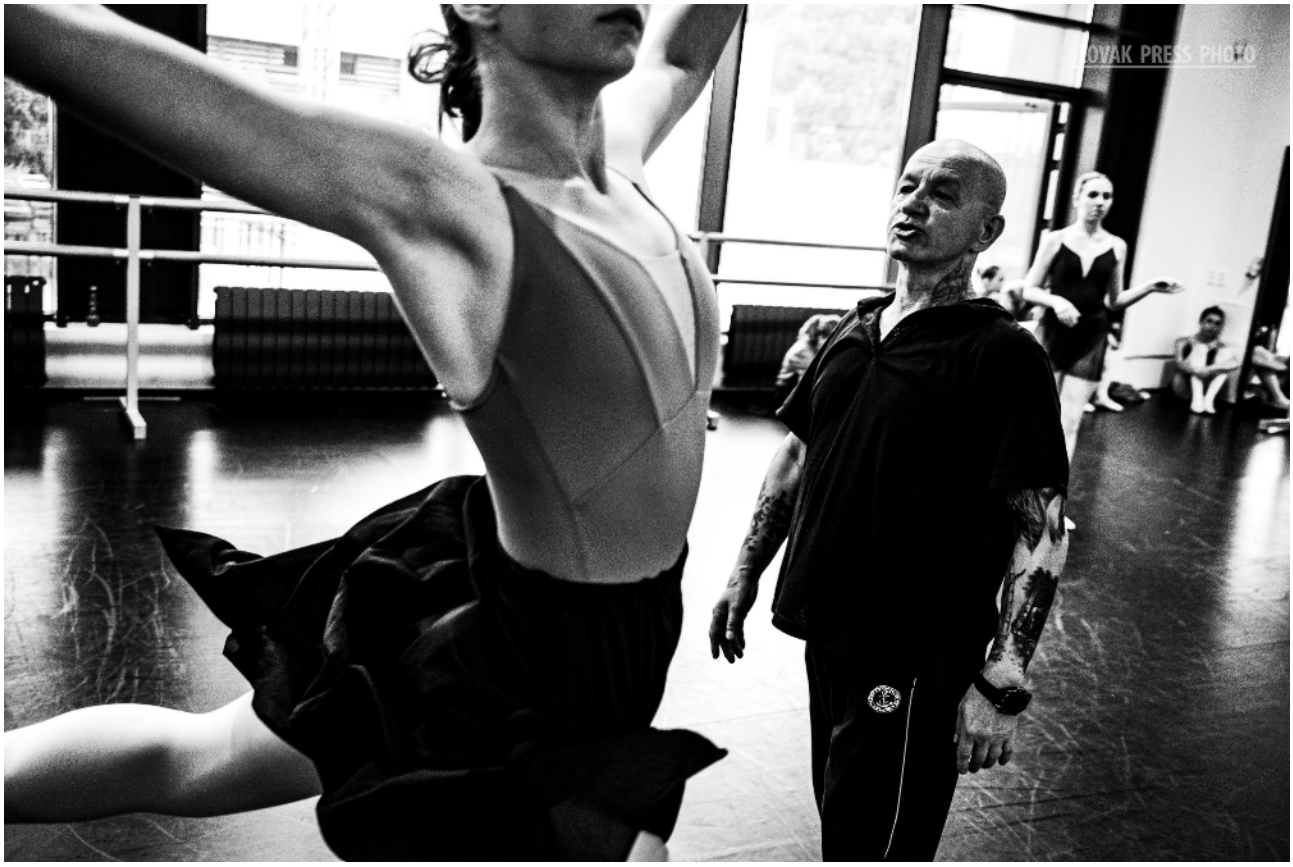

Hugo Kollár, zo série Danza mea, 2022

Dlhodobý dokument

Dlhodobý dokument je medzinárodnou kategóriou venovanou fotografickým projektom, ktoré trvajú minimálne tri roky.

V prvom a v druhom ročníku Slovak Press Photo táto kategória neexistovala, v treťom ju spustili pod názvom Stredoeurópska kategória. Poprvýkrát ju vyhrala česká fotografka Eva Skákalová. Cyklus O chlapcovi z plagátu je dlhodobý dokument o vizuálnom presýtení na reklamných nosičoch v mestách, keď už nikto nevníma žiadny obraz, ale on je napriek tomu súčasťou každodenného života. Sú to čiernobiele snímky, kde v popredí nedbanlivo prechádzajú ľudia v meste a v pozadí sa odohráva ďalší príbeh na reklamných plagátoch či banneroch. Je to pouličná fotografia prezentujúca vizuálny smog v meste.

V roku 2015 cenu získala opäť česká fotografka a študentka ITF Jana Hunterová so súborom Londores. Fotografovala pouličné snímky v Londýne v štvorcovom formáte a s nostalgickou desaturovanou farebnosťou. Na snímkach sú typické symboly londýnskej metropoly fotené z dopravného prostriedku, pravdepodobne autorka fotila iba z autobusu. Na snímkach sú ľudia v oblekoch, dáždivé počasie a detail červeného autobusu, mesto je ihneď rozpoznateľné svojou typickou pochmúrnou atmosférou.

V ďalšom ročníku súťaže uspel opäť študent ITF, český fotograf Oldřich Malachta, ktorý sa dlhodbo venuje dokumentovaniu života v Arménsku. V cykle Za hradbou hôr sa počas svojich ciest venuje zobrazeniam krajiny, každodenného života v Arménsku, miestnych ľudí, no vyhľadáva aj nájdené zátišia vecí, ako napr. klietka s andulkou alebo vodovodný kohútik na vani. Zábery pôsobia trochu depresívne, akoby nebolo úniku zo situácie obyvateľov.

V roku 2017 boli udelené dokonca dve prvé ceny. So samostatnou fotografiou zvíťazila poľská študentka ITF Konstancja Nowina Konopka so snímkou Iránska láska. Ide o záber z mestkého autobusu v iránskom Teheráne, kde muži a ženy musia cestovať oddelene. Na

Jana Hunterová, zo série Londeres, 2015

Konstancja Nowina Konopka, Iránska láska, 2017

snímke vidíme zaľúbený pár držiaci sa za ruky, ktorý je oddelený zábranou. Rovnoprávnosť žien s mužmi je obrovským problémom aj v súčasnoti.

Vo fotografických sériach v roku 2017 získal prvé miesto poľský fotograf Damian Lemański so sériou z košického Luníka IX, kde žije rómska komunita. Autor popisuje život na Luníku nasledovne: ,,*Žije tam 4 500 až 6 000 ľudí, bez tečúcej vody a plynu a s elektrinou až po 14.00 hod. (ak zaplatia 60 eur mesačne). Pripomína to geto obkolesené mentálnym múrom. Nikto z mesta tam nechodí, pretože medzi ľuďmi prevláda strach, že ich tam okradnú alebo zbijú. Žije tam vyše 1 000 detí, ktoré každý deň chodia do školy (v rámci osady) a hrajú sa. Alkohol a drogy predstavujú reálny problém, najmä medzi chlapcami. Fetujú aj tí najmenší – lepidlo alebo iné látky, po ktorých sa cítia omámení. Sú tu však aj rodiny, ktoré túžia po dôstojnom živote a robia všetko pre to, aby zmenili svoj osud. Pomocnú ruku im ponúkajú aj ľudia zvonka – duchovní a obyčajní dobrovoľníci.*" Snímky pôsobia hrôzostrašne a depresívne, a je až neuveriteľné, že takto stále žijú ľudia v 21. storočí v modernej Európe. Je to sociálny dokument, ktorý vypovedá nielen o živote rómskej komunity, no najmä o rozhodnutiach politikov a političiek, ktorí dovolia, aby takto žili občania štátu, ktorý reprezentujú.

Peter Dobiš, zo série Periférie, 2019

V roku 2018 sa medzinárodná kategória Stredoeurópska fotografia premenovala na súčasný názov Dlhodobý dokument. Alexander Rehorovský sa stal víťazom so súborom Hľadanie vnútorného ticha, v ktorej fotografoval dedinský život neďaleko Istanbulu vo svetle meniacej sa kultúrno-spoločenskej dynamiky tureckej spoločnosti. Ide o klasický čiernobiely dokument so sociálnym podtónom, autora zaujímajú obyvatelia, ich prostredie a zachytáva každodennosť v okolí, kde žije päťdesiat obyvateľov malej obce.

V roku 2019 zvíťazil Peter Dobiš so sériou Periférie. Zameral sa na najnižšiu sociálnu vrstvu žijúcu v Bratislave a blízkom okolí a podarilo sa mu dostať k ľudom dosť blízko. Drvivá väčšina ľudí z periférie bojuje buď s drogovou alebo alkoholovou závislosťou. Na základe doterajších skúseností z projektu sa ukazuje, že návrat do normálneho života je pre ľudí spadajúcich do najnižšej sociálnej kategórie takmer nemožný. Cieľom projektu bolo zvýšiť povedomie, bojovať proti predsudkom a zdokumentovať sociálne nižšiu vrstvu našej spoločnosti.

V roku 2020 poľský fotograf a študent ITF Marcin Kruk dokumentuje autoimunitné ochorenie myopatia, ktorým trpí jeho manželka Małgorzata. Prežíva zo dňa na deň, zobúdza sa so stuhnutými kĺbmi, bolesťou a myšlienkou, ako dlho bude ešte vládať ďalej. Sériu fotí od roku 2017 a momentálne pripavuje knižnú publikáciu.

Marcin Kruk, zo série Koľko ešte znesiem, 2020

V roku 2021 bol ocenený maďarský fotoreportér Simon Moricz-Sabjan za každodenný život rodiny Borsoscov, ktorá má osem členov a žije v obci Csanytelek v župe Csongrád v Maďarsku. Každodenný život a problémy rodiny dokonale odrážajú problémy na východe Maďarska. Hlavným zdrojom príjmov rodiny okrem nízkeho platu sú štátne prípravky na dieťa, v súčasnosti 460 dolárov na mesiac. Ich život pod hranicou chudoby nie je ojedinelý, viac ako štvrtina obyvateľov Maďarska si v súčasnosti ťažko zarobí na živobytie, vysoké percento žije v hlbokej chudobe. Mária a József roky bojujú s výchovou šiestich detí aj s nezamestnanosťou v regióne. Obaja sa dlhodobo snažili doplniť mesačný príjem sezónnou prácou, ktorý bol nestály a nepostačujúci. Problémy, ktoré sa ťahali roky, narušili ich vzťah a Mária už rok vychováva deti sama so všetkými problémami, ktoré z toho vyplávajú. Rodina však stále funguje ako skutočné spoločenstvo. Hoci sú nútení žiť v úskaliach chudoby, puto, ktoré ich k sebe púta je oveľa silnejšie ako každodenné obavy.
V roku 2022 po druhýkrát zvíťazil Damian Lemański, s rovnakou sériou o rómskej komunite ako v roku 2017. No tentokrát sa zameral iba na fotenie rómskych detí a zachytil ich každodenný život v osade v čiernobielom dokumente s názvom Deti z Luníka IX. V nedôstojných podmienkach bez tečúcej vody žije na sídlisku okolo 1 000 detí. Deti žijú pokope s rodičmi v malých domácnostiach, častokrát v chudobe, zažívajú hlad, nechodia

Damian Lemański, zo série Deti z Luníka IX, 2022

poriadne do školy, proste ich vyhliadky do budúcnosti vôbec nie sú ružové pokiaľ z miesta neodídu. Ide však o generačnú chudobu, z ktorej sa vymaniť je veľmi zložité.
Napriek tomu sú deti na snímkach hravé a usmievavé, evidentne sa im páči pozornosť fotografa. Na Slovensku sa hovorí, že fotenie v rómskych osadách alebo sídliskách už nejde prekonať kvôli tvorbe dvoch fotografických legiend - Jozefa Koudelku a Tibora Huszára zo sedemdesiatych rokov minulého storočia, ktorí brilantne nafotili svoje série Cikáni/Cigáni a odvtedy ich už nikto neprekonal. Pravdepodobne to nebude ani poľský fotograf Damian Lemański, no napriek tomu, je dôležité zachytávať súčasnosť a dokumentovať život ľudí. Dnes je Luník IX pre fotografov to ,,exotické" miesto na fotenie sociálneho dokumentu, a myslím si, že aj jeho obyvatelia sú zvyknutí na pozornosť zahraničných fotoreportérov, no treba dávať pozor, aby to neskĺzlo do fotenia typu ako keď privilegovaný biely muž ide do afrických alebo ázijských chudobných krajín a fotí ľudí. Toto však nie je prípad autora, ktorý k svojim modelom pristupuje nanajvýš empaticky.

Mladý talent roka

Kategória mladý talent roka je špecifická v tom, že dáva priestor prezentovať sa mladým študentom a študentkám, alebo jednoducho fotografom a fotografkám do 25 rokov, pre ktorých by bolo zložité konkurovať starším a skúsenejším kolegom. Kategória si dáva za cieľ motivovať mladých talentových ľudí, aby pokračovali v tvorbe, preto je častokrát výber fotografií voľnejší a nie je zameraná čisto na reportážnu alebo dokumentárnu fotografiu, ale oceňujú sa aj rôznorodé, viac umeleckejšie série. Víťaz alebo víťazka tejto kategórie získava automaticky sólo výstavu v Galérii Nadácie Slovak Press Photo v Zichyho paláci v Bratislave. V prvom ročníku súťaže bola otvorená obdobná kategória Mladí fotografi do 25 rokov a študenti fakúlt žurnalistiky. Umiestnila sa v nej študentka z ateliéru Tibora Huszára Alexandra Galambová so sériou z domova dôchodcov a sociálnych služieb v Rimavskej Sobote. Ide o sociálny čiernobiely dokument zachytávajúci fašiangy seniorov.

Alexandra Galambová, Domov dôchodcov v Rimavskej Sobote, 2012

Ján Skaličan, Ľahkosť bytia život mladých ľudí, 2013

V druhom ročníku už bola kategória rozdelená medzi samostatné fotografie, v ktorých neuspel nikto, a série, kde boli až štyria nominovaní. Víťazom sa stal študent z Viedne, Borislav Bunčák, s troma zábermi zo sociálnej ubytovne Modrý dom. Zachytáva život jednej rodiny, ktorá žije s deťmi v biednych podmienkach.

V ďalšom ročníku uspel študent fotografie VŠVU Ján Skaličan, ktorý subjektívym dokumentom zachytáva v súbore s názvom Ľahkosť bytia život mladých ľudí. Ide o empirické, zmyslové vnímanie vecí a dejov v autorovom bezprostrednom okolí. Rôzne detaily na snímkach vytvárajú rôzne metafory, ktoré pozorovateľa môžu vtiahnuť do vlastnej fantázie.

V roku 2015 bola kategória premenovaná na Mladí fotografi do 25 rokov a nebolo udelené prvé ani druhé miesto. Na treťom mieste sa umiestnila Laura Štrompachová so súborom Očakávanie. Je to subjektívny dokument o živote tridsiatnikov, ktorí sa vo svojom živote potrebujú usadiť, zakladajú si rodiny, vytvárajú si svoj domov. Je to melancholický subjektívny pohlad autorky do prežívania jedinca. Posledná fotografia je múr z tehál, ktorý možno znamená ísť proti múru, alebo možno aj stavbu nového vysnívaného domu.

V roku 2016 sa kategória Študenti a mladí fotografi do 25 rokov presunula z národnej kategórie na medzinárodnú. V samostatných fotografiách opäť neuspel nikto, zato v sériách zabodovali dve slovenské fotografky Diana Takácsová a Soňa Maletz a jedna rakúska fotografka Julia Maria Pettinger. Víťazom sa však stal Marek Pupák so subjektívnym dokumentom Na Slovensku po slovensky. Je to séria, ktorá je plná symbolických výjavov a kriticky nazerá na Slovensko a Slovákov. Pupák fotografoval

Soňa Maletz, zo série Nedeľa, 2017

netradičné krajinné pohľady na dedinu a mesto, do tém zahrnul náboženstvo aj politický systém.

V roku 2017 zvíťazila absolventka dokumentárneho filmu na pražskej FAMU Soňa Maletz so sériou Nedeľa zameranou na tému starnutia mestského človeka. ,,*Divák sa ocitá v pestrom svete dôchodcov, ktorí si neváhajú spríjemniť život každonedeľným tancovaním. Napriek výslovnému zákazu si do sály nosia vlastné jedlo či alkohol a vyťahujú najlepšie kúsky zo svojho šatníka. Vracajú sa tak to dôb svojej mladosti a prebúdza sa v nich akási vnútorná rebélia voči očakávaniam spoločnosti, voči tomu, ako sa má "normálny dôchodca" správať. Zároveň však nemožno týmto na prvý pohľad veselým tanečným nedeliam uprieť pocit osamelosti a nostalgie za časmi, ktorá sú dávno minulé, a za ľuďmi, ktorí tu už nie sú. Tanečná sála sa však každú nedeľu premieňa na odvážny svet splnených túžob.*" Pri fotografovaní seniorov Maletz používa priamy blesk a situácie majú vtipný kontext, farebnosťou a štýlom pripomína Martina Parra. Detaily striedajú portréty, a každý záber pôsobí filmovo.

Rok 2018 priniesol kompletne obsadené všetky tri nominácie v oboch kategóriách. V samostatných fotografiách uspela Alexandra Chudá s čiernobielym záberom zo zákulisia

Zuzana Jakabová, zo série Niekde uprostred ničoho, 2018

módnej prehliadky. V sériach zase uspela Zuzana Jakabová, vtedajšia študentka magisterského ročníka na VŠVU v Bratislave, so sériou Niekde uprostred ničoho. Je to abstraktná séria dokumentujúca vnútorné prežívanie autorky. Autorka sa zamýšľa nad apatiou ako novodobom duševnom stave mladej generácie, ktorá paralyzuje pocity jej zastupiteľov. Hľadá východisko v nostalgii, ktorá by mala oživiť jeho pocity prelamujúce apatiu. Sú to výrezy a nájdené zátišia spolu nesúvisiacich predmetov, farebne však dokonalo zladené. Význam série však má pravdepodobne vyšší význam len pre samotnú autorku, ako pre široké publikum. Je to v podstate konceptuálny štýl VŠVU, ktorý je adorovaný na škole, no častokrát nezrozumiteľný bežnému publiku.

V roku 2019 sa mladým talentom roka stala študentka VŠVU Karina Golisová, ktorá dokumentuje mladú undergroundovú generáciu. V súbore Utopia dokumentovala starú Cvernovku, známu ako nezávislé kultúrne centrum, kde sa stretávali, žili a tvorili umelci a umelkyne. Bolo to miesto slobody, šťastia a komunity, častokrát mladí ľudia v ateliéroch aj bývali, bol to ich domov. Budovu však zbúrali kvôli výstavbe kancelárií a bytov a finančnému zisku developera. ,,*Zbúranie tejto budovy znamenalo koniec jednej ťažko zadefinovateľnej utópie – sveta, ktorý je absolútne neprenosný. Kľúčovým odkazom tejto dokumentárnej série je reflexia vplyvu spoločnosti a kapitalizmu na mladú generáciu, ktorá žije v alternatívnom spoločenskom prostredí a analýza psychologických či sociálnych dôvodov a následkov ich správania. Príznačné pre úpadok akejkoľvek spoločnosti je uprednostňovanie konceptu šťastia jedinca pred šťastím a prosperitou celku. Mnohoznačnosť individuálneho uspokojenia nevyhnutne spôsobuje stagnáciu pokroku a produktivity.*" Takto definovala autorka sériu v popise. Je to intímny a surový pohľad na život v komunite mladých ľudí.

Ďalšia študentka VŠVU Natália Dominiková sa stala víťazkou nasledujúceho ročníka so snímkou Stay In Touch (Rovnaké, ale odlišné). Je to autoportrét s jej mladšou sestrou a matkou. Vo fotografiách analyzuje rodinné vzťahy a ich vplyv na dospelosť, snaží sa jej lepšie porozumieť. Zároveň poukazuje na rodinu tvorenú generáciou žien a generačné

Natália Dominiková, Stay in Touch (Rovnaké, ale odlišné), 2021

rozdiely štyroch žien – v hlavnej úlohe tak je samotná autorka, jej stará mama, mama a mladšia sestra. Projekt vznikol tesne pred vypuknutím pandémie a pandémia ho sprevádzala po celý čas, čím podčiarkla ústrednú problematiku nedostatku kontaktu. Séria fotografií Stay In Touch vznikla v zložitom životnom období autorky, kedy si nepríliš rozumela s mamou a prostredníctvom tohto projektu sa snažila vylepšiť ich vzťah. Poslednou víťazkou za rok 2022 sa stala Petra Bašňáková, študentka fotografie z Univerzity

Petra Bašnáková, zo série Zrodení z piesku a slnka, 2022

Tomáša Baťu v Zlíne. Citlivo nafotografovala dokumentárnu sériu s názvom Zrodení z piesku a slnka, ktorá je o Palestínčanoch, ktorí sú nútení opustiť svoje domovy a uchyľujú sa na záchytných exiloch. *,,Rovnaký osud postihol i púštny národ nomádov, kočovných Beduínov, ktorým sa však nepodarilo prelomiť silné puto so srdcom kultúry, ktorá je ich súčasťou - púšť, ktorú nikdy predtým neopustili. Počet Beduínov obývajúcich pôvodné územia sa extrémne rýchlym tempom zmenšuje a postupne stráca svoju identitu - byť oddaným svojej krajine a byť ochotný položiť svoj život za záchranu iného. Podeliť sa o posledný kúsok chleba, či vody... Zrodení z piesku a slnka je akousi vizuálnou metaforou pre postupné splnenie Ben Gurionovho sna ,,rozkvitnutia púšte", s ktorou sa navždy vyparia báje o statočnom púštnom národe Beduínov. Všetko, čo po nich ostane, budú len fragmenty pokryté pieskom, ktoré sa časom samy naň obrátia."* Nádherne farebne vyladená a zachytená fotoséria vyhrala zaslúžene.

Jana Garvoltová
riaditeľka súťaže Slovak Press Photo, zakladateľka Nadácie Slovak Press Photo

Aké boli začiatky Slovak Press Photo?

Slovak Press Photo vzniklo so skupinou kamarátov a kamarátok, keď sme boli spoločne na výstave World Press Photo. Vtedy som bola hovorkyňou Ministerstva životného prostredia a jeden kamarát fotograf mi povedal, že neviem obsedieť v kancelárií, že poďme robiť SPP a tak to začalo. Mala som vtedy v mojom okruhu morálnu podporu a prvých päť rokov bola kancelária v mojom byte. Až v roku 2017 sme sa presťahovali do oficiálnej kancelárie a založili sme Nadáciu Slovak Press Photo.

Ako vznikol Grant Bratislavy?

V prvom ročníku to bolo vtipné, vyjednávali sme s mestom a mali sme veľmi dobrý vzťah s vtedajším primátorom Milanom Ftáčnikom, ktorý nám veľmi pomáhal, dal nám priestor a veľmi sa mu Slovak Press Photo páčilo. Dokonca to preňho bola česť otvoriť Grant Bratislavy. Vzniklo to preto, že keď odišiel posledný primátor, nebola v archíve ani jedna fotografia Bratislavy.

Aké bolo hodnotenie prác v prvých ročníkoch?

Autori museli poslať cédečká so životopismi a so všetkým, takže to bolo veľmi náročné. Bolo to ako v inom storočí, u mňa v obývačke sedel Martin Franc so všetkými fotkami. Mnoho fotografov si zo zadnej strany napísalo svoje meno, takže my sme museli všetky tie fotografie prelepovať, aby to bolo anonymné. Potom sme pripravili také sety ľudí a sety podľa kategórií. Čiže sme mali niekoľko krabíc, ktoré sme museli odniesť do Primaciálneho paláca, hodnotilo sa podľa kategórie a vždy to bolo rozložené. Hodnotili sme niekoľko rokov v justičnej sieni v Primaciálnom paláci. Priestor nám dal primátor, čiže to bola veľká miestnosť, kde je dobrá podlaha. Tam sa rozkladali všetky fotografie, bolo to časovo náročné, hodnotenie trvalo aj štyri dni.

Spolupracovali ste s Czech Press Photo?

S riaditeľkou Czech Press Photo Danielou Mrázkovou som sa stretla v druhom ročníku súťaže. Podali sme si ruky a povedali si, že každý má svoju súťaž. Zo začiatku to bolo také, akoby sme robili niečo čo im neprospieva, lebo ich súťaž funguje pre Československo, ale nakoniec to zobrali veľmi dobre, lebo nikto nikomu nechcel nič zobrať. Potom však predala súťaž Veronike Souralovej, a chceli sme posledné tri roky spolupracovať, ale pandémia to všetko zabrzdila. Myslím si, že každý by sme mali mať svoju súťaž, my si

ideme ako keby svojou cestou, lebo my máme jednu obrovskú výhodu. Možno nie sme také veľkomesto ako je Praha, ale máme hranice s Rakúskom, Maďarskom a Českom. To je, myslím si, najlepšie momentum pre Višegrád a spoluprácu. Hlásia sa k nám fotografi ako niekoľkonásobní víťazi Hungarian Press Photo, Czech Press Photo a to podľa mňa hovorí o kvalite.

Na základe čoho si oslovila do poroty Noor Images a aký je hodnotiaci proces v porote?

Mne sa veľmi páčili fotografie Juriho Kozyreva, a to je naozaj životný príbeh. Našla som si ho, zdvihla telefón a oslovila som ho s tým, že chcem, aby prišiel do poroty. V porote bol ešte minulý rok. Medzi porotcami sú aj emotívne výmeny názorov. Zo začiatku som si myslela, že už sa spolu nebudú ani baviť, pretože počas hodnotenia si celkom vedia skočiť do vlasov. Ak sa nevedia dohodnúť, tak na druhý deň sa stretnú a už sú uvoľnenejší. Teraz je to ďaleko jednoduchšie ako predtým, fotky hodnotíme elektronicky, pretože sa všetky nahrajú a prezerajú na obrazovke.

Ako sa hodnotí ocenenie Grand Prix?

Pri hodnotení Grand Prix sú veľké konflikty, každý si ide svoje. V porote však musia spraviť kompromis, každý musí hlasovať za víťaznú snímku. Každý z poroty chodí pred monitor a má k tomu akoby prednášku. Hovorí o čom je ten súbor, čo to znamená a čo prináša. Napríklad, keď sme mali v porote Američana Stanleyho Greena, Ukrajinca a Rusa, tak mali úplne odlišné názory, pritom išlo o jednu fotku. Zhodou okolností išlo o vojnovú fotografiu, na ktorej bol vyobrazený muž v bielom tričku a Stanley povedal, že on to nedá do víťazných fotiek, pretože keď je niekto vo vojne, tak nemôže mať čisté biele tričko. Povedal, že je to kamuflovaný záber, pretože sám zažil niekoľko vojen.

Ako zvládaš kritiku súťaže od samotných fotografov?

Predtým sa ma všetky veci dotýkali, no teraz, keď mi napríklad vynadá Matúš Zajac, tak mu zavolám naspäť, či to myslí vážne. Ale, paradoxne, ten, čo má najviac kritizuje, tak o mne do knihy napísal, že by mi mali všetci poďakovať za to, čo robím pre novinársku fotku, čiže to sú len také chvíľkové vzplanutia.

Myslíš si, že fotografi, ktorí sa hlásia do súťaže Slovak Press Photo majú veľké egá?

Už som si zvykla na to, že samoľúbosť fotografa je obrovská. Každý fotograf má pocit, že je najlepší, najkrajší a to jeho ego prebúrava všetky steny. Niekedy je to na škodu, niekedy je to na osoh. Myslím si, že každý má právo vyjadriť svoj názor, ale keď kritizuješ, tak sa

musíš pozrieť sám na seba. Neexistuje jeden druh fotografie, ako si to každý z tých fotografov protežuje. Vo fotografii je obrovské spektrum. A to by sme mali rešpektovať a mali by sme oceniť každého, kto odfotí nejaký súbor. Aj keď to nie je dajme tomu šálka mojej kávy, tak môžem povedať, že je to výborne nafotené, ale táto téma nie je pre mňa. No mali by sme to rešpektovať, lebo ja si myslím, že ten fotograf sa snaží dokumentovať či už život niekoho alebo niekoho príbeh alebo prírodu a chce to spraviť hodnoverne, aby na niečo upozornil, napr. na nespravodlivosť, skrivodlivosť, čokoľvek. Zo začiatku som kritiku súťaže brala ako osobný útok, ale už to tak neberiem, dnes sa už dokážem s tými ľuďmi normálne porozprávať. Lebo už to mám ako keby za sebou a už sa ich snažím pochopiť z tej druhej strany, že každý fotograf chce byť víťaz a je vyurážaný, keď vyhrá niekto iný a má pocit, že on by to vyhodnotil inak. Ja to tomu rozumiem, ale v porote sú naozaj významní fotografi, ktorí hodnotia anonymne.

Čo považuješ za najväčšiu zmenu v súťaži SPP?

Pre mňa je najlepšou voľbou, že sme išli do ulíc. Ja viem, že to niekto nemusí prijať, ale tak ako to je. Bola som aj s riaditeľom Kunsthalle, ktorému som poďakovala za priestor, no v rozpočte súťaže nemám toľko peňazí. Náklady neadekvátne rástli a po ďalšie je tam dlhotrvajúca vojna medzi Kunsthalle a vlastníkom budovy a pravidelne sa tam nekúri. Enormné narastanie cien, pandémia a to, že výstava sa každým rokom rozširovala spôsobilo to, že sme sa rozhodli ísť s výstavou do ulíc. V SPP sa zameriavame na klimatickú krízu, a ak o nej hovoríme tak naša výstava je s nulovým odpadom a nulovou spotrebou energie. V budúcnosti by sme chceli veľkometrážne fotografie. Táto fotografia si zaslúži, aby naozaj „treskla do očí“, preto je vonku prístupná pre všetkých, nech je to akákoľvek téma. Len nebolo toľko peňazí, ale zámer je vylepšiť výstavu a dať na ňu viac fotografií. Vízia je teda zostať v externom prostredí, a do galérií pripraviť iné inštalácie výstavy. Chceli by sme urobiť lepšie konštrukcie, ktoré budeme používať už počas celého roka. Je energetická kríza a myslím si, že sumy za energie a nájom budú neuveriteľné, a my sa nedoplatíme. Umenie na Slovensku nie je podporované, to sa s Českom nedá porovnať.

Stretla si sa s nejakou manipuláciou fotiek v súťaži?

Áno, dvaja účastníci museli vrátiť cenu. Jedna slovenská fotografka, ktorá nám spravila problém, lebo už sme mali vytlačené katalógy. Upozornil nás na to jeden český fotograf, že ona už mala raz vystavené tieto fotky a boli päť rokov staré, čím porušila pravidlá. Jej fotografie sme stiahli z výstavy, mala prázdne miesto na výstave a nesmela sa k nám hlásiť

dva roky. Napísali sme jej, že je to nekorektné, lebo my sme ju ocenili prvým miestom, a že či si uvedomuje, že je to nekorektné voči ostatným fotografom, ktorí sa zúčastnili. Jej odpoveď na to bola, že ona chcela, aby jej fotky hodnotil Stanley Green. Tak som jej povedala, že kľudne mohla prísť a rozložiť fotky a ukázať mu ich osobne. A raz sme zobrali fotky českému fotografovi, ktorý tiež poslal do série staré snímky. Stalo sa aj, že sa pri hodnotení fotiek porote niečo nepozdávalo, tak nám museli autori poslať RAW originál a zistilo sa, že snímka bola upravená a automaticky bola vyradená zo súťaže.

Čo hovoríš na kritikou fotografie na Slovensku?

Kedysi bola kritika vedná disciplína, tak ako je literárna alebo divadelná kritika. Myslím si, že dobrý kritik by ťa mal upozorniť na to, čo robíš zle, a že sme natoľko dospelí ľudia, že by sme takýchto ľudí mali počúvať. Lebo vždy máš čo zlepšovať a nie vždy to je otázka peňazí. Len dnes túto kritiku nikto neštuduje a katastrofou Slovenska sú teoretici, ktorí nič nevytvorili a tvária sa, že oni sú tí, ktorí by mali niečo hodnotiť a tvrdiť, že ich názor je správny. Ale myslím si, že pokiaľ sa nezúčastníš tvorivého procesu a nezažiješ to celé zvnútra, tak o problematike nič poriadne nevieš. Som rada, keď niekto dá aj kritiku, no tá kritika musí byť objektívna.

Aký je pre teba najväčší úspech Slovak Press Photo?

Je ich niekoľko. Vystavovali sme v mnohých krajinách Európy, v Spojených štátoch amerických v galérii a hlavne v New Yorku v budove OSN. Čo ma najviac teší je to, že mnoho fotografov, ktorí vyhrali v súťaži, sa posunuli neuveriteľným smerom a majú vlastné projekty a pomohlo im to v ich realizácii. Pomohlo im to nájsť prácu, mnohí z nich tu mali výstavy, sú ocenení. Vie o nich väčšie množstvo ľudí a dostali za to aj prácu. Čo mňa teda mimoriadne teší je, že do našej poroty naozaj chcú ísť veľmi dobrí fotografi. V roku 2022 tu bol Ernesto Bazan, ktorý je špičkou dokumentárnych fotografov a chce byť u nás v porote, to si veľmi vážim. Naozaj k nám prichádza to najlepšie, čo vo svete novinárskej fotografie existuje, a to ma veľmi teší.

Ako hodnotíš kvalitu fotografií v daných ročníkoch?

Sú ročníky, ktoré sú dobré a sú ročníky, ktoré sú menej dobré a potom sú výnimočné ročníky. Ale neviem vysvetliť, čím je to spôsobené, či to je situáciou, ktorá sa práve deje. Ťažké ročníky boli počas covidu, lebo všetko bolo iba o covide a porota nemala z čoho vyberať. Teraz je vojna na Ukrajine a Juri Kozyrev povedal, že tam chýba zobrazenie

konfliktu, že tie fotky boli slabé, že keď tam aj niekto bol, tak mal ukázať naozaj tú tragédiu a nie krv. Krv nie je tragédia.

Ako sa dá finančne udržať súťaž bez štátnej podpory?

Na Fonde na podporu umenia, kde sedia ľudia, ktorí sami neurobili žiaden kultúry projekt, nám v hodnotení napísali, že to máme zle napísané, projekt nemá umelecký prínos a nemáme adekvátny rozpočet. Tá istá žiadosť bola úspešná a projekt dostal na Vyšehradskom fonde peniaze. To je ten paradox, že v zahraničí nám dajú peniaze, ale na Slovensku nič. Je to veľmi náročné, lebo posledné tri roky to lepíme, v roku 2020 nastúpili naozaj ľudia zadarmo, ktorí to s nami robia. V roku 2021 sme dostali dotáciu z Ministerstva kultúry, lebo moja firma mala polovičný obrat, takže sme dostali dotáciu automaticky zo štátu. No v roku 2022 sme znova nedostali peniaze z Fondu pre umenie, lebo nám povedali, že to máme v žiadosti napísané všeobecne. No a tento rok sa spolieham na zázrak, vôbec neviem čo bude. Na prvé výstavy v galérií som si našetrila peniaze, mám momentálne v tíme dve mladé fotografky, ktoré to robia za minimálny honorár. Každý rok to máme financované tak, že polka bola zo súkromných zdrojov a polka od fondu. Neviem čo bude, ako sa k tomu postavia vydavatelia a iní partneri. Nikdy sa nevzdávam, ale áno, som z toho veľmi unavená. Som skeptická a už veľa ľuďom neverím a bolo by asi fajn si uvedomiť, že nemôžem robiť čokoľvek. Skôr mi ide o ľudí, a myslím si, že vďaka tejto súťaži sú z neznámych mien známe. Pretože to, čo sa deje na Ukrajine, sa netýka len Ukrajiny. Týka sa to nás všetkých a raz sa to môže udiať aj u nás. Myslím si, že je dôležité nastavovať ľuďom zrkadlo, ako sa žije v spoločnosti a upozorňovať ich na to, že aj oni sú strojcami toho, ako to bude na svete vyzerať. Preto je podľa mňa novinárska fotografia dôležitá a po ďalšie budujeme archív slovenskej fotografie. Som šťastná, že tu ,,napršalo" veľa dobrých fotografov, majú za sebou kopec dobrej práce a vidno za nimi kvalitné veci.

Jana Hojstričová
pedagogička, fotografka, garantka a porotkyňa projektu SPP

Ako vnímaš fotografickú súťaž Slovak Press Photo?

Vnímam ju tak, že je to súťaž, ktorej existencia v slovenskom prostredí je vyslovene nutná. Táto oblasť tu musí byť a musí byť nejakým spôsobom reflektovaná a vyhodnocovaná tak, ako všade inde na svete. Aj napriek tomu, že sme maličká krajina, a že fotografi sa môžu prihlásiť a aj sa dlhodobo hlásia do Czech Press Photo a samozrejme aj na World Press Photo. Myslím si, že aj my ako región, by sme mali podporovať takouto súťažou týchto ľudí. A to, že to má presah cez novinársku dokumentárnu fotografiu až možno trošku viac k nejakým výtvarným polohám, tak to rozširuje možnosti najmä pre mladých fotografov.

Kedy si vlastne začala byť garantkou projektu a čo to vlastne obnáša?

Začala som hneď po náhlej smrti Tibora Huszára, kedy mi pred súťažou zavolala Jana Garvoltová. Po každom ročníku sa snažíme debatovať s porotcami o kvalite, ktorú samozrejme nejakým spôsobom úplne neovplyvníme. Je to skôr o tom, ako sa to komunikuje v prostredí, aby isté kategórie mali logiku a boli samozrejme naviazané na štruktúru World Press Photo, ktorá sa aj tak vlastne tiež každým rokom trochu mení. Aj my v porote debatujeme a trochu to meníme. Konzultujem aj obsahu kategórií, najmä vždy po skončení poroty. Čo sa mi vždy páčilo a tvrdila som aj Jane Garvoltovej je, že je vynikajúce, že 80 až 90 percent porotcov je zo zahraničia. Sú to ľudia, ktorí majú skúsenosti, či už ako víťazi World Press Photo, alebo sú to ľudia z Noor images. V roku 2023 sa chystá spolupráca so VII Photo Agency. Musím povedať, že toto bol vždy od začiatku súťaže dobrý ťah zo strany Jany Garvoltovej.

Ako prebieha hodnotenie prihlásených prác do súťaže?

Vždy funguje veľmi silná argumentácia, a veľakrát sa o tom debatuje a rozmýšľa. Aj keď nemusíme súhlasiť so zahraničnými porotcami, ktorí majú obrovskú skúsenosť s celosvetovejším kontextom, prinášajú iný pohľad, ako máme my na lokálnej úrovni. A keď sa aj vyskytol kvázi konflikt, alebo ak sme spolu nesúhlasili, musela prebehnúť veľmi silná argumentácia. Neboli to hádky, ale vášnivé argumentácie.

Prečo sa zmenili pravidlá Grand Prix a ocenená je aj séria a nie jedna samostatná fotografia?

Pravidlá sa zmenili, lebo sme zistili, že nechceme vyraďovať veľmi silnú sériu, ktorá si Grand Prix zaslúži. Ak je séria vynikajúca, ale dramaturgicky nie je koncipovaná tak, aby sa z nej vyňala len jedna sólo fotografia, tak sa nám to zdalo byť nefér, ak by sme ju neocenili ako celú sériu.

Čo si myslíš o úrovni prihlásených fotografií?

Boli ročníky, kedy sme mali problém Grand Prix vôbec vybrať. Pamätám si, ako sa na prihlásené fotografie pozeralo zo všetkých strán, ako sa medzi nimi hľadalo a ako jednoducho nebolo možné nič nájsť. Ale myslím si, že aj to o niečom svedčí. Keď sa teraz pozerám spätne na to, čo sme žili vtedy a čím žijeme teraz, tak je to istým spôsobom aj pamäť doby. Musím povedať, že zo začiatku bol veľký problém v tom, že veľká časť fotografov veľmi zle dramaturgicky uchopila série fotografií, hoci na to dlhé roky porota upozorňovala. Zo začiatku sme robili istý typ selekcie, že sme napríklad z deviatich záberov vybrali sedem, a tie dva zlé zábery sme vylúčili, no teraz to už nerobíme. Ale za tie roky sa dramaturgia výrazne zlepšila. Priznám sa, že do sólo kategórie sa hlási horšia kvalita ako do sérií. Veľa fotografov, ktorí sa sústreďovali na dokumentárnu fotografiu, začalo fotiť aj pre noviny a naopak, tí novinárski sa začali zaoberať aj inými témami, ktoré sú na princípe dokumentu. Aj tam vidím istý vývoj, preto sme zaviedli kategóriu dlhodobý dokument, lebo stále som tvrdila, že na Slovensku máme veľa dobrých dokumentaristov, ktorí možno a priori nepracujú pre noviny, ale robia skvelé dokumenty a tým pádom sme im vyšli v ústrety.

Prečo častokrát absentovali nominácie v kategóriách aktualita a reportáž?

Vždy sa v porote hovorilo, že nebudeme za každú cenu dávať ocenenie, aby sa udržala kvalita. Ako garantka projektu som vždy akcentovala, že ak kvalitu, ktorá sa dá porovnať s hociktorou inou krajinou nemáme, tak to radšej neudeľujme. A zahraniční porotcovia boli v tomto vždy striktní. Takže sme v tom vždy boli zajedno a najmä v tých novinárskych kategóriách, ktoré sú v Slovak Press Photo tie najhlavnejšie. Jednoducho by sa v nich nemalo ísť pod určitú úroveň toho, že ak by sme sa ako Slovak Press Photo niekde v zahraničí prezentovali a boli konfrontovaní s inými zahraničnými snímkami, tak nech tam je zastúpená iba kvalita.

Čo si myslíš o kritike súťaže, že to nie je iba „press" fotografia?

Myslím si, že sme malá krajina, čo ovplyvňuje aj kvalitu. Množstvo ľudí by sa inak nedokázalo prihlásiť a preto tu máme aj iné kategórie. A za seba si myslím, že je to tak v poriadku. Študentská kategória je najvoľnejšia, ale každá fotografia musí mať príbeh o niečom. Príbeh je vždy dôležitý, či už je to reflexia spoločnosti, systému, osobného príbehu a podobne. Osobne si myslím, že by sme tú súťaž neudržali, ak by sme ju neotvárali v širšom kontexte. Aj tých pár skvelých novinárskych fotografov, keď už raz vyhrajú,už sa nechcú prihlásiť s hocičím. Ak by sme boli obrovský štát, tak to nekomentujem, ale takto sa vďaka tomu zvyšuje kultúra v médiách. Slovak Press Photo je a priori o novinárskej fotografii a rozšírenie kategórií zvyšuje kvalitu obrazu v médiách.

Čo si myslíš o financovaní súťaže?

Myslím si, že celý problém systému je Fond na podporu umenia. Sú veci, ktoré by sa mali podporovať, či už je to Slovak Press Photo, Mesiac fotografie alebo OFF festival, ktoré už dokázali, že vedia fungovať. To by mali byť strategické festivaly, ktorým by malo Ministerstvo kultúry pomôcť. Fond by bol potom odľahčený a sústredil by sa na individuálneho tvorcu.

Čo hovoríš na inštaláciu výstavy Slovak Press Photo a prechod do exteriéru?

Počas covidovej situácie to bolo dobré. Čo je výborné na tom teraz je to, že to naozaj vidí oveľa väčšia časť verejnosti. Pri Dunaji prejde obrovské množstvo ľudí, pri paneloch sa zastavia. Pozerajú si ich bežní ľudia, ktorí by do galérie by možno neprišli. Ale myslím si, že je dobré meniť formy výstavy alebo robiť ich rôzne. Toto je jedna forma a keby bolo dostatok financií môže Jana Garvoltová urobiť výstavu aj povedzme mimo Slovenska, v nejakom klasickejšom priestore. Myslím si, že formy prezentácie by sa mali stále meniť a malo by sa nad nimi špekulovať. Mohlo by to byť robené v priestore aj invazívnejším spôsobom. Ak by financií bolo viac, tak by mohlo byť aj viac konštrukcií a vo viacerých mestách. Ľudia, ktorí prechádzajú mestom, by videli fotografiu a boli by vychovávaný k lepšiemu vnímaniu obrazu.

Branislav Štěpánek
kurátor a kritik fotografie

Ako vnímaš súťaž Slovak Press Photo?

Samotnú existenciu súťaže a tiež fakt, že vydržala, hodnotím pozitívne. Prínosom pre fotografickú kultúru je nielen súťaž, ale najmä celý ekosystém okolo nej: inštitucionálne zázemie i galéria, ktorá pravidelne organizuje výstavy. Aj komunikáciu s verejnosťou a PR zvládala SPP od začiatku veľmi dobre, hlavne v porovnaní s inými, konkurenčnými aktivitami v oblasti fotografie. Do verejného priestoru priniesla dôležité slovenské témy (vyjadrené obrazom), to je bez diskusie. Dovolil by som si však vyjadriť isté pochybnosti, či priniesla aj novú kvalitu. Po prvom ročníku súťaže som napísal v jednom článku, že kvalitní slovenskí fotoreportéri boli schopní presadiť sa aj v českej súťaži Czech Press Photo a špeciálnu slovenskú súťaž pre fotografické reportážne médium nepotrebovali. Do istej miery to platí dodnes. Napokon, vo Word Press Photo sa slovenským autorom dlhodobo nedarí uspieť.

Ako hodnotíš úroveň prihlásených fotografií?

Úroveň zodpovedá lokálnym témam, ktoré tu umelci fotia, a tiež pomerne obmedzenému geografickému priestoru, v ktorom sa nepíšu svetové dejiny. Stalo sa mi, že som sa pozastavil nad kvalitou fotografií, dokonca i tých víťazných. Často sa nad tým pozastavila aj súťažná porota, keď neudelila ocenenia, resp. 1., 2. a 3. miesta v rámci niektorých kategórií.

Ako hodnotíš ocenenie Grand Prix?

Grand Prix je mediálna záležitosť, ktorá má s kvalitou fotografie veľmi málo spoločné. Spomínam si, ako jeden z porotcov komentoval výber víťaznej fotografie Michala Burzu z kyjevského Majdanu tak, že išlo o nosnú svetovú tému a preto daná fotografia bola prirodzeným kandidátom na výhru ceny Grand Prix. Takýto spôsob výberu je obhájiteľný, a ja sa s ním aj stotožňujem, ale nehovorí to nič o vizuálnych kvalitách danej fotografie, či o autorskom tvorivom prínose. Možno hovoriť o tom, že Burza bol v správnom čase na správnom mieste a využil príležitosť vizuálne stvárniť kľúčovú tému tých dní. Grand Prix dobre poslúži na medializovanie nosnej témy, no myslím si, že z hľadiska fotografickej kvality prínosom do histórie fotografického média nie je.

Je nejaká súťažná kategória, ktorú hodnotíš pozitívne?

Určite kategória Mladý talent roka, určená pre mladých tvorcov. Osobne je mi blízka a zaujíma ma, ako mladí autori prichádzajú s iným pohľadom na svet a nevšednou prácou s fotografickým médiom. Zároveň im ocenenie môže pomôcť v zviditeľnení sa, v kariérnom raste a v umeleckom napredovaní.

Čo hovoríš na to, že sa do súťaže prihlasujú okrem profesionálnych fotoreportérov aj voľní fotografi?

Pred 20 rokmi by účasť iných autorov, než profesionálnych fotoreportérov, bola organizačne a eticky neprípustná. Do fotoreportérskych súťaží boli akceptované len práce zhotovené na zákazku a publikované v novinách. Dnes médiá predstavujú širokú škálu - od tlačených novín cez online médiá až po sociálne siete - a tak prirodzene došlo aj k masívnej liberalizácii obrazovej tvorby, kde čoraz väčšiu časť publikovaných fotografií tvoria práce neprofesionálnych fotografov (resp. autorov, pre ktorých fotoreportáž nepredstavuje základné živobytie). Z hľadiska súťaže SPP neviem posúdiť, či to je na osoh, alebo na škodu. Od toho je porota, aby z prihlásených príspevkov vybrala kvalitu. Ak sa cez pomyselnú kvalitatívnu latku dostane autor, ktorý je úplný amatér, čo si fotil niečo pre seba, zavesil to facebook ako plnohodnotnú reportážnu fotografiu, tak v rámci doby, ktorú žijeme, som schopný to ako divák akceptovať. Rozhodujúca je kvalita (voľba témy, vizuálne spracovanie, autorský prínos, autenticita, atď.). Ak propozície súťaže obmedzia účasť len na profesionálnych reportážnych fotografov, sú práce voľných fotografov i fotoamatérov neprípustné. Treba však brať na zreteľ, že takéto obmedzenie by mohlo mať za následok, že nebude dosť prispievateľov.

Čo si myslíš o výstave víťazných fotografií SPP?

Samotnú výstavu po obsahovej stránke ťažko komentovať, ide vždy o výsledok súťažnej prehliadky vybraný porotou, a možnosti obsahovej dramaturgie sú preto značne obmedzené. Zaujímavejší je však podľa mňa iný aspekt. Výstava Slovak Press Photo bola v minulosti viackrát inštalovaná v Dome umenia/Kunstahalle a domnievam sa, že tento typ výstavy do uvedeného výstavného priestoru nepatrí. Rovnako tam, mimochodom, nepatrila ani World Press Photo, ani iné súťažné prehliadky. Zaradením súťažných prehliadok do výstavného programu serióznej inštitúcie sa znižuje jej úroveň a kredit. Nutné je v tomto kontexte poukázať na špecifický problém Bratislavy, ktorá dlhodobo trpí zúfalým nedostatkom vhodných výstavných priestorov.

Aký má podľa teba SPP význam pre fotografickú komunitu?

Vďaka súťaži SPP sa fotografická reportáž dostáva do povedomia verejnosti tak, ako nikdy predtým. Organizátor navyše pravidelne vydáva katalógy, dostupné v tlačenej podobe i online, a v dlhodobom horizonte tak pomáha vytvárať archív slovenskej reportážnej fotografie a tým i akejsi vizuálnej histórie našej krajiny. Údajne sa niektorí naši špičkoví fotoreportéri do SPP programovo neprihlasujú. Je to, samozrejme, ich slobodné rozhodnutie, avšak iný, rozsahom a kvalitou porovnateľný archív slovenskej reportážnej fotografie na Slovensku neexistuje. Autori tak svojou neúčasťou ochudobňujú nielen seba, ale aj širokú fotografickú verejnosť.

Michaela Hučko Pašteková
Teoretička a kritička fotografie

Ako je podľa teba vnímaná novinárska fotografia na Slovensku a ako vnímaš SPP?

Mám pocit, že na Slovensku nie je novinárskej fotografii venovaná až taká veľká pozornosť. No etablovali sa tu za uplynulé roky mená, ktoré sú v novinárskej fotografii stálicami. Keď som učila teoretické predmety študentov a študentky na VŠVU, tak aj tam som videla, že teórii fotky v oblasti novinárskej fotografie nie je prikladaná nejaká veľká váha. Keď som prinášala na hodiny témy súvisiace s novinárskou fotkou, tak študenti boli neraz mrzutí a pýtali sa, prečo sa ideme zaoberať novinárskou fotografiou. Ako keby bola vnímaná trochu menejcenne voči nazvime to umeleckej fotografii. Pritom, paradoxne, práve novinárska fotografia je bohatým materiálom aj na teoretickú diskusiu - o vytváraní či manipulovaní fotografického obrazu, narábaní s pravdou, o prelínaní fikcie a skutočnosti, autorských právach, zodpovednosti fotografa, vizuálnej gramotnosti, atď. Aby som sa oblúkom vrátila naspäť, kvitovala som, že SPP vzniklo, a že možno trošku aj tú novinársku fotku viac vytiahne na svetlo sveta. Začne sa možno viac debatovať o jej funkcii a hodnote v médiách, obzvlášť tým, že za posledné desiatky rokov enormne narástla práve komunikácia obrazom, najmä od nástupu internetu a sociálnych médií. Obrazom dnes komunikujeme pomaly viac ako slovom, takže aj o to je fotografia dôležitejšia.

Ako hodnotíš kvalitu súťažných fotografií SPP?

Slovak Press Photo sa prezentuje ako to najlepšie, čo tu za uplynulý rok v rámci novinárskej fotografie vzniklo. No je to vlastne to najlepšie v rámci toho, čo sa prihlásilo. Na mieste je otázka, ako motivovať viac renomovaných novinárskych fotografov, aby sa do

súťaže zapojili. Aktuálne sa tam často prihlasujú ľudia, ktorí sa fotke venujú len ako záľube, možno občas niečo vytvoria, prispejú do nejakého média na internete. Prihlásia fotku do súťaže a majú šťastie (keď nie je veľká konkurencia), že sa umiestnia spolu s etablovanými fotoreportérmi na výstave. Čiže úroveň prihlásených fotiek je kolísavá, ale to je asi vo všetkých súťažiach. Môžeme sa baviť o tom, čo by malo byť v takejto súťaži hlavným kritériom - vizuálna kvalita, estetika fotografií alebo aktuálnosť? Niekedy je fotografia výnimočná tým, že sa podarí zachytiť naozaj zásadný okamih. Niektoré sú zaujímavé príbehom a jeho spracovaním.

Čo hovoríš na súťažné kategórie SPP a jej účastníkov?

Slovak Press Photo pracuje s pomerne širokým diapazónom kategórií, od študentských, viac výtvarnejších prác, až po reportáže od etablovaných reportérov s vlastným rukopisom. Niekedy som sa trošku strácala v tom, čo je akoby cieľom súťaže. V názve je „press", potom tam zrazu vstupujú aj ďalšie kategórie alebo typy fotografií, ktoré úplne nespĺňajú charakter „press". Posolstvo súťaže je možno potom menej jednoznačné. Pravdepodobne to vyplýva z obavy, že by vo finále súťažilo päť autorov. Avšak myslím si, že fotografky a fotografi tu sú, len ich treba lepšie motivovať a možno aj presvedčivejšie nastaviť dramaturgiu súťaže.

Ako vnímaš výstavy víťazných fotografií?

Toto je pre mňa v súvislosti so SPP najväčší kameň úrazu, ale nie je to problém len tejto súťaže. Výpravné výstavy, ktoré musia prezentovať veľa kusov fotografií a veľa autorov, sa častokrát utiekajú k tomu, že sa diela redukujú na jeden formát a jeden typ adjustácie. Fotografiu vnímam ako dielo, ktoré si na výstave zaslúži mať formát a podobu, aká mu podľa autora prináleží. Keď zjednocujeme všetko jedným formátom a jedným typom rámovania, devalvuje to v mojich očiach hodnotu fotografie, hoci aj ide o novinársku fotografiu, v ktorej možno primárne hľadáme informačnú hodnotu. Výstavy v exteriéri na lešení či na lankách medzi stromami, to je podľa môjho názoru ďalší stupeň devalvácie média. Chápem, že cieľom je dostať fotografiu k širokému množstvu ľudí, ale nemyslím si, že toto je typ výstavy, ktorá si takúto formu zaslúži. Nestretla som sa v rámci Slovak Press Photo s takým typom exteriérovej inštalácie, ktorá by vyzdvihovala hodnotu fotografií. Skôr to evokovalo dojem, že hľadáme priestor, kde vieme za málo peňazí fotografiu vystaviť. Je otázne, či potom nevložiť peniaze radšej do kvalitnejšej online prezentácie.

Čo si myslíš o nepodporení projektu SPP z Fondu na podporu umenia?

Neviem, ako bola napísaná žiadosť, ale viem si predstaviť, že pre komisiu môže byť problematická kolísavá kvalita snímok či vystavovaných projektov. Kladú si možno potom otázku, aká je hodnota projektu a či je nevyhnutné mať na Slovensku Slovak Press Photo a súčasne Novinársku cenu, ktorej súčasťou je rovnako kategória novinárskej fotografie. No možno je tam nejaký iný problém, prečo projekt toľké roky nedokáže podporu získať. Možno by to chcelo nejakú cielenú podporu zo strany Ministerstva kultúry, ale nevidím do ich aktuálnej politiky.

Aký má význam Slovak Press Photo pre komunitu a spoločnosť?

Výstavy a diskusie o novinárskej fotografii by mali a mohli napomáhať rozvíjať kritické myslenie na Slovensku, o ktorého absencii sa v posledných rokoch toľko hovorí. Ako som už spomínala aj vyššie, cez novinársku fotografiu sa dá vysvetľovať fungovanie hoaxov a dezinformácií, súčasne sú fotoreportéri stále tými, ktorí dokážu prinášať zásadné svedectvá z rôznych konfliktov a udalostí.

Tomáš Benedikovič
Fotoreportér Denníka N, dvojnásobný víťaz Grand Prix SPP

Ako vnímaš súťaž SPP od jej začiatkov až po súčasnosť?

Pre nás fotografov a pre našu úzku novinársku scénu je to podľa mňa dôležitá platforma, kde si vieme vybrať to najlepšie, čo nafotíme z roku a nezávislá komisia by to mala zhodnotiť a vyberie to najlepšie. Je to dôležitá platforma, podľa mňa nielen pre fotografickú komunitu, ale aj pre krajinu. Hlavnou úlohou súťaže je pre mňa tá, že vzniká archív kvalitných súborov fotografií, ktoré rozprávajú o tej dobe, ktorá bola.

Bolo pre teba od začiatku motivujúce prihlásiť sa do súťaže a posielaš do SPP súbory, ktoré vytvoríš aj mimo svoju prácu alebo aj nejaké voľné súbory?

Posielam iba to, čo nafotím v práci. Bol som rád, keď táto súťaž vznikla, lebo vtedy sme mali vlastne iba Czech Press Photo, kde som predtým tiež posielal fotky a bolo fajn, že vzniklo aj na Slovensku niečo také, že aj slovenské udalosti dostali väčší priestor na to, aby boli vypichnuté. Takže som bol rád, keď to vzniklo. Posielam tam iba pracovné veci, beriem to retrospektívne. Vždy, keď sa blíži uzávierka, tak si pozriem svoj archív a z toho vyberiem také, podľa mňa najlepšie, veci.

Aj s niekým konzultuješ výber, ktorý zasielaš do súťaže?

Nekonzultujem s nikým, vyberám si ich sám. Takisto robíme s kolegom Vladimírom Šimíčkom v Denníku N koncoročnú galériu „Fotky roka“. Taktiež si na to sadnem. To sú akoby dva priebežné termíny, kedy sa hrabem v archíve, a vyberám čo som nafotil.

Tvoj kolega Vlado Šimíček neposiela fotky do súťaže, prečo?

Bolo by dobré ho osloviť s touto otázkou, ale on má na to vlastne morálne dôvody, pre neho nie je morálne súťažiť s fotkami, ktoré zachytávajú zložité situácie alebo nešťastie iných ľudí. Úplne chápem túto rovinu, a že je tak nastavený. Ja to vidím inak. On to berie tak, viem že niekde použil taký príklad, že ako keby sa lekár chválil nejakou operáciou, a že to nie je súťaž kto lepšie zoperuje pacienta. Ako fotoreportéri pracujeme aj s nešťastím iných ľudí aj s traumami, vlastne aj spoločenskými. Ale ja to nevnímam tak, že víťazstvo v súťaži je ako keby nejaký honor, alebo niečo v tom zmysle, že teraz súťažíme a prvý musí byť jeden. Pre mňa je to akoby platforma na to, že sa tam ukáže to najlepšie z našej práce.

Aký majú pre teba význam alebo ako ťa posunuli v kariére tie dve víťazstvá granty? Pomohlo ti to?

Asi nie, ja som špecifický príklad v tom, že nevyhľadávam komerčné zákazky, alebo proste keď niekto za mnou príde, že by chcel, tak sa viem dohodnúť. Ale nie som ten typ, že by som rozhadzoval siete a hľadal si robotu mimo redakčnej roboty, lebo to beriem ako prácu na plný úväzok a baví ma to. Práca pre noviny ma napĺňa. Ak by som musel prestúpiť na voľnú nohu, alebo do komerčnej sféry, tak si myslím, že sa to určite dá využiť, že človek má ocenenie, ale takto je to fajn ako druh spätnej väzby. Roky pracujem v jednej redakcii a nemalo to zatiaľ žiaden vplyv na moju prácu, plat mi za to nezvýšili.

Oslovili ťa aj zahraničné médiá na spoluprácu na základe výhry v SPP, keď hľadali nejakých špičkových fotoreportérov na Slovensku?

Neviem to posúdiť, ako oslovujú ma, ale skôr na základe nejakých fotiek, ktoré nájdu v archíve a chceli by ich odkúpiť. Málokedy robím iné zákazky mimo redakcie.

Aký máš názor na udeľovanie cien pre mladých tvorcov a grant Bratislavy?

Podľa mňa pre mladých je to super vec. Pre nich je to omnoho dôležitejšie ako pre mňa, pretože ja už kariéru mám, s tým, že robím v kolektíve v redakcii, ktorá mi vyhovuje. Takže som v tomto zmysle zabezpečený, ale keď niekto len začína alebo je študent, tak určite je dobré, že sa dostane do verejného priestoru a ukáže svoju robotu. To meno zarezonuje a

vždy to tak je každý rok, aspoň ja to tak vnímam v rámci fotografickej komunity, takže je to určite dôležité. Grant Bratislavy je podľa mňa málo docenený mestom, alebo celkovo aj obyvateľmi, že niečo také je, pretože to je presne to, čo vnímam ako celospoločenskú úlohu a vytváranie archívu. Toto je taká lokálna mestská vec. Mesto sa veľmi mení z roka na rok a dal by som tomu ešte väčšiu dôležitosť než tú, akú má zo strany samosprávy dnes. Viac by som s tým možno pracoval aj v rámci nejakej propagácie mesta. Podľa mňa to je pre mesto dôležité.

Ako hodnotíš úroveň nominovaných fotografií?

Baví ma na tom, že je to na rozdiel od Czech Press Photo inak posunuté, nie je to čisto spravodajské, napriek tomu, že ja sa tam hlásim iba s redakčnou prácou. Mňa bavia tie presahy do dokumentu, do dlhodobého dokumentu. Proste keď sa človek prejde výstavou, tak je to skutočne bohatá výstava, namiešaný mix kvalitnej fotky a to sa mi na tom páči, že tam je taký presah. Je tam aj kus spravodajčiny, súčasnej fotky aj dokumentu. V tomto smere je SPP také bohatšie.

Ako hodnotíš výber nominovaných fotiek porotou?

Porota je ten arbiter, ktorý vyberá fotky. Boli tam v histórii aj kontroverzné momenty, napríklad ten banálny výjav bublín, ale nie som v porote a nechcem kriticky hodnotiť prácu iných. Viem si predstaviť, že je ťažké vybrať jednu fotku, a preto sú vyberané série. Preto sa aj stalo, že teraz sú vyberané často série a úplne to chápem, je to ľahšia cesta. Pretože vybrať jednu fotku za rok, ktorá by akože mala rozprávať o tom, čo tá spoločnosť zažila za ten rok, je zložité. Porote dôverujem v tom, že vybrali najlepšie v tom momente, ako tam boli, a že sa zhodli na tom najlepšom, na čom sa mohli zhodnúť. Proste ja som tam nebol, nevyberal som to. Je to ich úloha a zodpovednosť a ja si myslím, že k tomu pristupujú zodpovedne. Snažím sa vyhnúť tej samoľúbosti, že prečo on vyhral a idem to kritizovať. Úplne akceptujem rozhodnutie poroty, proste nemám rád negatívne reakcie na autorov, ktorí nemôžu za to, že ich porota vybrala. Napríklad teraz Marko Erd vyhral s utečencami a počul som nejaké reakcie v tom zmysle, že bol „až na hranici" od fotografov, ktorí chodia ďalej, ako len na ňu. Porota vybrala toto, pretože to na nich najviac zapôsobilo v tom momente a je to úplne okej. Tiež som zachytil kritiku, keď vyhrala moja fotka so svetlami z protestu, že je tam silný postproces.

Michal Burza

Voľný fotograf, víťaz Grand Prix SPP

Ako hodnotíš úroveň prihlásených fotografií SPP?

Myslím si, že SPP prešlo rôznymi vlnami. Niektoré ročníky boli veľmi kontroverzné, potom nasledovala vlna istého skvalitňovania. Napríklad SPP nerieši úplne konflikt záujmov svojich porotcov a účastníkov súťaže. Preto bola veľká kontroverzia okolo 1. ročníka, kde nebohý Tibor Huszár ocenil mnohých svojich študentov a kvalita ocenených snímok nebola taká, na akú sme zvyknutí.

Ako ovplyvnilo tvoju fotografickú dráhu víťazstvo v súťaži?

Pre mňa osobne bola vždy relevantná spätná väzba odbornej poroty. A sú isté míľniky, ktoré som v svojej kariére zaznamenal. Medzi ne určite patrí aj SPP. U mňa to začalo po prvom roku fotenia výhrou v Novinárskej cene v roku 2006. Potom prišla odmlka, ale neskôr som aktívne súťažil. Myslím si, že som vynechal prvé ročníky súťaže vzhľadom na kontroverziu, ktorá okolo toho bola a následne som sa aktívne zapájal. Neviem, či mi to úplne pomohlo v kariére, ako takej. Lebo kariéra fotografa na Slovensku je nejakým spôsobom limitovaná. Ak sa pohybuje v médiách, tak už sa pohybuje v daných médiách. Ale stále si myslím, že Grand Prix SPP určite dostalo moje meno do povedomia aj širšej verejnosti.

Čo hovoríš na to, že do súťaže sa môžu prihlasovať aj neprofesionáli?

Profesionalita umelca alebo remeselníka je definovaná tým, či väčšina jeho príjmov pochádza z daného remesla. A vôbec mi nevadí, že sa do súťaže môžu prihlasovať aj ľudia, ktorí majú fotografiu či už len ako hobby alebo stále veria, že touto formou dokážu komunikovať svetu niečo dôležité. A je výborné, že vďaka súťaži môžu rozšíriť svoj dosah. Profesionáli, ktorí sú zacyklení vo svojich skratkách dennej spravodajčiny, môžu nahliadnuť do toho, kam sa ich obzor môže rozšíriť. V minulosti si sami fotografi, či už z médií alebo tlačových agentúr, brali dovolenky, aby vycestovali do zahraničia a priniesli, aj keď do vlastného média niečo, čo oni považovali za dôležité. A tento drive sa mi zdá, že sa trochu vytratil. Považujem preto za veľmi pozitívne, že práve ľudia, ktorí nie sú unavení z novinárskeho prostredia, môžu priniesť novú iskru do toho, čo sa tu robí.

Ako hodnotíš víťazné fotografie Grand Prix?

Nechcem znieť arogantne, ale počas prvých rokov sa kvalita víťazných snímok posúvala. Milan Ilík sa dokázal neuveriteľným spôsobom priblížiť mladým ľuďom, moja historicky významná fotografia z Majdanu a nakoniec aj Robert Tappert zachytil migráciu Blízkeho východu iným, než klasickým dokumentárnym spôsobom. Následne prišiel bublifuk s vysvetlením, že ľudia sa nemusia báť chodiť na námestia, tak to bol pre mnohých z nás veľký šok. Veľká časť poroty bola však stále tá istá. Vôbec nerozumiem tomu, prečo zmenili pravidlá a na Grand Prix už nebola ocenená konkrétna fotografia, ale začali oceňovať série. Príkladom je aj posledný ročník, výborne nafotené hranice a utečenci na hranici Slovenska a Ukrajiny od Marka Erda. Ak by porota mala kontext, vedela by, že išlo o výjazd na tlačovku, kde fotografi čakali hodinu na príchod ministra vnútra, a on využil ten čas, keďže bola krásna dramatická noc, na to, aby nafotil naozaj krásne snímky. Ale porota sama o sebe nebola schopná vybrať jednu nosnú fotografiu, ktorá by bola Grand Prix a reprezentovala rok v slovenskej fotografii.

Čo je teda podľa teba najväčším problémom pri rozhodovacom procese poroty?

Myslím si, že nikto z vonku úplne nedokáže posúdiť kvalitu, alebo rozhodovací proces poroty. S jedným z porotcov som mal rozhovor o tom, že by sa v prípade Grand Prix mohlo zaviesť právo veta. Lebo práve sme sa bavili o nekonzistentnosti pri rozhodovaní pri kvalite fotografii Grand Prix v jednotlivých kategóriách. Je to potom nefér, keď dajú zlú fotografiu stanu ako Grand Prix. Ak by bola porota rovnako kritická v iných kategóriách ako napríklad pri športe, kde neudelili žiadnu nomináciu, tak tá fotografia nikdy nemôže vyhrať.

Čo si myslíš o tom, že Slovak Press Photo nepodporuje štát?

Slovak Press Photo prežíva dlhé roky, za čo musíme vďačiť pani Garvoltovej a Nadácii Slovak Press Photo. Zároveň prežíva vďaka kontroverzným sponzorom ako je Penta a jednotlivým mediálnym domom, ktoré oceňujú fotografov. Na druhú stranu sa znížilo aj finančné ohodnotenie fotografov. Mám problém s jedným z hlavných partnerov, konkrétne s News and Media Holding, s ktorými sa aktuálne súdim kvôli ukradnutým fotografiám. Myslím si, že je veľmi dôležité, aby si SPP našlo cestu k ministerstvu kultúry, lebo ak porota pri vyberaní Grand Prix zvládne svoju úlohu lepšie, ako pri vyberaní bublifuku a stanu, tak to naozaj reflektuje udalosti, ktoré sa udiali vo svete a u nás a sú zachytené pre históriu. Len vďaka SPP sa nestratia v záplave množstva správ, ktoré sa na nás sypú z každej strany.

Záver

Diplomovú prácu o súťaži Slovak Press Photo som začala písať s určitou skepsou. Ovplyvnila ma negatívna kritika v slovenskej fotokomunite a reči, že v súťaži nie sú a nevyhrávajú dosť dobré fotografie. V podstate mi dosť prekáža závistlivá atmosféra, ktorá medzi fotografmi na Slovensku vládne a miestami až odsudzujúci postoj k súťaži. Myslela som si, že počas analýzy jednotlivých ročníkov nenájdem dostatočne kvalitné snímky a pridám sa na kritickú stranu. Avšak potom, čo som ročník po ročníku skutočne prešla detailne všetky nominované a víťazné snímky, dospela som k záveru, že sú vo veľkej miere ocenené fakt kvalitné fotografie. Som presvedčená, že máme u nás na tak malom slovenskom trhu, veľmi veľa talentov a Slovak Press Photo je skvelá a dôležitá platforma ako svoju tvorbu prezentovať. Je veľmi jednoduché kritizovať niekoho tvorbu, ale ísť nafotiť sériu s príbehom, stlačiť spúšť v tom pravom okamihu, vie iba málokto. Uvedomujem si koľko je za tým práce, a vie to posúdiť len niekto, kto to skutočne zažil a fotografoval, nie niekto, kto nič poriadne nenafotí a kritizuje od stola. Pritom kritizovať by sa mala porota, a nie jednotliví fotografi, ktorí nemôžu za to, že ich snímky sa stali víťaznými. Som však presvedčená o tom, že porota je každý rok špičková a treba jej rozhodnutia rešpektovať. Posledné roky možno šla u nás novinárska fotografia do úzadia, no s príchodom pandémie a vojny na Ukrajine sa o ňu začal zaujímať väčší okruh ľudí a dnes je obzvlášť významná.

V súčasnoti je úplne iné fotiť dokumentárne série. Každý chce mať dnes svoj obraz pod kontrolou, existujú prísne pravidlá GDPR, a málokto si v dobe ,,selfies" pustí k telu niekoho s fotoaparátom. O to je dnes vzácnejšie, ak sa niekto venuje dokumentárnej fotografii. Myslím si, že dnes, keď už aj umelá inteligencia dokáže vygenerovať hotové dokumentárne série, tá naozajstná reálna fotografia so skutočnými ľudmi a ich vizuálnymi príbehmi, sa stane o to vzácnejšia a dostane sa jej patričného uznania. Porota Slovak Press Photo to dnes oceňuje, no je otázne, či to dostatočne oceňuje aj verejnosť, verím však, že práve táto súťaž dokáže edukovať ľudí v rôznych oblastiach.

Treba si uvedomiť, že Slovak Press Photo sa stala za svoju pomerne krátku existenciu etablovanou prestížnou súťažou na lokálnom trhu a v krajine, kde je absolútne podfinancovaná oblasť kultúry a umenia. Dlhodobo absentujúca podpora kultúry a umenia nielen z politického spektra, ale aj od samotných občanov, má za následok stav našej spoločnosti, ktorému chýba kritické myslenie. Je obdivuhodné, že riaditeľka súťaže Jana Garvoltová má stále chuť pokračovať vo svojej práci a ako sa hovorí ,,bojovať s veternými mlynmi" v tomto nekultúrnom prostredí. Je iba zásluhou vytrvalej a večne nevzdávajúcej sa riaditeľky, že sa buduje archív slovenskej novinárskej fotografie a pevne verím, že súťaž prežije aj nasledujúce ročníky. Mne osobne neprekáža ostro kritizované

umiestenenie výstavy v exteriéri, naopak, kvitujem to, že sa odkaz súťaže a vizuálne svedectvá dostanú bližšie k ľuďom. Lebo v tomto prípade obsah výstavy prevyšuje jej formu. Myslím si, že to nie je ani žáner, ktorý sa musí nutne prezentovať v galérijnom alebo muzeálnom prostredí a ,,hrať" sa na vysoké umenie. Na čo mať výstavu veľkolepo nainštalovanú ak naše slovenské galérie zívajú prázdnotou a turisti do nich záblúdia len veľkou náhodou?

Posledné tri roky som bola porotkyňou novinárskej ceny v kategórií žurnalistická fotografia a musím uznať, že som bola prekvapená z nezáujmu fotografov prihlásiť sa do tejto súťaže a nekvalitnými súbormi. Odpoveďou mnohých bolo to, že oni sa prihlasujú do Slovak Press Photo, tak na čo by sa prihlasovali aj tam. Napriek tomu, že Novinárska cena funguje už deväťnásť rokov, čiže oveľa dlhšie ako Slovak Press Photo, nemá vybudované meno vo fotografickej komunite. To znamená, že Slovak Press Photo je overená značka, a marketing robia oveľa lepšie. Spočiatku som bola v rozpakoch, že sa do súťaže prihlasujú aj neprofesionálni fotografi a fotografky, no teraz vnímam prihlasovanie voľných fotografov a fotografiek ako ohromné obohatenie súťaže. Pestrosť žánrov je na výstave SPP neuveriteľná a každý si vie nájsť niečo, čo sa mu páči. Je úplne v poriadku, že sa nemusí všetko páčiť každému, to by bolo zvláštne a neprirodzené. Rovnako, keď si pozriem výsledky súťaže World Press Photo, ktorú sa u nás neopovažuje nikto spochybovať, tak sa mi nepáčia všetky série. Hodnotenie je vždy subjektívna záležitosť a na Slovensku by sa niektorí mali odosobniť aj pri hodnotení výsledkov súťaže Slovak Press Photo.

Súťažné kategórie Slovak Press Photo boli určené po vzore World Press Photo, ktorá pred dvoma rokmi radikálne zmenila stratégiu v pravidlách súťaže. Už sa nesúťaží podľa kategórií, ale na základe šiestich regiónov (Afrika, Ázia, Severná a Stredná Amerika, Južná Amerika, Európa, Juhovýchodná Ázia a Oceánia). Je to preto, aby ocenenia, ktoré WPP udeľuje, boli rozmanitejšie, inkluzívnejšie a tým aj vernejšie v reprezentácii najlepších fotoreportérov na svete. Anna Lena Mehr, riaditeľka súťaže WPP, podrobne popisuje tieto zmeny v texte z roku 2021 na webe súťaže, kde prezentuje dáta. Iba 7 percent prihlásených prác pochádzalo z Južnej Ameriky, 5 percent z juhovýchodnej Ázie a Oceánie a 3 percentá z Afriky. Veľkou zmenou je, že fotografi teraz môžu prihlasovať svoje vizuálne príbehy do regiónu, v ktorom boli nasnímané. Napríklad fotografie nasnímané v Kanade sú hodnotené v rámci súťaže pre Severnú a Strednú Ameriku regionálnou porotou. Čo je podľa mňa na škodu, že sa zrušili témy jednotlivých kategórií a v každom regióne sa oceňuje už iba Singles, Stories - 3-10 fotiek, Long-Term Projects - 24-30 fotiek, a Open Format - zahŕňa aj multiexpozície, panorámy a krátke video. Oceňujem myšlienku, že sa archív WPP rozšíri aj na fotografie z krajín, o ktorých príliš nepočuť, ale na druhej strane ak sa za daný ročník toho deje napríklad oveľa viac v Európe ako v Oceánií, tak môže nastať

situácia, že nedostane priestor viac dôležitých tém z daného regiónu. Predpokladám však, že táto nová stratégia sa ešte určite bude modifikovať v blízkej budúcnosti.
Vo World Press Photo naďalej zostáva iba jedna víťazná snímka ako fotografia roku, zatiaľ čo v Slovak Press Photo sa na prvom mieste môže umiestniť aj séria fotografií. Myslím si, že je zložité rozpovedať jeden príbeh v jednej fotografii a porotcovia majú náročnú úlohu nájsť iba jednu silnú snímku. Je to lepšie a zapamätateľnejšie pre ľudí, ak je to iba jedna silná fotografia, ale rozumiem, ak taká snímka do súťaže proste prihlásená nie je. Je pre porotu jednoduchšie oceniť sériu s uceleným príbehom.
Slovak Press Photo je a v nasledujúcich ročníkoch aj bude odrazom našej doby. Vizuálne obrazy zo súťaže nám pripomenú našu históriu, to, ako sme žili, čo napĺňalo alebo naopak trápilo našu spoločnosť, a to by malo byť to najpodstatnejším odkazom celej súťaže.

Zoznam použitej literatúry

BIRGUS, Vladimír a MLČOCH, Jan. Česká fotografie 20. století. Praha: Kant 2010. ISBN 978-80-7437-026-7

HLAVÁČ, Ľudovít. Dejiny slovenskej fotografie, Martin: Osveta, 1989. ISBN: 80-217-0086-6.

HRABUŠICKÝ, Aurel a MACEK, Václav. Slovenská fotografia 1925 – 2000. Bratislava: SNG, 2001. ISBN 80-8059-058-3

JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Denisa HEJLOVÁ, ed. Média dvacet let poté: Media twenty years after. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-446-5

KATUŠČÁK, Dušan. Ako písať záverečné a kvalifikačné práce. Nitra: Enigma, 2007. ISBN 978-80-89132-45-4

LÁBOVÁ , Alena a LÁB Filip. Soumrak fotožurnalizmu? Manipulace fotografií v digitální éře, Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80_246-1647-6

LÁBOVÁ , Alena. Česká novinářská fotografie 1945 - 1989. Praha: Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-3713-6

LÁB, Filib. Postdigitální fotografie. Praha: Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-4760-9

LÁB, Filip a TUREK, Pavel. Fotografie po fotografii. Praha: Karolinum 2009. ISBN 978-80-246-1617-9

MACEK, Václav (ed.). The History of European Photography, Vol. III, 1970 - 2000. Bratislava: FOTOFO, 2014. ISBN 978-8085739-70-1

MRÁZKOVÁ, Daniela a REMEŠ, Vladimír. Czech Press Photo - Fotografie desetiletí. Praha: Czech Photo, o.p.s., 2004. ISBN: 80-239-3647-6

MRÁZKOVÁ, D., REMEŠ, Vladimír. Czech Press Photo 15 let/Years, Praha: Czech Photo, o.p.s., 2009. ISBN: 978-80-254-5568-5

MRÁZKOVÁ, Daniela. Příběh fotografie, Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN: 23-033-85

OSVALDOVÁ, Barbara a TEJKALOVÁ, Alice. Žurnalistika v informační společnosti: Proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1684-1

SONTAGOVÁ, Susan. S bolestí druhých před očima. Vydavateľstvo Ladislav Horáček - Praha a Litomyšl: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-092-7

Internetové zdroje

https://slovak-press-photo.sk/o-sutazi/

https://slovak-press-photo.sk/porota-vsetky-rocniky/

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2012

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2013

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2014

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2015

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2016

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2017

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2018

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2019

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2020

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2021

https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-finalisti-2022

https://slovak-press-photo.sk/novinky/absolutnym-vitazom-slovak-press-photo-2014-sa-stal-michal-burza-za-fotografiu-z-majdanu/).

https://www.czechphoto.org/cpp/o-soutezi/

https://www.czechphoto.org/cpp/pravidla/

https://www.czechphoto.org/cpp/minule-rocniky/

https://www.worldpressphoto.org/media-center/media-release/2021/new-regional-strategy

https://www.worldpressphoto.org/about-us/strategy

https://www.fundacionpsv.org/worldpressphotobarcelona/en/new-strategy-2022-world-press-photo/

https://dennikn.sk/260908/co-tvori-identitu-cloveka/)

https://dennikn.sk/914977/pozrite-si-najlepsie-fotografie-roka-zo-sutaze-slovak-press-photo/

https://www.teraz.sk/magazin/jedenasty-rocnik-sutaze-slovak-pre/657308-clanok.html

https://sita.sk/tag/slovak-press-photo/

https://kultura.sme.sk/g/193339/slovak-press-photo-2021-ocenene-fotografie?photo=p7342957

Rozhovory

Jana Garvoltová, 19.1.2023 Bratislava

Branislav Štěpánek, 1.3.2023, Bratislava

Michaela Hučko Pašteková, 18.4.2023, Bratislava

Jana Hojstričová, 19.6.2023, Bratislava

Tomáš Benedikovič, 26.1. 2023, Bratislava

Michal Burza, 6.6.2023, Bratislava

Menný zoznam

A

Adamson Erik, 47
Altschul Pavel, 17
Asszonyi Eszter, 90
Avedon Richard, 54

B

Babinčák Michal, 92,93,94
Baláž Martin, 77
Bandžák Martin, 12, 13, 56
Baranovič Rudolf, 94
Barca Robert, 48, 83
Barinka Jozef, 61
Bašňáková Petra, 104
Baumann Martin, 73
Belovežčík Andrej, 34
Benedikovič Tomáš, 34,35, 37, 46, 48, 49, 50, 62, 65, 82, 83, 87, 90, 118
Berman Nina, 23
Bischof Werner, 11
Boroš Dávid, 59
Burza Michal, 30, 31,47, 50, 51, 64, 89, 114, 121

C, Č

Candráková Mária, 76
Capa Robert, 11, 16,17
Cartier-Bresson Henri, 17
Čaputová Zuzana, 15, 36
Čechvala Ondrej, 83, 87
Cséfalvay Á. András, 49

D

Datta Souvid, 13
Dominiková Natália, 103.
Dobiš Peter, 97
Dömös Richard, 50, 63, 64, 72, 73, 74
Dranga Radovan, 92
Dubovský Ľuboš, 75
Dukát Dušan, 67

E

Erd Marko, 39

F

Foldesová Marta, 90

G

Galambová Alexandra, 100
Garvoltová Jana, 6, 19, 21,22, 23, 106, 111, 113, 122, 123
Genserek Eduard, 67, 68, 79
Golisová Karin, 103
Griffiths Philip Jones, 2
Green Stanley, 23, 24, 107, 109
Gulyás Jakub, 89

H

Hakár Matej, 43
Halász Tomáš, 37, 53, 59, 76, 81
Hájek Karel, 17
Herc Maroš, 47
Holub Ivan, 33, 86
Hojstričová Jana, 22, 23, 24, 25, 111
Hulík Tomáš, 76, 77, 78, 80
Hunterová Jana, 95
Huszár Tibor, 24, 52, 98, 100, 111, 121

CH

Chekmenec Alexander, 24, 25.
Chudá Alexandra, 102

I

Illík Milan, 29, 85
Iván František, 50

J

Jakabová Zuzana, 102
Jakubčo Jozef, 36, 37,49, 68, 83
Jakubčáková Lena, 85
Janko Timotej, 62
Jirů Václav, 17

K

Kalina Matej, 45, 60, 71
Kállay Karol, 28
Kinčešová Martina 52
Klamar Joe, 24, 67
Kľačanský Stano 84
Kolenčíková Deana, 43
Kollár Hugo, 94
Konopka Konstancja Nowina, 96
Kotlár Ľuboš, 59, 90
Korček Peter, 40, 41, 42, 45, 48, 54, 69, 71, 76, 77, 84
Koudelka Josef, 18, 98
Kozyrev Juri, 22, 23, 24, 107, 109
Kurzen Bénédicte, 23
Kravezt Olga, 23
Kríková Martina, 92
Križka Timotej, 90
Kruk Marcin, 97

L

Láb Filip, 11, 13, 14
Lábová Alena, 9, 11, 13, 14
Laurinc Daniel, 54.
Lemański Damian, 98
Líšková Katarína, 45, 92
Lohuizen Kadir van, 23, 24, 25

M

Maloletka Jevgenyj, 15
Maletz Soňa, 59, 61, 62, 101, 102
Martinka Paul, 24
Mašterová Jana, 88
McCurry Steve, 13
Mesiariková Vanda, 81, 83
Miklas Miro, 66
Mlčúchová Martina, 63
Molnár Braňo, 67
Mravec Juraj, 47
Mrázková Daniela, 18, 106
Müllerová Simona, 62

N

Nachtwey James, 11
Nagy Filip, 73
Neubauer Pavel, 46
Németh Boris, 48, 49, 58, 63, 64, 66, 90, 93, 94
Novák Jaroslav, 74

O

Ondzik Jozef, 24

P

Parr Martin, 102
Pupák Marek, 86
Pašteková Hučko Michaela, 116
Prekopová Barbora, 67

R

Rodčenko Alexandr Michajlovič, 11
Rodger George, 17

S, Š

Seymour David, 17
Skaličan Ján, 101
Sontagová Susan, 10, 12, 17
Stachová Marie, 17
Stefanović Olja Triaška, 44
Stehlík Daniel, 38, 50, 63
Svítok Michal, 47, 67, 69, 71, 72, 73, 74, 47
Stollman Karol, 71
Straňák Pavol, 78
Šantavá Jana, 45
Šimkovičová Martina, 42
Šebeňa Michal, 67
Štěpánek Branislav, 114
Štrauch Maňo, 26, 54, 55, 60, 61, 62
Štreit Jindřich, 23, 24, 25

T

Tappert Robert, 31, 32, 55, 90, 122
Teplická Gabriela, 87

V

Vondrouš Roman, 3, 23, 24, 25
Viazanička Ján, 41, 44, 90

W

Weston, Edward a Bretta, 80
Wittek Laura, 41, 86
Wrona Kinga, 88

Z

Zajac Matúš, 53, 92, 107
Zizola Francesco, 23, 24
Zeman Lukáš, 14

SLOVAK PRESS PHOTO

Mgr. BcA. Dorota Holubová

Vedúci práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus

Oponent: MgA. Roman Vondrouš

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava 2023

Počet znakov vrátane medzier: 232 025

Počet strán: 135

Počet normostrán: 125